

**SFÂNTUL
IOAN DE KRONSTADT**

SPICUL VIU

GÂNDURI
DESPRE
CALEA
MÂNTUITOARE

SFÂNTUL
IOAN DE KRONSTADT

SPICUL VIU

*Gânduri
despre calea mântuitoare*

Ediția a doua revizuită

Traducere din limba rusă de
Adrian Tănăsescu-Vlas

Tipărită cu binecuvântarea
Preasfințitului Părinte GALACTION,
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

editura
Σοφία

București

Redactor: Diana-Cristina Vlad

Coperta: Mona Velciov

Traducerea s-a făcut după originalul în limba rusă:
Sviatoi Ioann Kronstadtskii, *Jivoi kolos*.

© Editura Sophia, pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
IOAN de KRONSTADT, st.

Spicul viu: gânduri despre calea mântuitoare/ sfântul
Ioan de Kronstadt; trad. din lb. rusă: Adrian Tănăsescu-Vlas. -
Ed. a 2-a, rev. - București: Editura Sophia, 2009

ISBN 978-973-136-109-3

I. Tănăsescu-Vlas, Adrian (trad.)

1. Despre Credința și Biserica Ortodoxă. Vrăjmașii Credinței și ai Bisericii

Să cunoști creștinismul în tot duhul lui, în tot planul lui dumnezeiesc, în întreaga lui idee, măreață cuprindere, bunătate, înțelepciune și dreptate dumnezeiască, mînunează-te de măreția lucrării lui Dumnezeu, lucrării mântuirii neamului omenesc, închină-te cu smerenie și devotament înaintea ei și fii împlinitor al virtuților creștine, cu ajutorul harului dumnezeiesc.

Credința creștinească este reșezare de către Dumnezeu, după nemărginita Lui bunătate, a chipului lui Dumnezeu din om care era căzut, spurcat, stricat, împăcarea Făcătorului cu făptura nerecunoscătoare, nesupusă, îngâmfată, dezlegarea de blestemul cel după dreptate și dăruirea binecuvântării, deschiderea cerului ce ne era închis – *de acum veți vedea cerul deschis* (Ioan 1, 51), biruința asupra morții și nimicirea ei, precum și a diavolului, pricinuitoarea ei, aducerea în rai și dăruirea vieții veșnice. Câte bunătăți fără număr a dat Dumnezeu, în credința creștină, omului credincios, ascultător față de Evanghelie și de poruncile lui Hristos! Și atunci, care-i treaba, creștinilor? De ce dormiți? Treziți-vă, privegheați, rugați-vă, pocăiți-vă și îndreptați-vă, faceți fapte bune și înălțați-vă la cer!

Treime Sfântă, Părinte, Fiule și Duhule Sfinte, pentru mine și pentru toți ești suflare și lumină, viață, putere, îndreptare, înțelepciune, sfințenic, ești toată bogăția, ajutor, vindecare de toată boala, foc în rugăciune, izvor al străpungerii, pază, neprimejduire, ești toată bunătaea. Mulțumesc totdeauna Ție, Domnului meu. Primește rugăciunea mea pentru toți oamenii și mai ales pentru Biserica Ta, ca adunare a celor ce cred în Tine fără fățarnicie.

Oare bate inima ta de bucurie și de cutremur când îți aduci aminte și când rostești preasfântul Nume al Neziditei și Atotziditoarei, Întrutotbunei și Întrutotfericitei Treimi, al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh? O, preaminunat Nume! O, preadulce și atoa-tefăcător de viață Nume! O, Preafrumoasă, Fiiințială și Veșnică Treime, Care ai dat nepovestită frumusețe întregii lumi zidite, atât duhovnicești, cât și materiale! Împodobește-ne după chipul și asemănarea Ta și pe noi, pe cei ce de sloboda noastră voie ne-am schimonosit și ne-am stricat cu toate felurile de păcate! Treime Dreaptă, Dumnezeuul nostru, slavă Ție!

Singurul Fiu Unul-Născut este numai Fiul lui Dumnezeu și Singurul Duh Făcător de viață este Duhul lui Dumnezeu, prin Care *tot sufletul viază și cu curăție se înalță, luminează-se întru Unimea Treimii cu sfințenie de taină* (Antifonul 1, gl. IV). Slavă Ție, Doamne, Celui ce ne-ai descoperit taina Sfintei Treimi, pe cât se cuvenea. Amin.

Ale Cui sunt cuvintele acestea: *Luați, mâncați: acesta este Trupul Meu, care se frânge pentru voi spre iertarea păcatelor, și beți dintru acesta toți: acesta e*

Sângele Meu, al Legământului celui Nou, care pentru voi și pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor (Matei 26, 26-28)? Oare nu ale Făcătorului Întru-totbun și Atotputernic și Mântuitorului Atotîndurat al întregului neam omenesc, ale Mielului lui Dumnezeu, Care ridică păcatele întregii lumi? Arie ereticul L-a coborât pe Făcător în rândul făpturilor și nu L-a recunoscut de o ființă și împreună-veșnic cu Tatăl, de Una și aceeași Fire Sfântă cu Dânsul și cu Duhul Sfânt. Poate, oare, făptura să prefacă ființa lucrurilor într-o cu totul altă fire, de pildă pâinea din grâu în însuși Preacuratul Trup al lui Dumnezeu și vinul roșu din viță în însuși Preacuratul și de viață Făcătorul Sânge al lui Dumnezeu? Oare nu Atotputernicul Făcător poate să facă și să prefacă asta? Arie, dimpreună cu cei de un cuget cu dânsul, care s-au numărat cu zecile de mii, nu L-au recunoscut pe Iisus Hristos ca Făcător. Iată care a fost marea nenorocire pentru ortodocși șieretici: care s-ar fi încrezut lui Arie, ar fi fost lipsit de împărtășirea cu Biserica și de veșnica mântuire. Arie ereticul a vrut a nimici credința ortodoxă, mântuitoare, și să pună în locul ei credința eretică, pierzătoare. Drept aceea, arhierii, clericii și mirenii ortodocși s-au ridicat cu tărie împotriva lui Arie. Însuși binecredinciosul împărat Constantin, cel întocmai cu Apostolii, a adunat de la toate marginile lumii ortodoxe pe sfinții episcopi, presviteri și, în parte, diaconi, în rândul cărora se afla și Sfântul arhidiacon Atanasie, care mai apoi a fost făcut arhiepiscop al Alexandriei din Egipt. Aceștia au cercetat, au cântărit și au răsturnat învățătura cea păgânească a lui Arie și a celor de un

cuget cu dânsul, dând-o anatemei ca pe o învățătură împotrivoare de Dumnezeu, și au alcătuit expunerea credinței ortodoxe, sau *Simbolul de credință*, pentru toate vremurile până la sfârșitul veacului, după învățatura limpede și stăpânitoare și înțeleaptă a Sfântului Duh al lui Dumnezeu: și noi credem până acum cu toții, într-un singur glas și într-un singur cuget, și nu adăugăm la dânsul nici o iotă, ca să nu ne lipsim de mântuire pentru adaos mincinos, precum catolicii și anglicanii. Dumnezeului nostru, Celui în Treime slăvit, slavă în vecii vecilor! Amin.

De folos este vouă să Mă duc Eu (la Tatăl): că de nu Mă voi duce Eu, Mângâietorul nu va veni la voi; iar dacă Mă voi duce, Îl voi trimite pe El la voi (Ioan 16, 7). Urmașii lui Hristos – Apostolii, arhieriei, preoții, mironosițele și mai toate femeile credincioase lui Hristos, mucenicii, mucenicele, cuvioșii și sfinții toți – au fost supuși de-a lungul timpului celor mai aspre încercări, și în aceste încercări le-a fost de trebuință Atotputernic Mângâietor și Preaplin de dragoste, deopotrivă cu Tatăl și cu Fiul, anume Duhul Sfânt, Ce însetează de mântuirea noastră și dorește toată mângâierea celor luptați și totodată face această mângâiere – și El, ca Cea de-a Treia Față (Persoană) a Sfintei Treimi, trebuie să aibă împreună-lucrare deopotrivă cu celelalte Două, în puterea unimii de ființă a Celor Trei Fețe ale Dumnezeirii. Sfântul Duh nu are cum să nu ia parte personală, întrutotbună, preaințeleaptă și atotputernică la mântuirea creștinilor. Iată de ce L-a și rugat Domnul pe Tatăl să le trimită lor alt Mângâietor după răscumpărarea săvârșită de către Fiul. Vrajma-

șul diavol, cu oastea sa drăcească, s-a întrarmat asupra Bisericii lui Hristos, cu îngăduința lui Dumnezeu și pentru punerea la încercare a tuturor credincioșilor prin înfricoșătoare și felurite prigoane și chinuri: era de trebuință o mângâiere cât se poate de mare, atotputernică și din partea unci Fețe (Persoane) Atotputernice, pentru a putea fi pusă cu reușită deplină împotriva tuturor cumplitelor necazuri și nevoi ale creștinilor chinuiți din primele veacuri și din cele ce au urmat. Iată: Domnul Iisus Hristos și Dumnezeu-Tatăl au și pus împotriva acestor necazuri înfricoșătoare Mângâietor Atotputernic și Întrutotbun, Duhul Cel Sfânt; și El i-a mângâiat pe creștini întotdeauna și a împreună-lucrat cu ei la îndurarea cu bărbăție și bucurie a tuturor chinurilor. Citește despre pătimirile mucenicilor, despre pătimirile lor pline de bucurie, și vei vedea în ele puterea Duhului Sfânt, Mângâietorului. Amin.

Domnul Dumnezeu este Ființă fără de început, Veșnică, de nesfârșită sfințenie, dreptate, bunătate și milostivire, cu neputință de închipuit, de nemăsurată strălucire, căci e Lumină Pururea-Fiitoare, de la Care sunt toate nenumăratele lumini de rangul al doilea – soboarele îngerești –, de la Care este lumina soarelui, a lunii și a stelelor, de la Care sunt tunetele și fulgerele și tot ce se întâmplă în lume. Dumnezeu este Ființă a rânduielii (ordinii) nesfârșite, neclintite, a frumuseții negrăite, a păcii veșnice, nezdruncinate. Fiind Sfânt și fiind Cel care ne-a zidit după chipul sfințeniei Sale, El cere de la noi sfințenie și întoarcere deplină de la orice păcat, care e întuneric, tulburare, schimonosire, fărâdelege și depărtare de viață și cădere în

blestem și în moarte. Judecați înșivă, oameni păcătoși, căzuți, întunecați, muritori, ce trebuie neabătut să faceți? – Trebuie ca neîncetat să vă pocăiți, să vă rugați, să vă îndreptați, să faceți fapte bune și să vă asămănați lui Dumnezeu.

Este o Ființă fără de început, fără de sfârșit, Personală, Preaînțeleaptă, Întrutotbună și Întrutotdreaptă, al Cărei nume este *Cel ce este* (ființarea, existența), de la Care este toată ființarea și Care nu are cum să nu ființeze. Făpturile făcute de către Ea sunt fără număr, felurite la nesfârșime, preafrumoase, făcătoare de bine, pline de viață, toate poartă pecetea înțelegerii [raționalității/logosității], înțelepciunii, frumuseții nedescrise. Din ele putem să ne dăm seama de Artistul Ce le-a gândit și le-a făcut pe ele, de puterea de viață făcătoare, de bună-tatea, înțelepciunea, frumusețea, veșnicia ființării Lui, credincioșia Sa față de toate cuvintele Sale pe care le-a grăit în descoperirea [revelația] Sa despre Sine dată nouă, făpturilor Lui înțelegătoare [raționale]. – Să Îi dăm mulțumită Lui, Făcătorului și Ziditorului, Răscumpărătorului și Mântuitorului nostru, Care ne-a dat descoperirea [revelația] despre Sine în Cuvântul Său, cel grăit prin proroci și apostoli, precum și felurite făgăduințe pe care le-a împlinit și le va împlini până la una la vremea potrivită – de pildă, făgăduința învierii din morți și a vieții fericite ce va să vină, plină de fericiri atât de covârșitoare, că *ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit* (I Corinteni 2, 9). Pentru aceasta, slavă și mulțumită Țic, Făcătorului, și Mântuitorului, și Răscumpărătorului nostru!

Viața fizică, vegetală și animală s-a împărțit sau, mai bine zis, răspândit într-o nenumărată mulțime de vieți dintr-o nenumărată mulțime de ființe nesfârșit de mici, apoi mici, mijlocii și mari, de la infuzor la elefant, de la firicelul de iarbă abia băgat de seamă până la uriașii cedri și stejari. Orice viață fizică vine și a venit de la Viața Cea Primă și Singură, Personală, Preaînțeleaptă, Întrutotbună, fără de început, Atotputernică. Asta înseamnă că Viața Dintâi, Personală, fără de început, a dăruit viața vremelnică tuturor ființelor fizice – îngerilor și oamenilor, zidiți după chipul și asemănarea lui Dumnezeu și reazezați din cădere de către Cuvântul Cel Ipostatic, Care S-a întrupat și S-a înomenit și a răscumpărat pe credincioși din cădere și blestem, din păcat și moarte. Slavă Ție, Viața noastră! *Întru Dânsul viață era, și viața era lumina oamenilor* (Ioan 1, 4).

După ale cui rânduiele și legi se săvârșește zămislirea, formarea și creșterea trupului omenesc în pântecul mamei, maturizarea lui și ieșirea la lumină a organismului omenesc deplin? După ale cui rânduiele sunt consumate mâncarea și băutura, sunt potolite foamea și setea, se săvârșește hrănirea trupului nostru? Cine a gândit și a zidit așa o minunată felurime a nenumăratelor roade gustoase pentru limbă și preafrumoase la arătare ale pământului, ce cu înțelepciune și gust ales au fost rânduite și pregătite spre hrana și desfătarea noastră? După ale cui rânduiele este prelucrat în trupul nostru sângele, fără de care viața omului nu este cu puțință? Oare nu după ale Preamarelui Înțelept și Artist, Atotdesăvârșitului, Celui fără de început și Atotputernicului nostru Domn și Dumnezeu?

Deci cazi în pulbere, dă mulțumită, cucernicește-te înaintea Lui, iubește-L., însă și teme-te de Dânsul de nu faci voia Lui, dacă nu te supui Lui! Amin.

În toată lumea animală și vegetală pulscază viață îmbelșugată, curată, ce veselește privirea și inima: vedem necurmatele nașteri din regnul animalelor patrupeze, atât domestice, cât și sălbatice, al păsărilor, peștilor, insectelor, târâtoarelor, al celor ce sar: în regnul vegetal vedem minunate, nenumărate, preafrumoase și hrănitoare verdețuri și fructe de tot felul, de ale căror frumusețe și gust bun și bună mireasmă atât de felurită ne minunăm. Toată natura este plină de viață – pământul, apa, văzduhul. Ce armonie, ordine, utilitate, frumusețe este pretutindeni! Cu câtă înțelepciune și cu cât rost sunt întocmite toate! Ochii nu se satură să privească, mintea nu se satură să se minuneze. – Slavă Ție, Doamne, Celui ce ai făcut toate și tot pentru om! Iar omul și toate sunt spre slava lui Dumnezeu: fiindcă Domnul a făcut toate pentru Sine, pentru a-Și arăta bunătatea, sfințenia, înțelepciunea și puterea. Slavă Ție, Doamne, slavă Ție!

Nesfârșită prăznuire este în lumea animală, organică și neînsuflită – a plantelor, verdețurilor, florilor, arbuștilor și arborilor de tot felul. Primăvara și vara mi se înfățișează nesfârșită veselie și bucurie, nesfârșită prăznuire a tuturor făpturilor vii – a târâtoarelor, a celor ce sar, a păsărilor de toate soiurile și felurile, a insectelor, peștilor, fiarelor, animalelor domestice și sălbatice, în fine – a oamenilor, mai ales a copiilor care se veselesc și țopăie, a oamenilor care forfotesc sau

muncesc, și trag întotdeauna încheierea: Pricinuitorul, Artistul și Izvorul vieții și bucuriei tuturor acestor fapte este Domnul, Cel Unul în Trei Fete [Persoane], fără de început, Preabun, Preaînțelept, Atotputernic, Care dă viață tuturor; și cât de fericit este El în Sine Însuși, dacă faptele Lui sunt atât de fericite, pline de bucuria vieții; cât de Minunat este El, dacă faptele Lui sunt atât de minunate și cu atâta rost întocmite! Ce pline de viață sunt, ce bună mireasmă răspândesc, cum îndulcesc privirea fiecărei fapte înțelegătoare [raționale] și, în fine, ce plini de viață, de înțelegători [raționali], de minunați, de lucrători [activi] sunt oamenii – și în stare de nenumărate munci măiestre și folositoare în viața obștească, de nenumărate lucruri ale minții și de atâtea altele! Minte nu se poate minuna îndeajuns cât de Bun, de viață Făcător și Atotputernic e Făcătorul și Artistul tuturor, Dumnezeu! Cum se aprinde dorul de a-L iubi, de a săruta mâna Lui făcătoare, de a te cuceri înaintea Lui, de a te închina Lui, de a-L slavoslovi asemenea celor trei tineri în cuptorul din Babilon! O, Făcătorul meu! Toate faptele, oricâte ar fi, înalță privirea mea spre Tine, fiindcă ești Pricinuitorul bucuriei vieții. Dar ce ospăț, ce praznuire a vieții este în cer, în lumea îngerilor și oamenilor drepiți, ce s-au învrednicit de viața veșnică și starea înaintea tronului Domnului, Viața tuturor! Să citești capitolele de pe urmă ale Apocalipsei Sfântului Apostol și evanghelist Ioan, și vei vedea ce ospăț veșnic este și va fi în cer, ce fericire veșnică este și va fi în Împărăția slavei! Slavă Ție, Doamne, Care pe toate le-ai făcut astfel și de toate porți grijă astfel!

Tu, omule, care ești dăruit cu înțelegere [rațiune] și chibzuință, oare cu înțelegere privești lumea cea minunată a lui Dumnezeu, zidită în chip nesfârșit de înțelegător [rațional] de către Făcătorul Cel Unul în Trei Fețe [Persoane]? Oare cu înțelegere privești fiecare exemplar din regnul vegetal, fiecare copac și copăcel, fiecă arbust, iarba, florile de nenumărate feluri, fructele, regnul animalelor de casă și al fiarelor sălbatice, întreaga zidire nesfârșit de felurită? Oare nu privești toate acestea fără chibzuință, prostește, fără să cugeți și să te minunezi? O, cât de plăcut mă minunează înțelepciunea, noima, folosul, frumusețea tuturor celor zidite, din orice fir de iarbă, pom și arbust! În fiecare animal văd pe Preaînțeleptul, Preabunul, Atotputernicul, Preafrumosul Dumnezeu și sărut mâna Lui care zidește, dă viață, formează, pune în fiecare plantă gust și miros, organizare, viață și frumusețe. Nu mă pot minuna destul de înțelegerea [rațiunea] ce nu poate fi socotită [calculată] a lui Dumnezeu, grăind împreună cu psalmistul David: *Mare este Domnul și lăudat foarte, și slavei Lui nu este sfârșit* (Psalmi 144, 3), și totodată mă aprind de puternica dorință de a-L vedea pe Artistul Care și pe mine m-a făcut cu înțelepciune după chipul și asemănarea Sa, m-a înzestrat cu înțelegere [rațiune], simțire, voie slobodă și cu nemurirea sufletului. Când Îl voi vedea pe El, Doritul, Preabunul, Preaminunatul, Preafericitul, Nemuritorul Făcător și Stăpân și când mă voi închina Lui și Îi voi mulțumi față către față pentru tot, pentru tot?

Gustând din feluritele roade ale pomilor, te întâlnești cu o nenumărată felurime de gusturi foarte plă-

cute și folositoare, pe deplin potrivite cu firea noastră, așa încât nu te poți minuna îndeajuns de bunătatea și înțelepciunea Făcătorului, Ce bine a voit a ne face pe plac cu părinteasca Sa bunătate, dulceață, înțelepciune, atotputernicie. Dintr-un singur Pământ, câte roade nenumărate ca formă și ca gust! Te sărut, mă alint pe lângă Tine, Părintele și Făcătorul și Hrănitorul meu, în fiecare pom, în fiecare boabă, în fiecare spic de grâu (și câte feluri ale lor nu sunt!). Iar în ce privește nenumăratele gusturi ale celorlalte felurite mâncăruri date nouă, hotărât lucru că minunarea mea nu cunoaște margini. În gustul fiecărei fărâmițe se vede dragostea Făcătorului față de tine, dorința de a-ți plăcea, de a te alinta, mângâia, bucura, îmbărbăta, hrăni, întări, de a-ți da putere de viață. Minunat ești Tu, Doamne, în toate lucrurile și faptele mâinilor Tale! Însă ce neasemuită, cu neputință de socotit bogăție a desfătării duhovnicești ai pregătit în veacul viitor – desfătare pricinuită de îndulcirea cu negrăita bunătate și frumusețe a Feței Tale, de Care negrăit sunt fericite toate celele și soboarele îngerilor!

Există o Ființă Personală, Fără de început, Preabună, Preaînțeleaptă, Ce se numește pe Sine *Cel ce este: Eu sunt Cel ce este* (Ieșire 3, 14) – așa S-a numit pe Sine lui Moisi, prorocul lui Dumnezeu; există, zic, o Ființă Fără de început și Personală, minunată, Care dă tuturor făpturilor zidite îndestulare, bună ființare și bucurie, există o Viață Personală și Fără de început, Care după voința Sa a dat și dă tuturor viață. Acestei Ființe Îi sunt oamenii îndatorați cu bună ființare, dragoste, mulțumită, slavoslovire și, ca fapte călcătoare de lege

prin voia lor, cu pocăință și străpungere, cu suspine, lacrimi, îndreptare, fapte bune, năzuință spre îndreptare și spre desăvârșire. Doamne, ajută-ne nouă tuturor în această lucrare cuvenită și mântuitoare! Dă-ne a slăvi pururea ființarea Ta cea pururea fiitoare, bunătatea Ta, puterea și stăpânirea Ta făcătoare și proniatoare, milostivirea și îndelungă-răbdarea Ta față de noi. Amin.

Lumea cea de acum, cea văzută, e doar o umbră a veacului viitor, duhovnicesc, fără de moarte, a viitorului *pământ al celor vii* (Psalmi 26, 19). Oare este un lucru rațional să ne lipim de umbră, iar nu de însuși adevărul, de veacul care va să vină, cel cu adevărat real, și de ziua cea veșnică? Trece chipul lumii acesteia, se schimbă anotimpurile anului, se schimbă neîncetat atmosfera sau văzduhul înconjurător, o generație trece și altă generație vine, trec împărații, se schimbă unul cu altul, trec oamenii mari și mediocri și toate talentele lor, trece frumusețea omenească și se preface în gunoi, trec chipurile zilei și nopții, nesfârșit de feluritele forme ale cerealelor și tuturor plantelor – totul trece și se preface în stricăciune. Singur Dumnezeu nu Se schimbă niciodată și rămâne veșnic Unul și Același, Preabun, Preasfânt, Preaînțelept, Preafrumos, Preafericit, Veșnic, Atotputernic – precum și sufletul cel omenesc, cel zidit după asemănarea Lui, dacă a ajuns la sfințenie.

Numai ceea ce a zidit și zidește Dumnezeu are însușirea tăriei și statorniciei cu neputință de slărâmat, dovadă fiind cerul și pământul și toată tăria cerurilor pe care până în ziua de astăzi o vedem în toată neschimbarea minunatei sale frumuseți. Faptele și rân-

duielile omenești sunt nestatornice, șubrede, schimbătoare, fiindcă însuși omul este ființă căzută, slabă, schimbătoare.

Minunată este bunătatea și înțelepciunea lui Dumnezeu și purtarea de grijă a lui Dumnezeu în făpturile Sale înțelegătoare [raționale] și neînțelegătoare [iracionale]: toate nevoile și trebuințele lor sunt prevăzute și este zidit tot ceea ce trebuie să slujească spre folosul și mulțumirea omului, spre bucuria vieții lui – toate lucrurile trebuincioase și folositoare. Totul a fost prevăzut și zidit în măsura trebuincioasă. Nu este număr lucrurilor Tale, nemăsurată este înțelepciunea Ta, purtarea Ta de grijă! Slavă Ție pentru toate, pentru toate stihiiile și pentru lucrurile Tale, pentru lumina soarelui, a lunii, a stelelor, pentru vânturile Tale, pentru apele Tale nenumărate!

Au nu se vând cinci păsări cu doi bani? Și nici una dintr-însele nu este uitată înaintea lui Dumnezeu (Luca 12, 6). M-am înduișat văzând în crâng un cuibuşor de pasăre micuță cu puișorii mici (de culoare cenușie), văzând cu câtă grijă și jale piuiu bătătușul și perechea sa, iar copilașii lor așteptau un viermișor sau o musculiță din ciocul mamei. Cu adevărat, nici păsărica cea mai mică nu e uitată înaintea lui Dumnezeu, El poartă grijă de fiecare, hrănește și crește pe fiecare, tuturor le dăruiește viață.

În orice roadă a pământului sunt câteva însușiri: culoare, formă, gust, putere hrănitoare, frumusețe, bună mireasmă. Slavă Ție, Treime, Ce toate le-ai gândit și le-ai zidit spre mâncare și desfătare făpturilor Tale, mai ales oamenilor înțelegători [raționali]!

Nici o picătură de ploaie nu se varsă fără voia Făcătorului, iar Domnul știe numărul tuturor picăturilor de ploaie. Totul se face după porunca Lui. Slavă bunătații, înțelepciunii, proniciei Tale!

Doamne, câte de minunată frumusețea și înțelepciunea, întinderea rânduiei Tale, atoateșpânirii Tale, economiei Tale cu care ai economisit mântuirea neamului omenesc (am în vedere Biserica Ta)! Mă umplu de evlavie în fața lucrurilor mâinilor Tale. Slavă Ție, Minte Nesfârșită, Părinte! Slavă Ție, Cuvântule Cel Împreună-fără de început! Slavă Ție, Săvârșitorule, de viață Dătătorule, Duhule Sfinte!

Toți laudă credința lor ca fiind cea dreaptă – însă drept nu e acela care se laudă, ci acela pe care Dumnezeu îl laudă, după cuvântul apostolului (I Corinteni 4, 5). Iar credința noastră Însuși Dumnezeu o proslăvește fără încetare, precum în Sine Însuși, așa și în sfinții Săi. Mergeți la moaștele sfinților bineplăcuți lui Dumnezeu și vedeți a cui credință este dreaptă. În ce credință face Dumnezeu asemenea minuni ca în cea ortodoxă?! În ce credință se învrednicesc oamenii de nestrăicaciunea și buna mireasmă a trupului după moarte, și în ce credință fac atât de multe și mari minuni? Mergeți la Precuciosul Serafim și la Sfântul Serghie, mergeți la Teodosie de Cernigov și așa mai departe. Sau vreți să dați ascultare intelectualilor din ziua de azi, atât semidocti, cât și stricați la cap de învățătura fără dreaptă socotință, cum că de fapt nu ar fi moaște, n-ar fi minuni? Ascultă-i pe martorii credincioși cu inimă simplă, ascultă ce-ți vor spune ei. Cum să mergi împotriva adevărului, împotriva evidenței?

Sădiți în casa Domnului, în curțile Dumnezeului nostru vor înflori (Stihiră la stihovăna, praznicul Fericitului Vasile¹). Doar în Biserica Dreptmăritoare a lui Dumnezeu este nesticăciunea moaștelor, iar în afara Bisericii nu – adică nici la catolici, nici la luterani, cu atât mai puțin la evrei și mahomedani. Țineți-vă de Biserica Ortodoxă cu inimă nefățarnică.

Mântuirea noastră e în Biserică, precum în arca lui Noe, și nicăieri altundeva. *Dacă nici de Biserică nu ascultă, să-ți fie fie ca un păgân și ca un vameș* (Matei 18, 17). Biserica suntem noi, Trupul lui Hristos, iar El, Hristos, este Mântuitorul trupului; noi suntem *mădulare ale Trupului Lui, din carnea Lui și din oasele Lui* (Efeseni 5, 30). Duhul Sfânt este cârmaciul corabiei Bisericii. Doar în Biserică, precum în arca lui Noe, poate cineva să se mântuiască. Evlaviosul Corneliu suțatul a fost un păgân care se ruga și făcea milostenie mereu, și a fost învățat de înger să-l cheme pe Apostolul Petru și să asculte de la el cuvântul mântuirii și să primească botezul împreună cu toată casa sa. Grăitor!

Sfânta Biserică ne adună pe noi toți și, ca să spun așa, ne concentrează în jurul unui singur Cap de obște, de viață Începător și de viață Făcător, Domnul nostru Iisus Hristos, Răscumpărătorul și Mântuitorul nostru; noi toți suntem un singur trup duhovnicesc de taină și mădulare unul altuia. Sfântul Înainte-Mergător, apostolii și cu toți sfinții sunt cu toții apropiați unul de altul și de noi, de vom trăi întru credință

¹ Nebun pentru Hristos din veacul al XVI-lea, foarte cinstit în Rusia. Pomenirii lui este închinată marea catedrală Vasili Blajennâi de lângă Kremlin (*n. tr.*).

și evlavie. Sfinții se roagă pentru noi, iar noi îi chemăm cu osârdie – și așa ne mântuim toți. Ce măreață, dumnezeiască, luminoasă, mântuitoare, veșnică zidire este Sfânta Biserică! Fericiți suntem, că ne-am născut și trăim în ea și primim de la ea nenumărate daruri harice, după mila Domnului nostru Iisus Hristos, după bunăvoirea lui Dumnezeu-Tatăl și harul Duhului Sfânt. – Ci mântuiți-vă cu toții, de vreme ce este atât de lesnicioasă mântuirea.

Nu uita, creștine, că după botez, mirungere și adăugarea la Biserică ești cetățean al cerului și patriei cerești, unde ca Înainte-Mergător a intrat Răscum-părătorul nostru, Hristos Dumnezeu, dimpreună cu Născătoarea de Dumnezeu și cu toți sfinții Vechiului și Noului Testament. *Voi nu mai sunteți străini și venetici, ci împreună-cetățeni cu sfinții și casnici ai lui Dumnezeu (Efeseni 2, 19).*

Ce dumnezeiască oaste ne înconjoară pe noi, mădularele Bisericii Ortodoxe – soborul sfinților (asta dacă suntem cu adevărat mădulare), fiindcă suntem un singur Trup duhovnicesc, o singură oaste dumnezeiască! Ce ajutor să căutăm, dacă nu cel ceresc? La cine să alergăm în necazuri, dureri și întristări, dacă nu la mădularele sfinte ale Bisericii lui Dumnezeu și mai ales la Însuși Domnul, la Născătoarea de Dumnezeu, la Înainte-Mergătorul și ceilalți sfinți?

Dă mulțumită Domnului că te-a făcut mădular al Bisericii Sale, al acestei obști dumnezeiești a sfinților, a cărei începătoare și mădular dintâi este Maica lui Dumnezeu. Ea este ca o mamă, plină de bunățate,

ajutătoare la tot lucrul bun, purtătoare de grijă și simțitoare față de toate mădularele credincioase și nelăzarnice ale Bisericii, copiii ei.

Eu sunt în aceeași tulpină și împreună-rânduie cu Biserica cerească și cu cea de pe pământ – cu Maica Domnului, cu cinurile îngerești, cu toți sfinții patriarhi, proroci, apostoli, arhierei, mucenici, preacuvioși, drepti, cu toți sfinții, prin harul lui Dumnezeu. Deci, în ce chip sunt dator să gândesc, să simt, să vorbesc, să vorbesc și să făptuiesc? Iată cum: doar *câte sunt adevărate, câte sunt cinstite, câte sunt drepte, câte sunt curate, câte sunt iubite, câte sunt de bună laudă, orice virtute și orice laudă, acestea să gândești; cele ce ai învățat și ai primit și ai auzit și ai văzut întru mine, acestea să le faci* – și Dumnezeuul păcii va fi cu voi (Filipeni 4, 8-9), spune apostolul.

Alegarea ta, creștinule dreptmăritor, cu rugăciune fierbinte la mijlocirea Maicii Domnului, a sfântului înger păzitor sau a sfinților îngeri ai Domnului îndeobște, a sfinților bineplăcuți ai lui Dumnezeu în parte și împreună, arată că ești mădular al Bisericii lui Hristos, altfel spus al sfintei obști [comunități] a celor ce au fost mântuiți ori se mântuiesc, a celor ce prăznuiesc în cer slăvita biruință asupra lumii și a stăpânitorului acestei lumi; că tu nu ești unul și nu ești singur, ci în unire cu mulțimea fără număr a celor ce au biruit ori se luptă; că te afli în oastea cea duhovnicească, în oastea lui Hristos Mântuitorul, Care este Atotputernicul Cap al Bisericii, Cel ce ajută tuturor credincioșilor să biruiască pe vrăjmașii mântuirii noastre, care ne bântuie neîncetat; că sfinții sunt ajutătorii, apărătorii și prie-

tenii noștri, gata să ne ajute atunci când îi chemăm cu râvnă. Nu suntem ostași singuri pe câmpul de bătaie (care este această lume), în vreme ce mulțimea celor care se războiesc cu noi este mare – și prin mulțime suntem puternici, mai ales având împreună-lucrarea Atotputernicului Cap al Bisericii, a Domnului Iisus Hristos. Deci aleargă cu osârdie la rugăciunea sfinților și să crezi că ei se milostivesc de tine și te ajută, că te iubesc și împreună-lucreează la mântuirea ta.

Să nu uiți apropierea tuturor mădulelor Bisericii cerești de măduarele binecinstitoarei Biserici pământești, fiindcă un singur Trup alcătuiesc Biserica cerească și cu cea pământească; și roagă-te Capului și mădulelor cu credință și cu dragoste, întru simplitatea inimii. – Slavă Ție, Stăpână, începătoarea zidirii celci gândite [inteligibile]! Slavă Ție, Atotputernic Cap al Bisericii care pe toți îi unește!

Dar știți voi, oare, cu ce turmă ați fost împreunați? Cu turma sfântă și aleasă a lui Hristos, cu obștea aleșilor lui Dumnezeu. Ați fost împreunați cu Biserica lui Hristos, cu sfântul Trup al lui Hristos, al căruia El este Cap. Oare vă gândiți voi la asta? Oare puneți voi preț pe asta? Oare dați mulțumită Domnului? Oare-L iubiți? Oare cereți ajutorul Lui pentru a vă asemena Lui întru bunătate, dreptate, blândețe și celelalte virtuți? Oare doriți veșnica Lui Împărăție, la care ați fost chemați prin botez?

De câtă cinste învrednicește Domnul sufletul care crede în El și îl iubește, numindu-Se pe Sine Mire al lui, iar pe suflet – mireasă, dacă se dăruiește Lui cu

întreaga ființă! *Hristos a iubit Biserica* (celor credincioși) și *S-a dat pe Sine pentru ea ca să o sfințească, curățind-o cu baia apei prin cuvânt, ca să o pună înaintea Luiși Biserică slăvită, neavând întinăciune, nici prihană sau altceva de acest fel, ci ca să fie sfântă și fără de prihană* (Efeseni 5, 26-27). Ce viață, ce sfințenie se cere de la noi! Nesticăcioasele bunătăți veșnice îi așteaptă pe creștinii adevărați. *Ochiul nu a văzut, urechea nu a auzit și la inima omului nu s-a suit ce a gătit Dumnezeu celor ce Îl iubesc pe Dânsul* (I Corinteni 2, 9). Iar vrăjmașul ne amăgește cu (părelnicele) bunătățile de aici și cu toate deșertăciunile. Omule, unde ești? Unde ai ajuns? – Domnul te așteaptă, mergi în întâmpinarea Lui, răspunde-I: „Iată-mă pe mine, cel rătăcit, care Te-am părăsit pe Tine, Viața mea și Izvorul tuturor bunătăților!” – Doamne, caută-ne, trage-ne! *Nu fiți precum calul, precum câțarul, la care nu este pricepere; cu zăbală și cu frâu fălcile lor vei strânge, ale celor ce nu se apropie către Tine* (Psalmi 31, 9). – Slavă Ție, Doamne, Celui ce îndelung ne rabzi! Mai rabdă-ne încă și trage-ne la Tine prin puterea harului Tău!

În ce mediu înalt este pus creștinul, în ce preainaltă și sfântă obște [comunitate] este înscris el ca creștin și mădular al Bisericii! *Voi nu mai sunteți străini și venetici, ci împreună-cetățeni cu sfinții și casnici ai lui Dumnezeu, fiind întăriți pe temelia apostolilor și a prorocilor, având pe Însuși Iisus Hristos ca piatră din capul unghiului* (Efeseni 2, 19-20). Adu-ți aminte de aceasta, creștine, și trăiește în chip vrednic de chemarea ta, întru toată virtutea.

Adu-ți aminte în ce sfântă, duhovnicească, cerească, dumnezeiască unire te afli (am în vedere Biserica cerească și pământească), în unire vie și cât se poate de strânsă (împărțășirea Sfințelor Taine) cu Însuși Dumnezeu, cu Maica Domnului, cu sfinții îngeri, cu toți sfinții oameni și cu Biserica de pe pământ – cu toată ierarhia și cu creștinii credincioși (vezi rânduiala Proscomidiei și Liturghiei catehumenilor și credincioșilor). – Să pătrunzi această unire, să cugeți și să simți pe potrivă. *Același gând să fie întru voi, care era și în Iisus Hristos* (Filipeni 2, 5).

Ce minunat, sfânt, fermecător al minții, inimii și voinței este conceptul Bisericii sobornicești a lui Hristos, având drept Cap pe Însuși Întemeietorul ei – Hristos Dumnezeu! În Evanghelie și în Liturghie se răsfrânge ca într-o oglindă întreaga bunătate și dreptate dumnezeiască, întreaga dragoste, întreaga înțelepciune dumnezeiască, toată minunata iconomie prin care Dumnezeu a economisit mântuirea neamului omenesc, dumnezeiasca apreciere a omenirii căzute, care a fost zidită întru început după chipul lui Dumnezeu, toată minunata împărțășire [comuniune] a lui Dumnezeu cu oamenii renăscuți, toată îndumnezeirea, înălțarea la ceruri a firii omenești și așezarea ei împreună cu Dumnezeu. În ce chip minunat de fericit, cu ce osteneți fizice și duhovnicești au săvârșit sfinții calea pregătitoare a vieții lor și cum au fost ei proslăviți de Dumnezeu în timpul vieții și după moarte, cum au răspândit bună mireasmă cu duhul și cu trupul și s-au arătat vii și după moarte! Pătrundeți în acest concept despre Biserică, în conceptul Liturghi-

ei, în această parte pregătitoare a ei (Proscomidia), ca și în Liturghia celor chemați și a celor credincioși, priviți conceptul Bisericii ca trup al lui Hristos, cu care creștinii credincioși sunt uniți în chip nedespărțit; priviți ce interacțiune este între mădulare – între cele cerești și pământești, proroci, patriarhi, apostoli, mucenici, ierarhi, preacuvioși și toți sfinții; priviți ce grijă are Biserica pământească de Biserica din cele mai dedesubt, adică de cei morți. Priviți ce împărtășire are Biserica de pe pământ cu locuitorii cerului, altfel spus cu mădularele desăvârșite ale Bisericii lui Hristos, care au primit bunătățile nestricăcioase, veșnice; priviți ce împărtășire avem cu sfinții toți: noi îi proslăvim, ferim, mărim, îi rugăm să ne ajute în lucrarea biruinței asupra patimilor noastre și a vrăjmașilor nevăzuți, dăm mulțumită lui Dumnezeu că El i-a proslăvit și i-a făcut rugători pentru noi, mai ales pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu; și, spre a pune vârf întregii noastre minunări de milostivirea lui Dumnezeu – ne împărtășim (unii dintre noi) în fiecare zi cu preacuratul Trup și Sânge al lui Hristos, împărtășindu-ne preadevărat cu Însuși Capul Bisericii, ca cheazășie a vieții veșnice din ceruri. O, Sfântă Biserică! O, Dumnezeiască Liturghie! Cât sunteți de dumnezeiești, de sfințe, de făcătoare de viață! În credința catolică nu este conceptul de Biserică. El s-a dus pe apa gârlei: Proscomidie nu au, din Preacuratul Sânge nu dau mirenilor – și tocmai acesta este neapărat trebuincios. *Beți dintru acesta toți, spune Domnul, acesta este Sângele Meu, al legii celei noi, care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor* (Matei 26, 27-28).

Elementul vital al sufletului tău se află în Biserica Ortodoxă și în locașul de închinare ortodox: acolo este Prestolul lui Dumnezeu, acolo este Sfânta Evanghelie cu Epistolele de Dumnezeu înțelepților apostoli, acolo sunt cereștile slujbe, acolo sunt chipurile Domnului, Născătoarei de Dumnezeu, sfinților îngeri și oameni, acolo este tămâia adusă prinos Domnului, acolo sunt candelile și lumânările care ard și însemnează arderea duhului tău înaintea Domnului. Acolo să prinzi rădăcini, într-acolo să alergi, acolo să odihnești sufletul tău.

Călătorind prin Rusia, adeseori întâlnești biserici asemenea cu corturile lui Israil călător prin pustie sau ca niște case pentru pelerini. Și, de fapt, bisericile de la orașe și sate chiar sunt niște corturi și case pentru pelerini, căci credem și știm cu toții că noi toți suntem aici străini și călători, iar nu locuitori statornici. Bisericile sunt școli, spitale duhovnicești, locuri de cultivare, stații de drum pentru călătorii spre cer, case de binefacere, unde ni se arată cele mai mari binefaceri și mijloace harice pentru a ne pregăti de sălășluirea în cer.

Odată cu venirea pe pământ a Însăși Înțelepciunii Ipostatice întrupate, pentru primirea mării taine a credinței a fost trebuință de suflete curate și simple, în stare de a crede cu simplitate și a primi marile adevăruri dumnezeiești pentru a le predanisi și altora (ca să fie în stare să îi învețe și pe alții). Aceste înalte unelte ale adevărului, primitorii preainaltului har al lui Dumnezeu, al înțelepciunii cerești, au fost Apostolii.

O, simplitate a inimii! O, credință necugetătoare de cele viclene! Cât de prețioasă și de plăcută ești înaintea lui Dumnezeu, cât ești de mântuitoare oamenilor! Iată, a venit în lume Dumnezeu în trup să mântuiască neamul omenesc, și Lui Îi trebuia să Își aleagă ajutoare dintre oameni. Cine a fost găsit vrednic să fie ajutor al lui Dumnezeu-Cuvântul? Niște oameni simpli, neștiutori de carte!

Care dintre oameni a fost vrednic să îi fie încredințată preamarea și preaînțeleapta taină a întrupării Fiului lui Dumnezeu și a minunatei economii cu care El a economisit mântuirea neamului omenesc? Domnul, cunoscătorul inimilor și Dreptul Judecător al neamului omenesc, a aflat vrednici de a primi, a propovădui și înfăptui această taină pe doisprezece pescari simpli, iar apoi a adăugat lor încă șaptezeci, cu precădere tot dintre oamenii de rând.

Praznicele creștinești ne dau cunoștința despre dogme, altfel spus despre principalele adevăruri mântuitoare ale credinței creștinești: despre Dumnezeu Cel Unul după fire, despre treimicitatea Persoanelor, despre răscumpărarea neamului omenesc de către Unul din Treime, despre cruce și izbăvirea de păcat, blestem și moarte, despre puterea crucii, despre cinstirea ei, despre dogma învierii neamului omenesc, despre Înfricoșata Judecată, despre chinurile veșnice ale celor necredincioși și nepocăiți, despre cinstirea sfinților și urmarea lor, despre puterea pocăinței și nesfârșita dragoste a lui Dumnezeu, Cel ce miluiește pe păcătoși, despre puterea și însușirea mântuitoare a milostivirii și milosteniei.

De ce Sfânta Biserică pomenește și prăznuiește în fiecare an cele mai mari evenimente ale lumii creștine, cum ar fi: Bunavestire, Nașterea lui Hristos, Botezul Domnului, Învierea și celelalte? Pentru a încălzi și întări credința noastră, nădejdea noastră creștinească, recunoștința și dragostea noastră față de Dumnezeu și Maica Domnului, mijlocitoarea noastră înaintea lui Dumnezeu cea nefăcută de rușine, ca să ne amintim și să nu uităm de patria noastră cea cerească, veșnică, și să nu avem împătımire de viața de aici, care e doar pregătitoare și școlitoare, vremelnică, trecătoare. De nu ar fi aceste praznice creștinești, creștinii ar uita că ei sunt anume creștini, chemați la patria cerească, și nu ar ști de ce trăiesc, de ce au fost înscriși în obștea [comunitatea] creștinească – altfel spus, în Biserica lui Dumnezeu –, care e țelul vicții lor, pentru ce este nevoie să credem în Hristos, în Sfânta Treime, pentru ce trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu, Maicii Domnului și să-i chemăm pe sfinți. Iar praznicile bisericești ne explică toate aceste lucruri și ne pun întru cunoștință cu privire la purtarea de grijă a lui Dumnezeu pentru noi, păcătoșii, ne învață să Îl iubim pe Dumnezeu și să Îi mulțumim și totdeauna să avem în vedere viața viitoare, care nu va avea sfârșit, și să ne pregătim de ea.

Oare vă interesează, frați și surori, atotrăscumpărătoarea lucrare a lui Hristos, iconomia cu care El a iconomisit mântuirea omenească, oare vă interesează Biserica, Tainele, lucrarea rugăciunii și pocăinței? La drept vorbind, de toate ne interesăm, adeseori de fleacuri vane: doar de aceste lucruri nesfârșit de importante pentru noi nu ne interesăm! Unde ne e rați-

unea? Unde ne este scopul vieții? Oricine are multe scopuri proprii – felurite plăceri; iar singurul scop de trebuință nu îl avem. Iar sufletul unde este? Sufletul este îngropat în adâncul patimilor și deja, ca un mort, dimpreună cu conștiința pârjolită, tace și nu se arată bun prin nimic, fiindcă nu are în el teren și nici motiv pentru aceasta. Ehei, de unde să își amintească bețivul, chefliul, de aproapele ce flămânzește sau degeră! Decât dacă îi vine în cap gândul că n-are bani de vin și trebuie să fure ori să-l omoare pe aproapele și să se îmbete iar de moarte.

Cum s-au purtat oamenii cu Însăși Bunătatea și Adevărul Ceresc întrupat, cu Însuși Începutul și Viața dintâi, cu Domnul Iisus Hristos? În tot chipul L-au ispitit, au viclenit înaintea Lui, L-au pizmuit, se dădeau pe lângă El ca să Îl prindă cu vorba și să Îl dea pe mâna judecății romane; și, în cele din urmă, după toate felurile de batjocuri și chinuri, L-au omorât pe cruce. Ce au făcut oamenii cu credința cea adevărată, pe care Hristos a adus-o din cer, cu toată învățătura Lui, cu Tainele de Dumnezeu așezate [instituite]? Le-au schimonosit până la a nu mai putea fi recunoscute, iar unii le-au lepădat, și în locul învățaturii Lui au pus născocirile lor, întocmai precum cărturarii și fariseii, iar în vremea noastră Lev Tolstoi.

Logica creștinului nu este, s-ar părea, anevoioasă și lesne poate fi înțeleasă și deprinsă, și este prea de viață dătătoare ca să nu o iubești, să n-o înveți și să nu ți-o însușești din toată inima: și totuși, tocmai pe ea, pe această logică creștinească, au uitat-o aproape

toți – și cei simpli, și învățații (păruții învățați), și nu pătrund în ea câtuși de puțin și n-o învață cu osârdie, ca pe celelalte științe, arte, meserii pământești și oboșitoare. Logica și înțelepciunea cerească sunt arătate drepte de către fiii ei din neamul lui Serafim de Sarov, Teodosie de Cernigov și al celorlalți sfinți. Care dintre mireni caută acum acest mărgăritar de mult preț (sufletul după chipul și asemănarea lui Dumnezeu), această comoară de mult preț, însă puțin prețuită?

Doamne, cât de nemăsurat ai mărit Tu neamul omenesc prin întruparea și Dumnezeu-Omenitatea Ta și prin Pururea Fecioara, de Dumnezeu Născătoarea, care Te-a întrupat pe Tine, și prin omenirea aleasă de Tine în persoana nenumăraților sfinți! Și cât (o, groază!) te batjocoresc pe Tine și Biserica Ta, învățătura Ta, Tainele și slujbele Tale, alde Tolstoi și întreaga așa-zisă intelectualitate care s-a prostit! Doamne, până când batjocura aceasta? Până când această îndrăcire? Doamne, pogoară-Te să sfârâmi acest munte al necredinței. Fie!

Fiul lui Dumnezeu a venit pe pământ ca prin învățătura, minunile, pilda, pătimirile și moartea Sa să reacheze și să mântuiască neamul omenesc, să-l lumineze, să-l curețe, să-l înnoiască, să îl înfrumusețeze cu toată virtutea și să-l unească pe veci cu Sine; iar Lev Tolstoi, dimpreună cu scriitorii asemeni lui, *căroru nu este număr*, s-au arătat și trăiesc pe pământ spre a întuneca, strica prin lipsa lor de Dumnezeu, prin necredința și anarhia lor, o mulțime de oameni care le urmează, le citesc scrierile hulitoare. Doamne, pierde-i de pe pământ sau întoarce-i la credință, smerește trufia lor drăcească!

Creștinilor, mai ales ortodocșilor, care păstrează și păzesc curate dogmele credinței noastre de Dumnezeu predanisite, li s-au dat de către Dumnezeu atâtea bunătăți și puteri spre mântuire, li s-au descoperit atâtea taine ale lui Dumnezeu, încât cei credincioși, cu luare-amin-te, care se nevoiesc întru credința lor, să se mântuiască și să se facă moștenitori ai Împărăției cerești și veșnice, *căci jugul Domnului este bun și sarcina Lui este ușoară* (Matei 11, 30). Îngerii se minunează cu cutremur de milostivirea lui Dumnezeu către noi, care s-a arătat în întruparea lui Dumnezeu pentru noi, împreună-viețuirea Lui cu oamenii pe pământ, învățăturile date de către El Însuși, nenumăratele minuni săvârșite de către El spre adevărarea Dumnezeirii Sale și a trimiterii Sale de către Dumnezeu, în pătimirile pentru noi, în moarte, în îngropare, în învierea din morți și înălțarea la cer însoțită de făgăduința celei de-a doua și înfricoșatei Sale veniri spre judecarea viilor și a morților. Iar cea mai mare parte a oamenilor rămâne fie în necredință, fie în indoială, nesimțire, neîmpărtășire, surzenie față de cuvântul evanghelic, împătimită de cuvântul omnesc cel deșert, în van răsunător și calp, de părtinire și fățarnicie, de tot ce este miraj, tot ce este efemer, de ceea ce prezintă un interes deșert de o zi: iar despre ceea ce este veșnic, despre singurul lucru de trebuință, uită. *Mulți chemați, puțini aleși* (Matei 20, 16).

Dar oare știți voi, toți câți sunteți datori s-o știți, că toată revoluția¹ noastră de acum e mai întâi de toate urmare a apostaziei de la credință, de la Ortodoxia

¹ Este vorba de revoluția nereușită din 1905 (n. tr.).

noastră iubită de Dumnezeu, sfântă, de viață dătătoare, ce are în sine toată puterea de a pune în rânduială, pentru cei care cred în ea, toate: și lumea noastră lăuntrică, și cea din afară, și politica, și toată viața familială, obștească și economică?

Domnul ne-a încredințat nouă, rușilor, marele talant mântuitor al credinței ortodoxe, întru care s-a mântuit mulțime de oameni credincioși. Acest talant l-am primit prin apostolii lui Hristos. Acest talant neprețuit a fost călcat în picioare de mulți ruși, și aceștia vor răspunde pentru el înaintea Dreptului Judecător. La prima venire a lui Hristos ni s-a încredințat talantul nouă (adică neamului omenesc), și în tot pământul a ieșit vestirea duhovniceștilor apostoli, și în toate marginile lumii cuvintele lor. La cea de-a doua venire, Domnul va cere de la noi toți socoteală pentru întrebuințarea talanților. Va fi tras la răspundere și împăratul, și tot supusul, mic și mare, și lucrurile fiecărui om se vor arăta înaintea tuturor, nici un gând nu va rămâne ascuns, toată viața lăuntrică a fiecăruia se va arăta ca fotografiată, nimeni nu va putea să tăgăduiască ori să se închisteze în păcatele sale, de nu s-a pocăit în vremea vieții pământești. Dar unde sunt faptele voastre, fraților? În ce v-ați petrecut viața pământească, această arvună de mult preț dată nouă de Făcător pentru a ne pregăti de viața cea viitoare, pentru a ne dezvolta puterile și capacitățile duhovnicești, pentru a întrebuința lucrător talanții? *Împărăteasa de la miazăzi se va scula la judecată cu neamul acesta și-l va osândi pe el, că de la marginile pământului a venit ca să audă înțelepciunea lui Solomon: și iată, mai*

mult decât Solomon este aici (Matei 12, 42): Însăși Înțelepciunea Cea Ipostatică. Iar mulți orbi cu duhul au luat și iau învățătură de la Lev Tolstoi, pe care îl citește cu lăcomie și cad în cursele întinse cu îndemănare de către el, se înstrăinează de Dumnezeu, cad în deznădejde și sfârșesc prin a-și pune capăt vieții. Iată roadele talantului drăcesc, semănat de potrivnicul lui Dumnezeu prin sluga sa Tolstoi.

Doamne, Tu ești Adevăratul Domn al zidirii. Ce uneltesc împotriva Rusiei și împotriva Sfintei Tale Biserici finlandezii, polonii, nemții, care au strâmbat Evanghelia Ta, care au căzut din Biserica Ta! Doamne, ce uneltesc ei! Ei vor de tot să ne înghită și să strice Biserica Ta, locașurile Tale cele sfinte, slujbele Tale, rânduielile Tale, așezămintele Sfinților Apostoli și Sfinților Părinți, Sinoadelor Ecumenice și locale. Ce am trăit să vedem!

Doamne! Tu vezi viclenia vrăjmașilor credinței și Bisericii Tale și sârguința lor de a o birui. Pune-le lor sfârșit, ca să moară dimpreună cu acești oameni toată lucrarea lor cea vicleană!

Au n-ai semănat sămânță bună în țarina Ta (a Bisericii Tale)? *Dar de unde are neghine* (Matei 13, 27): eresuri, schisme, îngăduirea unor dogme noi, toate felurile de păcate, dorința de a stăpâni, primatul în Biserica Catolică, strâmbarea slujbelor, Tainelor, ritualurilor (vezi azimele)? Domnul răspunde: *Un om vrăjmaș a făcut aceasta* (Matei 13, 28), trufia și răutatea omenească; însă Domnul lasă toate să crească până la sfârșit, iar în veacul cel viitor va da răsplată fiecăruia după faptele sale.

Lumea este adunarea sufletelor moarte, al căror cap și stăpânitor este diavolul. Biserica, în adevăratul său înțeles, este adunarea sau unirea sufletelor vii, al căror Cap este Hristos, Dătătorul de viață, iar Mângâietor și Săvârșitor – Duhul Cel de viață Făcător. *Lumea toată intru cel rău zace* (I Ioan 5, 19); lumea e adunarea celor orbi cu ochii inimii. Biserica e adunarea celor care văd totul în lumina cea adevărată. Toți oamenii din lume nu au cea de-a doua naștere, sunt supuși orbirii inimii – dar îndeosebi tagma părelnicilor învățați și scriitori ai lumii funcționarești, studentești, femeiești sunt supuși, cei mai mulți dintre ei, de către părerea trufașă de sine, celei mai pierzătoare orbiri, și cu atât mai rău cu cât nu își dau seama de nenorocirea lor și o văd doar atunci când urmează să moară și când toată viața lor li se arată ca în palmă. Întâmplările din vremurile noastre întăresc adevărul acestor spuse. În orbirea lor sufletească, ci săvârșesc fapte nebunești. Dar nu vă țineți capul prea sus și prea fălos voi, cei învățați, dar necredincioși (chiar dacă nu toți) – voi toți sunteți departe de adevărata înțelepciune și de adevăratul rost al vieții și de izvorul ei, de calea cea adevărată; mulți dintre voi nu au gustat din înțelepciunea cea adevărată, înțelepciunea creștinească, nu au crezut în Hristos ca în Adevăratul Dumnezeu, în Evanghelia Lui, în Biserica Lui, singura adevărată și dreaptă învățătoare a adevărului și dătătoare a vieții. Voi toți sunteți orbi și morți, chiar dacă păreți înțelepți în proprii ochi. *Dumnezeu a făcut nebună înțelepciunea lumii acesteia* (I Corinteni 1, 20). Dacă vreți să aveți adevărata cunoaștere, adevărata înțelepciune și adevărata viață, lepădați tru-

fia voastră, părerea voastră de sine, îngâmfarea voastră, smeriți-vă cu adevărat și mergeți din nou să luați învățatură de la foștii pescari și aruncați putreda, stricăcioasa și nebuna voastră înțelepciune. Coborâți-vă de la înălțimea voastră, așezați-vă mai jos, plecați capetele voastre și auzul vostru spre adevărurile cele dinaintea de veci. Da, nu este înțelepciunea la Lev Tolstoi, cel care a înnebunit cu totul, ci la Biserica pe care el o calcă în picioare, la apostoli și la evangheliști, și la toți Sfinții Părinți și Dascăli ai lumii. Încetați a mai bea apa cea moartă a romanelor și a tuturor cărților puturoasei înțelepciuni lumești, care s-au înmulțit la nesfârșit. De nu veți asculta, veți rămâne în veac învățați orbi, care nu cunosc calea cea adevărată și în păcatele voastre veți muri și veți moșteni întunericul veșnic. Vă ajunge cât ați râs de adevărurile cele veșnice și vii; cu dragoste vă chemăm în sânul Bisericii – deșteptați-vă din trufia păcatului și din hipnoza patimilor pe care noi v-o punem, cu toată dreptatea, pe seamă.

Doamne, dacă eu sunt preot al Tău și în Numele Tău trâmbitez cu glasul meu de atâția ani împotriva preamarelui eretic Tolstoi, a acestui zid înalt al Ierihonului, atunci să cadă acest zid al trufiei spre minunarea tuturor celor ce cred în Tine și Te cinstesc pe Tine, Singurul Domn al slavei, batjocorit de acest eretic întreeretici. *Până când, Doamne, necredincioșii se vor fâli?* (Psalmi 93, 3). *Până când se vor fâli hula și necredința?* Tot pământul s-a umplut de hulă împotriva lui Dumnezeu.

De nu veți crede în Mine, veți muri în păcatele voastre (Ioan 8, 24), grăiește Domnul către farisei. Vai

lui Lev Tolstoi, care nu crede în Domnul și moare în păcatul necredinței și hulei împotriva lui Dumnezeu! *Moartea păcătosului este cumplită* (Psalmi 33, 20). Și moartea lui – a lui Tolstoi – va fi de spaimă pentru întreaga lume (firește, rudele vor ascunde asta).

Doamne, scoate Rusia pe calea cea adevărată și mântuitoare, pentru toate pătimirile și sfârșitul muce-nicesc primit de la uneltele omorâtoare de către fiii ei credincioși, din care este așa o mare mulțime în toate colțurile ei. Doamne, sădește credință neclintită în inimile tuturor fiilor ei, ca să strălucească Biserica Ta prin ortodoxie, cucernicie nefățarnică; învață toate tagmele să creadă și să umble în calea poruncilor Tale.

Care dintre ortodocși nu ar dori unirea cu toți catolicii sau luteranii și să fie una cu ei în Hristos, o singură Biserică, o singură obște [comunitate] a celor credincioși! Care însă dintre aceste zise Biserici, mai ales dintre întâi-stătătorii numiți papi, patriarhi, mitropoliți, arhiepiscopi și episcopi sau xiondzi (numele polonez pentru preot – n. tr.), pateri, se va învoi să se lepede de rătăcirile sale? Nici unul. Iar noi nu putem să ne învoim la învățătura lor eretică fără să aducem vătămare mântuirii sufletului nostru. Iar vrăjmășia lor față de noi este de veacuri. Prejudcățile împotriva noastră, încredințarea lor că noi suntem schismatici, nu sunt oare o mare piedică în calea unirii? Poftim de încercați să vă uniți. Oare se pot uni cele de neunit – minciuna cu adevărul?

Iezuiții catolici, în folosul papei și al propriilor vederi și scopuri egoiste și meschine, au pervertit legea conștiinței și legea Evangheliei, afirmând că pentru

atingerea scopurilor proprii sau a scopurilor religioase catolicii pot întrebuința toate mijloacele nelegiuite: adică și să omoare, și să viclenească în tot felul, și să prigonească credința ortodoxă, să o numească schismatică și credință de câini, și să-i ardă pe ruguri pe ortodocși, ca pe Hus și pe alții.

Ca urmare a abaterilor de la adevărul evanghelic, papii și Catholicismul au devenit obiectul unei încinse dispute cu privire la adevăr – și catolicii, apărându-și nedreptatea, se mânie pe ortodocși, îi urăsc, îi ocărăsc cu tot felul de cuvinte nedrepte și hulitoare și defaimă însăși credința noastră, credința cea adevărată. Dar să se lepede papii de părerile lor mincinoase, vătămătoare și pierzătoare și să ajungă la conglăsuire cu ortodocșii pentru a se reface dreptatea și pacea? De unde! Se socotesc în drept să apere minciuna, să trâmbițeze sus și tare minciuna, spre pierzarea lor și a catolicilor. Catolici, veniți-vă în fire, treziți-vă! V-au dus în rătăcire! Întoarceți-vă la adevăr!

Neîndoielnice sunt cuvintele Mântuitorului nostru Iisus Hristos: *Cela ce nu este cu Mine, împotriva Mea este* (Matei 12, 30). Catolicii, luteranii și reformații au apostaziat de la Biserica lui Hristos – ei nu sunt de un cuget cu noi, nutresc vrăjmășie împotriva noastră, caută din rășputeri să ne omoare, ne strâmtorează în tot chipul pentru credința noastră, ne batjocoresc și ne fac toate felurile de neplăceri, mai ales în așezările lor cele mai însemnate; ei merg în chip vădit împotriva lui Hristos și a Bisericii Sale, nu cinstesc de viață făcătoarea cruce, sfintele icoane, sfintele moaște, nu respectă posturile, strâmbă dogmele credinței celei

mântuitoare. Ei nu sunt cu noi, sunt împotriva noastră și împotriva lui Hristos. Întoarce-i, Doamne, la adevărata Ta Biserică și mântuiește-i!

Catolicii sunt vinovați, printre altele, de faptul că ne socotesc în chip nedrept eretici și schismatici, ocărăsc și blestemă sfânta, dreapta, neprihănită noastră ierarhie¹, Biserica sobornicească, nu vor să cerceteze învățătura noastră ortodoxă din dispreț, trufie și silă, nu vor nici măcar să calce într-o biserică de-a noastră, socotind că se spurcă prin aceasta. Ură satanicească!

De greșita înțelegere de către catolici a cuvintelor Mântuitorului: *Tu ești Petru, și pe această piatră (pe Hristos, pe Care Petru L-a mărturisit Fiu al lui Dumnezeu) voi zidi Biserica Mea, și porțile iadului nu o vor birui* (Matei 16, 18) depind toate rătăcirile catolicilor și papilor, și mai ales părelnicul primat papal în Biserică și părelnicul rang al papilor de locuitori ai lui Hristos.

Darea în vileag a minciunii catolice. Catolicii îl socotesc pe papa cap al Bisericii, pe temeiul cuvintelor lui Iisus Hristos, greșit tâlcuite de către ei: *pe această piatră* (Hristos, nu Petru, după învățătura noastră) *voi zidi Biserica Mea, și porțile iadului nu o vor birui* (Matei 16, 18). De ce raportează catolicii cuvintele Mântuitorului: *pe această piatră* nu la Mântuitorul, ci la Petru? Fiindcă Domnul a spus înainte de aceste cuvinte: *tu ești Petru, iar după aceea: și pe această*

¹ Aici nu este vorba de neprihănirea personală a ierarhilor Bisericii Ortodoxe, ci de neprihănirea ierarhiei ortodoxe ca așezământ dumnezeiesc (*n. tr.*).

piatră voi zidi Biserica Mea, și porțile iadului nu o vor birui. Noi afirmăm că prin cuvintele: *pe această piatră* Domnul S-a avut în vedere pe Sine, iar nu pe Petru – căci piatră a credinței și a Bisericii este numit în Scriptură Hristos. Apostolul Pavel, vorbind despre piatra cea din pustie, care în chip minunat a izvorât apă pentru evrei și le-a potolit setea, înțelege piatra ca preînchipuire a lui Hristos. Dar ca mai mare și mai limpede dovadă că prin cuvintele: *pe această piatră* trebuie înțeles Hristos ca Temelie a Bisericii, voi aduce locul asemănător din Evanghelia după Ioan: *Stricați templul acesta, și în trei zile îl voi ridica* (Ioan 2, 19). Ce a avut aici în vedere Domnul prin *templu*? Templul cel nefăcut de mână omenească al trupului Său, iar nu templul din Ierusalim. Așa și în cuvintele de mai sus nu l-a avut în vedere pe Petru, ci pe Sine Însuși. E limpede?

Osia trufiei catolice și rătăcirii catolice în dogme, conducere și învățătură morală este primatul papal, înțelegerea părelnică și greșită a spuselor Mântuitorului: *Tu ești Petru, și pe această piatră voi zidi Biserica Mea, și porțile iadului nu o vor birui* (Matei 16, 18). De către toți Sfinții Părinți ai veacurilor dintâi și celor următoare, precum și chiar de către primii papi, cei ortodocși, a fost recunoscut faptul că prin *Piatra de temelie* trebuie înțeles Însuși Iisus Hristos – *iar Piatra era Hristos* (I Corinteni 10, 4). Spre dovedirea acestui adevăr cât se poate de vrednic de crezare și de vădit, voi aduce o spusă din Evanghelia după Ioan ce are o întorsătură asemănătoare: *stricați templul acesta* (Ioan 2, 19) – prin *templu* înțelegându-se templul cel

nefăcut de mână omenească al Trupului Domnului, nu templul din Ierusalim (lucru ce reiese limpede din context). Prin *templu*, Domnul înțelege tocmai preacuratul Său Trup, la fel cum prin Piatra de temelie trebuie înțeles Însuși Hristos, iar nu urmașii Apostolului Petru sau Petru însuși. Aceasta este limpede. Iar papii s-au închipuit pe sine capi ai Bisericii și temelie a ei, și chiar locuitori ai lui Hristos, lucru care este prostesc și cu totul nepotrivit. Și de aici toată îngâmfarea papilor romani și străvechea lor pretenție la primat și la cărmuirea după bunul plac a întregii Bisericii universale. Ei bine, au și comis papii, în Biserica lor papistă, felurite șmecherii, felurite dogme mincinoase, care duc la falsuri atât în credință, cât și în viață. Aceasta este o Biserică pe de-a-ntregul eretică.

Este, oare, papa capul Bisericii? Nu, asta e o prostie! Biserica îi cuprinde în sine și pe sfinții bineplăcuți ai lui Dumnezeu și soborul îngeresc – un singur trup avându-L drept Cap doar pe Hristos. Tocmai aici greșește papa!

Dacă Iisus ar fi avut de gând să dea Bisericii Sale, după înălțarea Sa la cer, un alt cap în locul Său (sau locuitor, cum spun papii, socotindu-se locuitori ai lui Hristos pe pământ), El ar fi arătat aceasta limpede înainte de înălțarea Sa – fiindcă este o dogmă atât de însemnată pentru mântuirea sufletelor omenești; ba și apostolii ar fi făcut vădit acest lucru, sau unul dintre ei s-ar fi numit pe sine locuitor – dar uite că nimeni dintre ei nu a suflat nici un cuvânt despre acest lucru, amintindu-și cuvintele Domnului: *Care dintre voi va vrea să*

fie mai mare, să fie vouă slugă (Matei 20, 26); *iar voi toți frați sunteți* (Matei 23, 8). Tot necazul stă în aceea că teologii catolici au răstălmăcit cuvintele Domnului către Petru: *pe această piatră* (nu pe Petru, ci pe Însuși Domnul) *voi zidi Biserica Mea* (Matei 16, 18). Comparați cu spusele Domnului: *Stricați templul acesta* (Trupul lui Hristos), *și în trei zile îl voi ridica* (Ioan 2, 19).

Cât sunt de sfinte credința și Biserica Ortodoxă! Cât sunt de drepte, pline de pacea lui Dumnezeu, pline de nesfârșită și nedescrisă frumusețe (adu-ți în închipuire pe toți sfinții, după numele lor, așa cum sunt zugrăviți în icoane, adu-ți aminte Viețile lor, pline de toată virtutea și de minuni atât în viața pământească precum și după moarte)! Biserica îndeestulează toate trebuințele duhului omnesc și măntuiește pe tot cel ce s-a dăruit ei și i-a rămas credincios până la sfârșitul vieții. Slavă, Doamne, sfintei Tale credințe ortodoxe! Papiștii, recunoscându-l drept cap al Bisericii pe papă, l-au ridicat pe tron în locul lui Hristos și l-au divinizat, iar pe Hristos l-au pus pe planul al doilea. Pe papa l-au făcut locțiitorul lui Hristos, în timp ce Hristos *rămâne cu noi în toate zilele, până la sfârșitul veacului* (Matei 28, 20). Ci uitați-vă câte rătăcirii sunt îngăduite în credința papei (iar nu a lui Hristos), rătăcirii ciudate, hulitoare de Dumnezeu – și-i veți întoarce spatele cu nemulțumire și groază! – O, trufie omenească! O, trufie satanicască! Auzi: Papa infailibil! O, iezuitism!

Dacă papa Romei ar fi cu desăvârșire de un cuget și de un suflet, de o învățătură cu Domnul, el s-ar putea numi, chiar dacă nu în înțelesul propriu, „cap al Bisericii”: însă fiind de alt cuget decât Hristos și în-

vătănd împotriva celor propovăduite de către El, papa este eretic și nu se poate numi „cap al Bisericii”, nici nu poate învăța el Biserica – fiindcă ea e *stâlpu și întărirea adevărului* (I Timotei 3, 15), iar papa și papiștii sunt trestie clătinată de vânt și au strâmbat cu desăvârșire adevărul lui Hristos atât în învățătură, cât și în slujire (azimele și scoaterea Proscomidiei), și în cârmuire, robind erezilor lor întreg Catolicismul și făcându-l cu neputință de îndreptat: fiindcă papa, cu toate ereziile sale, este recunoscut ca infailibil de Biserica Catholică și, ca atare, este de neîndreptat în cugetarea sa potrivnică Bisericii.

Catolicii, recunoscându-l drept cap al Bisericii pe papă, pe adevăratul Cap al Bisericii – Hristos – L-au pierdut și au rămas lipsiți de Cap. Întreaga istorie a papismului dă mărturie că la catolici nu este Cap, fiindcă ei fac lucruri necuvioase, luptă împotriva Bisericii Ortodoxe nu duhovnicește, ci după trup – prin ură, răutate, răzbunare, ocări de tot felul, ucideri de după colț, incendieri, răscoale, violență, nesupunere, separatism, în ciuda faptului că în Rusia polonezii trăiesc în libertate, neîmpilați, în voie, în îndeplinire, la fel ca celelalte nații. Ura catolicilor față de ortodocși este istorică, ură din cele mai turbate: preoții și episcopii catolici, ba chiar și mulți dintre intelectualii polonezi, sunt gata să ne înghită de vii. Luminează-i, înțelepțește-i și mântuiește-i, Doamne! Dar unde este la ei Capul Bisericii – Hristos? El este dragoste, bunătate, blândețe, milostivire, îndelungă răbdare: iar la catolici nu este nimic de acest fel. Iar în învățătura lor dogmatică – vai, câte erezii, inovații, abateri de la adevăr! O, pierzător sistem papist!

Singurul Cap al Bisericii cerești, pământești și din cele mai dedesubt este Hristos Dumnezeu. Oare poate papa, un om, să fie cap al Bisericii care este în ceruri? Nu poate. Dar, îndeobște, poate fi cap al întregii Biserici pământești și poate dispune cum vrea de soarta pământească și de cea de dincolo de mormânt papa, care este un om păcătos? Oare papa s-a răstignit pentru noi? Oare S-a împărțit Hristos? Oare temelia cea neclintită a Bisericii, care ființează străbătând toate veacurile, poate fi un om care, ca să zic așa, nu dăinuie mai mult de o zi și este pururea schimbător, asemenea unui caleidoscop, în gânduri, stări sufletești, hălărâri, întreprinderi? Citiți istoria papilor: cum au fost ei? Oare mulți dintre ei au fost pe de-a-ntregul vrednici de scaunul lor? Și numai în primele veacuri au fost câțiva vrednici, iar în veacurile ce au urmat câți papi nevrednici și stricați n-au fost, spre rușinea întregii Biserici Romane? – Catolicii arată că și în cărțile noastre de slujbă Petru este numit cap al Bisericii. Da, dar el este numit astfel nu în înțelesul propriu, ci ca întâi-stătător al Bisericii Romane, dar nu al celei Universale. În acest înțeles erau numiți capi ai Bisericii mitropoliții vechii Rusii – Petru, Alexie și ceilalți.

Este uluitor cum în libera lor cugetare oamenii învățați, vicleni și mândri îi răstălmăcesc pe marii lor dascăli – pe Însuși Hristos, Înțelepciunea cea Nesfârșită, pe apostoli, care aveau înțelepciunea Duhului Sfânt; astfel, catolicii au strâmbat învățătura Însuși Preaînțeleptului Hristos, Învățătorul Cel Ceresc, fără de Care nimeni nu cunoaște pe Tatăl, afară de El, Fiul; Hristos spune că Duhul de la Tatăl purcede, în timp ce catolicii și luter-

nii dimpreună cu anglicanii zic că El precede de la Tatăl și de la Fiul. Ci încetați odată a mai huli pe Duhul Sfânt și a ridica minciună asupra Lui: cei ce hulesc pe Duhul Sfânt nu vor fi iertați nici în veacul acesta, nici în cel viitor. Iar voi ați uitat cuvintele Apostolului: *Decă noi sau înger din cer vă va binevesti vouă altceva decât am binevestit vouă, să fie anatema* (Galateni 1, 8). Este înfricoșător acest cuvânt sau nu? – *Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece* (Matei 24, 35). Iar cuvintele Apostolului sunt cuvinte ale lui Dumnezeu. Nu vă supărați, prieteni, ci luați aminte întru simplitatea inimii la adevărul lui Dumnezeu, fiindcă și noi vorbim și îndrăznim din simplitatea inimii. Lepădați minciuna și primiți adevărul, și uniți-vă cu noi întru unire de cuget; vă ajunge cât v-ați împotrivit și v-ați certat. Venirea lui Hristos este aproape, la ușă.

Proscomidia înfățișează grăitor toată Biserica împreună cu Capul-Hristos și cu mădulele cerești, pământești și dintru cele mai dedesubt (cei adormiți). O, minunată unire a lui Dumnezeu cu oamenii! Romano-catolicii au lepădat Proscomidia și prin aceasta au decapitat Biserica, rupând legătura vădită a Bisericii văzute, luptătoare, cu cea cerească, triumfătoare, ca în loc de Hristos să dea Bisericii un alt cap, omenesc, neliber de rătăciră – rătăciră la care acesta face părtașe și mădulele sale: clericii și mirenii. O, cât de înțeleaptă, adevărată și mântuitoare e întocmirea Bisericii, păzită de rătăciră de către Duhul Sfânt – Luminătorul și Hristos – Capul Atotputernic!

Mijlocirea Sângelui. Cred în atotcurățitoarea mijlocire a preacuratului Sânge al lui Hristos Dumne-

zeu, celui vărsat spre iertarea păcatelor întregii lumi (ce crede neabătut și după adevăr) și a păcatelor mele; cred în atotputernica mijlocire a Sângelui acestuia, care grăiește (mijlocește) mai puternic decât cel al lui Abel. Papii și catolicii au lepădat în ce-i privește pe mireni acest Sânge atotmijlocitor și nu îl dau acestora – probabil din economie, ca să consume mai puțin vin! Și cu ce râvnă turbată îi trag pe ortodocși la Catholicism, la această credință pierzătoare! Apăra, Doamne, Ortodoxia de cumplitul Catholicism, în care toți se supun samavolniciei papei, a iezuiților.

Talantul Ortodoxiei sobornicești l-am primit de la Dumnezeu spre slava lui Dumnezeu și mântuirea noastră. Cum întrebuițăm și înmulțim acest talant? Cum Îi mulțumim Domnului? Ce fel e pocăința noastră? Ce fapte bune facem? *Nu este cel ce face bunătate, nu este până la umul. Toți s-au abătut, împreună netrebnici s-au făcut* (Psalmi 13, 3). Oare aceste cuvinte ale Scripturii nu ne zugrăvesc și pe noi?

**2. Căderea în păcat și urmările ei.
Diavolul – pricinuatorul păcatului.
Însemnătatea Jertfei de pe Golgota
și a Tainei Împărtășaniei în lucrarea
pronatoare a mântuirii oamenilor**

În orice om, chiar dacă este înțelept, se află și multă prostie, și uneori prostie dezgustătoare. Păzește-te în fiecare clipă, omule, de prostia ta. Această preamare prostie este păcatul: de la el vine toată vătămarea.

Căderea primilor oameni și a întregului neam omenesc a fost adâncă, largă, pierzătoare și înfricoșătoare prin urmările sale – prin pierderea acelor daruri de viață dătătoare de care omul s-a lipsit după cădere și prin acele roade înfricoșătoare pe care le-a născut păcatul, ca urmare a despărțirii de Dumnezeu – Izvorul vieții.

Păcatul este otravă atotpurcată, omorâtoare, cât se poate de chinuitoare și totodată amăgitoare a satainei, care ucide sufletul și trupul pe veci, care cufundă în întunericul cel dinafară, care desparte sufletul pe veci de Dumnezeu. De această otravă curăță numai Sângele lui Hristos.

Via pe care a sădit-o Domnul. Domnul aștepta de la ea ciorchini dulci, iar ea, via, s-a preschimbato în spini.

Cununa de spini de pe capul Mântuitorului însemnează spîinii păcatelor, de care s-a umplut omenirea.

O, păcat, păcat! Cât ești de pierzător! Tu ai făcut străină de Dumnezeu lumea pe care El a zidit-o din neființă. *În lume era, și lumea printr-Însul s-a făcut, și lumea pe Dânsul nu L-a cunoscut. Întru ale Sale a venit, și ai Săi pe Dânsul nu L-au primit; iar căți L-au primit pe Dânsul, le-a dat lor stăpînire ca să se facă fii ai lui Dumnezeu, celor ce cred întru numele Lui, cari nu din sânge, nici din poftă trupească, nici din poftă bărbătească, ci de la Dumnezeu s-au născut* (Ioan 1, 10-13).

În ce stă puterea nelegiuirii, preamarea nebunie de bunăvoic, nerecunoștința și nenorocirea primilor oameni? În aceea că ei L-au schimbat pe Dumnezeu pentru făptură, dragostea către Făcătorul pentru dăruirea față de făptura vicleană, preasfânta unire nestricăcioasă cu Făcătorul pentru necurata, vicleana, rea și stricăcioasa unire cu făpturile. *Cel ce iubește pe tată sau pe mamă (sau pe fiu sau pe fiică) mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine* (Matei 10, 37). Ce să mai spunem de legăturile și împătimirile păcătoase ale curvarilor și curvelor, despre unirile cu gând rău, așa cum sunt asociațiile revoluționare de acum? De asociațiile sectanților, schismaticilor, ereticilor, de asociațiile tâlharilor, hoșilor, îndreptate împotriva statului?

Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău cu toată inima ta și cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău, și pe aproapele tău ca pe tine însuși (Matei 22, 37). Din clipa neascultării de porunca lui Dumnezeu în rai, omul a că-

zut de sloboda sa voie din iubirea lui Dumnezeu și și-a mutat dragostea pervertită asupra lui însuși (iubirea de sine, egoismul) și asupra lucrurilor pământești, s-a îmbrăcat cu totul în înșelarea vrăjmașului și a întors asupra sa această înșelare, s-a lăsat înșelat de înțelegerea/rațiunea sa, căzând de la înțelegerea [rațiunea] dumnezeiască – a căzut în mii de înșelări, în înșelarea tuturor desfătărilor pământești, și în inima lui nu a mai rămas loc pentru Dumnezeu, pe Care trebuie a-L iubi (cu toată inima) cu toată ființa, a-L proslăvi, Căruia trebuie a-I mulțumi, pe Care trebuie a-L cinsti prin jertfe plăcute Lui, ca semn de mulțumită și recunoștință.

Dacă ați înviat împreună cu Hristos, cele de sus căutați, unde este Hristos șezând de-a dreapta Tatălui (Coloseni 3, 1). Pentru a înțelege pe deplin cuvintele acestea trebuie să ne amintim că omul, prin păcat, a căzut cu totul de la Dumnezeu și s-a făcut în întregime pământesc, lumesc, iar nu al lui Dumnezeu, nu duhovnicesc, nu ceresc, așa cum trebuie să fie, s-a făcut rob al nebuleniei, deșertăciunii și stricăciunii, și nu numai că nu s-a tulburat de această stare a sa, ci s-a desfătat (ca și acum), la pocăință n-a gândit și nu a recunoscut că are neapărată nevoie de ea, așa cum nici acum nu recunosc aceasta scriitorii trufași și îndeobște oamenii trufași, care au uitat că sunt viermi, și nu oameni (Psalmi 21, 6), pământ și cenușă.

Înșelându-se cu rodul oprit în rai, Adam și Eva au lăsat moștenire pierzătoare, înșelătoare neamului omenesc – toată înșelăciunea și minciuna pământească, toată deșertăciunea, toată nebunia păcatului, și înain-

te de toate însăși femeia a fost făcută obiect al înșelăciunii, poftei și batjocoririi de către bărbații nelegiuți! O, ce adânc și în ce necurăție a căzut femeia, fosta fecioară! Cum umblă prin necurățiile și poftele ei bărbații înverșunați spre parte femeiască! Și apoi, fiecare om, afară de cei aleși și cu cuget bun, a preschimbă în înșelare și împătımire toate cele pământești ale sale – însăși viața a preschimbă-o în toată patima și s-a făcut pentru sine însuși obiect și scop al patimilor de tot felul. Întunecime veșnică, dacă Domnul nu va lumina ochii inimii. O! Jalnică vietate este omul, întru început dăruit de Făcător cu libertate, chip și asemănare, și pus împărat al tuturor făpturilor neraționale, care în multe privințe sunt mai raționale și mai pe potrivă menirii lor decât omul. Dumnezeu S-a îndepărtat din inimile omenești și nu împărățește în ele, fiindcă în ele împărățește duhul viclean a toată înșelarea și înstrăinarea de Ziditor – satana; omul s-a făcut atelier al diavolului, laborator al răilor draci, care clădesc în el toată înșelăciunea, tot răul. Hristos Răscumpărătorul a venit pe pământ tocmai pentru a smulge pe om din această înșelare pierzătoare și a reazeza în el chipul lui Dumnezeu și asemănarea lui Dumnezeu și a-l face făptură nouă și a-l uni iarăși cu Dumnezeu. Și sfinții au atins țelul asemănării cu Dumnezeu prin credință, dragoste, osteneală, smerenie, ascultare, rugăciuni necurmăte. Slavă lui Dumnezeu pentru toate!

Eva s-a înșelat cu rodul oprit, și iată că întreaga omenire a căzut în înșelarea vieții, și toți au început să se înșele, și femeia însăși a devenit obiect de înșelare prin frumusețea ei trupească, și totul, totul a devenit

pentru om obiect de înșelare: și mâncarea, și băutura, și îmbrăcămintea, și banii, și toate jocurile, și distracțiile, și vietățile – câinii, pisicile, păsările: de toate s-a împătimit omul, și Dumnezeu nu a mai fost la el în inimă; Dumnezeu a devenit uitat în inimă, depărtat și disprețuit, hulit. O, nemulțumitoare vietate este omul! O, ce vietate proastă, chiar dacă e cinstită cu înțelegere (rațiune)! Ce mai pedepse meriți, rău nărăvitule!

Înfricoșător, neînchipuit de stricată e firea oamenilor cu păcate de tot felul, păcate de care și să vorbești e rușinos și dureros și înfricoșător. Noi, preoții-duhovnici, știm asta mai mult decât oricare altul, și mai ales aceia dintre noi care prin apropierea și mângâierea duhovnicească și împreună-pățimirea lor, prin credința lor fierbinte și nefățărnica față de bolile duhovnicești ale fiilor lor duhovnicești și-au câștigat încrederea lor. O, cum bolesc de păcate aceste simple și nefățărnice suflete ale păcătoșilor și păcătoaselor, și cum au nevoie de împreună-pățimirea noastră, de sfat, de doftoricire și de milostivirea dumnezeiască! Nu este grozăvie și urâciune a păcatului în care omul să nu fi căzut. Cutare păcătos sau cutare păcătoasă s-a împreunat cu toți apropiații, chiar și cu rude, cu toate animalele de casă, cu păsări, cu pisici, câini, porci, cai, vaci, viței. – Dumnezeu! Dar ce înseamnă asta? Până unde a căzut omul? Și aceștia sunt oameni simpli: iar cei învățați și educați, cei bogați, de neam, cad și au căzut încă și mai rău, cu toată educația lor – făcând rușine bărbații între ei. Vechii împărați păgâni erau împătimiți după băieți frumoși și își împlineau cu ei pofta trupească. Același lucru l-au făcut și unii

dregători de rang înalt. Sfântul Andrei, nebunul pentru Hristos, l-a vădit deslușit de aceasta pe un dregător de la curte. Nu degeaba un pustnic, nevoitor înalt, adunând o dată pe frați și vorbind cu ei despre sărăcia și nevoia sufletească și despre pătrunderea scârnăviei păcatului în firea omenească, spre sfârșit a grăit: „Fraților, să ne rugăm și să plângem cu toții!”, și toți au vărsat lacrimi de zdrobire a inimii.

Oare nu vă simțiți în starea celui care a pierdut ceva, în starea omului care s-a pierdut? Dar în ce stă pierderea aceasta? – Într-un lucru foarte însemnat: ați pierdut în voi ceea ce era pus în chip ființial în firea noastră, ați pierdut asemănarea cu Dumnezeu, iar descori și chipul lui Dumnezeu, pe care l-ați stricat, l-ați schimonosit, l-ați pângărit. Deci, căutați mai repede această drahmă pierdută.

Vrăjmașul diavol, care a înșelat pe Adam și Eva prin pomul oprit, înșală până acum pe toți oamenii cu toate împătimirile lumii și vieții – cu mâncarea, cu băutura, cu patima desfătării trupești și celelalte patimi. Iată cât de largi și adânci sunt urmările păcatului!

A se înfrâna de la patimi au deosebită nevoie viitorii soți, fiindcă patimile trec, odată cu nașterea, și la copii și li se împărtășesc, așa încât copiii devin jalnici moștenitori atât ai patimilor părinților, cât și ai bolilor acestora (de pildă sifilisul). O, moștenire a păcatului, moștenire de plâns!

Cât de scârbos este păcatul, oricare ar fi el, pentru Domnul Cel Atotsfânt! El e o urâciune, care desparte de Dânsul sufletul care păcătuiește. *Socotiți-vă pe voi*

morți a fi păcatului și vii lui Dumnezeu întru Hristos Iisus, Domnul nostru (Romani 6, 11).

Putoarea păcatului, primită de om în el din neștiință, neprevedere și deprindere în tinerețe, rămâne în suflet și în mădulele trupești până în anii maturității, iar câteodată până la bătrânețe, și îndcobște toată viața. Adu-ți aminte și ferește-te!

Să mori pentru păcat spre a via pentru Dumnezeu. Cât de nimicnice, stricăcioase, necurate și pierzătoare sunt năzuințele tale, omule! Ele despart de Dumnezeu sufletul, cufundă sufletul în stricăciune și în moarte, îl orbesc, îl aruncă în robie rușinoasă – în nebunie! Vai inimii! Pe crucea minții și inimii să năzuim și să ne răstignim împreună cu Hristos, Cel care pentru noi S-a răstignit. Amin.

Viața noastră e încercare necurmată prin mijlocirea împrejurărilor lumești și a ciocnirilor cu oamenii – ca să se arate măsura în care suntem aplecați cu sufletul și inima spre credință, nădejde și dragoste către Dumnezeu, Făcătorul nostru, și dragoste către aproapele, și măsura în care suntem aplecați spre păcat și feluritele patimi trupești ale vieții, altfel spus spre ascultarea de diavol, care lucrează prin patimile trupești și înșelările lumii. – Fericit cel care va pricepe această adâncă sarcină a sa și va merge cu pas neșovăielnic spre Dumnezeu, biruind încercările venite din partea trupului și lumii, luptându-se cu lumea și cu stăpânitorul acestei lumi, ce ne înșală fără încetare prin pofta trupului, pofta ochilor și trufia vieții. Sfinții bi-

neplăcuți ai lui Dumnezeu, viața lor, ne slujesc drept pildă și îndrumar în viața noastră.

Domnul a mărit pe om peste toate făpturile pământesti, zidindu-l după chipul și asemănarea Sa, cu suflet înțelegător și fără moarte, pe care nici după înfricoșata lui cădere în scârnăvia și stricăciunea păcatului și morții El nu l-a părăsit, și cu osebire l-a mângâiat și l-a miluit, trimițând spre curățirea lui pe Fiul Său Cel Unul-Născut. *Că pe Fiul Unul-Născut curățire L-ai trimis, Bunule, în lume*, vestește sfântul imnograf al Bisericii. Câți vrăjmași nu are omul căzut, robit! – Propriul trup viclean, multpătimaș; diavolul, care priveghează și viclenește ca să ne dea pierzării; lumea preacurvară și păcătoasă, dimpreună cu toate năravurile și înșelările viclene, cu toată deșertăciunea și nestatornicia sa. În fiecare clipă este primejdie din partea păcatului, primejdia pierderii sufletului și trupului. În fiecare clipă trebuie să stăm de strajă, să luptăm cu păcatul și cu vrăjmașul: să priveghem și să postim, să ne rugăm și să cugetăm la Dumnezeu, să plângem pentru noi înșine și pentru ceilalți care pier neîncetat și pretutindeni, căci pretutindeni cursele vrăjmașului sunt întinse spre pierzare, pretutindeni vânează pe cel necercat vânătorul viclean, nu stă degeaba nici o clipă. Priveghează, suflete, roagă-te, luptă-te, scapă de cursele vrăjmașului.

Până când aveți lumina, credeți în lumină, ca să nu vă cuprindă întunericul (Ioan 12, 36). Înfricoșate sunt aceste din urmă cuvinte. Domnul îi preîntâmpină pe iudei să lase necredința, orbirea, viclenia și hula lor împotriva lui Dumnezeu și să creadă în El,

Lumina Cea Neînserată, Ce luminează pe tot omul – altminteri se vor face pradă și mâncare satanei, care răcnește ca un leu. Cumplit e să fii înghițit de acest șarpe, de acest chit al întregului iad. Păziți-vă, frați și surori, și slujiți cu osârdie Domnului, până ce sunteți vii și puteți face ce vreți cu voi înșivă.

Otrava nenumăratelor păcate a îmbolnăvit toată ființa omului, sufletul și trupul, și totdeauna caută să se tăinuiască de om, să își ascundă urâtenia, chipul său slut, ca omul să nu o urască și să nu simtă față de ea dezgust și ură; ea lingușește pururea pe om, se înfățișează într-un chip plăcut, atrăgător, și cere să fie ascultată și satisfăcută ca și cum aceasta i s-ar datora (vulpea!).

Dumnezeu l-a mărit pe om, zidindu-l după chipul și asemănarea Sa, iar vrăjmașul, hulitorul și amăgitorul, se străduiește neîncetat să-l spurce, să îl nimicească prin gânduri nevrednice și hule. Blestematul!

De toate necazurile și întristările ne-a izbăvit și ne izbăvește Domnul nostru Iisus Hristos, și noi Îi mulțumim pentru aceasta din toată inima noastră. Dar ce grabnic ne împresoară vrăjmașul cu necazuri aduse asupra noastră fără veste, nu se știe de unde, mai ales prin oameni răi și vicleni sau prin întâmplări neprevăzute. – Slavă Ție, Celui ce păzești viața noastră de întristări și de necazuri!

Rostesc blestem solemn împotriva primului care a apostat de la Dumnezeu, de la veșnica Lui dreptate, rânduială, pace și fericire, primului care a îngăduit să se nască păcatul și toată urâciunea lui în zidirea curată a lui Dumnezeu, luceafărului căzut din înăl-

țimea măririi și sfințeniei, prin îngăduința Preaînțeleptului Făcător, ca mai mult, în nesfârșire, să se arate îndelungă-răbdarea Sa și să strălucească nevoințele și vitejiile duhurilor bune care au fost credincioase lui Dumnezeu și au rămas statornice în bine, precum și ale oamenilor credincioși lui Dumnezeu până la moarte, ca să se afle loc pentru neîntrecutul pogorământ atotrăscumpărător al Dumnezeu-Omului, al Domnului nostru Iisus Hristos, pentru întruparea, crucea, moartea, îngroparea, învierea Lui și pentru biruința hotărâtoare a binelui asupra răului; blestem rărunchii necredincioși și nemulțumitori în care s-a zămislit pentru prima dată prosteasca, obraznica închipuire și trufie de a se asemui lui Dumnezeu și a porni război împotriva Lui, a veșnicei Lui dreptăți, sfințeniei, înțelepciunii, nesfârșitei Lui frumuseți și puterii Lui celei nebiruite.

Cel dintâi care a apostat de la Dumnezeu este diavolul, ce s-a trufit înaintea Făcătorului, a pornit război împotriva Lui și a dreptății Lui, iar apoi împotriva neamului omenesc, care a ascultat, în Adam și Eva, de graiurile lui amăgitoare. Omul, biruit de vrăjmaș din neluare-aminte și ușurătate și robit de el prin toate felurile de păcate, trebuie să ducă război neconținut cu vrăjmașul și cu păcatul și să îl biruie cu ajutorul lui Dumnezeu, pentru a-și recăpăta dreptatea dumnezeiască, sfințenia și pacea dumnezeiască, pe care le-a pierdut din ușurătate, și să ajungă la cununa biruinței – nestricăciunea. Asta o cere dreptatea dumnezeiască. Recapătă, creștine, asemănarea cu Dumnezeu, pe care ai pierdut-o, și viața cea fericită împreună cu nemurirea.

Vrăjmașul nu dormitează: ziua și noaptea, în somn și aievea el ne atrage la păcat și hrănește în sufletul nostru toate patimile omorâtoare de suflet. Priveghează, omule, răstignește patimile trupești, mai ales răsfățarea pântecelui și toate păcatele trupești.

O lume de închipuiri, o lume de iluzii clădește pentru noi în fiecare noapte vrăjmașul nostru cel netrupesc, și precum când suntem treji ne clădește în fiecare zi o lume de închipuiri, așa și în vis. Ziua și noaptea e omul sub vraja vrăjmașilor netrupești. Să ne izbăvească de dâșii Domnul!

Cât de mult ne împărtășim prin simțurile trupești de lucrurile văzute! Cu vederea, de pildă, îi fixăm pe trecători, fețele, mersul, costumele lor, și deseori ne lăsăm atrași în chip păcătos; îndeobște, întrebuițăm toate simțurile noastre într-un chip pătimăș, prin toate simțurile se străduie vrăjmașul să depărteze de Dumnezeu inimile noastre. Vai nouă! Este nevoie de luptă statornică, de priveghere statornică, altfel păcatul cel preaticălos ne va robi și ne va face slugile sale. *Doamne, ajută-ne nouă, pentru Numele Tău. Doamne al puterilor, fii cu noi!*

Izbăvește-mă de sporirea satanicească. Diavolul sârguiește, sârguiește ceva de necrezut să-l vâneze pe om ca să îl piardă pe vecie, iar oamenii dormitează, stau în nelucrare și dorm în deșertăciunea lor lumească, în împătimirile lor de câștiguri, de răsfăț al pântecelui, de curvie, de jocuri (teatru și cărți), de modă, scriitoricești, de somn și de tot felul – și pier cu miile, ca muștele de moartea-muștei¹. Sârguiți, dar, sârgu-

¹ Ciupercă ce conține substanțe letale pentru muște, un fel de insecticid natural (*n. tr.*).

iți, creștinilor, să mântuiți sufletele voastre, cât aveți vreme, cât mai așteaptă și îndelung răbdă Domnul, cât nu s-au zăvorât porțile Împărăției cerurilor. *Au venit fecioarele cele nebune, zicând: Doamne, deschide nouă!, și le va răspunde Stăpânul: Plecați de la Mine: nu vă cunosc pe voi!* (Matei 25, 11-12). Și cum grăbește Domnul a mântui sufletele celor credincioși, cu luare-aminte și pregătiți! În orice ceas, în orice minut grăbește și trimite toate mijloacele de trebuință. *Domnul mă paște, și nimic nu-mi va lipsi. În locul pășunii, acolo m-a sălășluit, la apa odihnei m-a hrănit, sufletul meu l-a întors, povățuitu-m-a pe cărările dreptății, pentru numele Lui* (Psalmi 22, 1-3). O, grăbiți-vă, dar, creștinilor, către mântuire!

Vrăjmașul mântuirii noastre rămâne, iată, de aproape opt mii de ani credincios sistemului său viclean, pierzător, ca să vâneze oamenii spre pierzare prin toate smintelile și patimile. Și pe câți, pe câți oameni lipșiți de prevedere și de credință, trufași, vicleni și răi nu i-a pierdut și nu i-a surpat în iad, oameni din toate popoarele, limbile, stările, vârstele, bărbați și femei deopotrivă, cât de larg este botul lui de foc, cu care înghite pe necredincioși!

Vrăjmașul, care l-a înșelat pe Adam și prin înșelare și-a primit stăpânirea asupra lui, l-a lipsit de stăpânirea asupra naturii și s-a declarat pe sine stăpânitor al acestui veac; iar la început stăpânitor al acestui veac și domn al tuturor făpturilor văzute fusese pus de către Dumnezeu omul, așa încât nici focul nu putea să îl ardă, nici apa să-l înece, nici fiarele să-l vatăme, nici vreo otravă să-i facă stricăciune; iar când s-a dat pe si-

ne înșelăciunii vrăjmașului, a dat vrăjmașului și stăpânirea sa. De aceea fermecătorii și vrăjitorii, prin lucrarea puterii potrivnice și cu îngăduința lui Dumnezeu, fac unele minuni, stăpânind fiarele sălbatice și intrând fără vătămare în foc și apă, precum Ianis și Iamvris, ce s-au împotrivit lui Moisi, și precum Simon magul, care s-a ridicat asupra Apostolului Petru.

Ești biruit de vrăjmașul cel viclean? Biruie-l și tu; ți s-au dat puteri, ți s-a dat tot harul ajutor și împreună-lucrător pentru a birui asupra vrăjmașului: fii credincios, nu dormi, nu slăbi, ci încordează-ți toate puterile. *Celui ce biruiește, voi da lui să șadă cu Mine pe tronul Meu* (Apocalipsa 3, 21). O, simplitate a inimii! O, credință necugetătoare de vicleșug!

Să păzești curăția și pacea sufletului tău ca pe lumina ochilor, *să nu dai sminteală piciorului tău*. Toată împătımirea pământească, a acestei vieți, este de la diavolul. Îndată s-o lepezi și s-o disprețuiești, ca să dobândești pe Hristos întru nemurire.

Prin căderea sa, omul a alunecat și s-a abătut foarte departe la stânga, îndepărtându-se de Dumnezeu, Dătătorul de viață, pierzând dreptatea și viața și moștenind viclenia vrăjmașului, deșertăciunea lui, împătımirea de stricăciune, răutatea, trufia, zavistia și moartea; pentru ca omul să fie îndreptat trebuia făcută calea întoarsă, iar asta nu putea s-o facă fără voia aparte, atotputernică, a lui Dumnezeu, fără răscumpărarea prin Mielul lui Dumnezeu, Cel Drept, Cel fără de păcat, Dumnezeu-Omul; trebuia să recapete dreptatea și sfințenia pierdută, însă diavolul a pus în așa chip stă-

pânire pe jertfa sa, că fără o răscumpărare pe măsură, desăvârșită, prin dreptatea veșnică și nesfârșită, nu a putut și nu a vrut să înapoieze jertfa sa lui Dumnezeu - Ziditorul și, după dreptatea lui Dumnezeu, omul a fost dator să pătimească sute și mii de ani, până ce a venit pe pământ Izbăvitorul neamului omenesc ca să plinească toată dreptatea, să pătimească pentru cei nedrepti și să moară pentru ei, să calce moartea și să învie din morți, dăruindu-le tuturor învierea. Iată ce vrăjmaș puternic ne ținea în legăturile morții!

Nesfârșit de prețios este în noi principiul duhovnicesc – sufletul nemuritor, zidit după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, înțelegător [rațional], iubitor, liber, fără de moarte, simplu după ființă, necompus, nedespărțit: însă păcatul, născocit de diavol, l-a strâmbat și l-a schimonosit, l-a dedublat în chip nefiresc, a întors gândurile și alipirea și dragostea lui către făptură în locul Ziditorului, l-a întors de la dragostea față de Începutul său dintâi, Chipul său dintâi, Viața sa dintâi, l-a atras la începătorul răului și întunericii – diavolul –, a semănat în el gânduri deșarte și mincinoase, năzuințe și simțăminte pătimase și deșarte, împătimită față de lăpturi, a abătut ochii lui de la nesticăciune și i-a întors către stricăciune, de la cer către pământ, de la rai către locul de surghiun. Omul are neapărată nevoie căzut fiind să se ridice, rătăcit fiind să se întoarcă la calea cea adevărată, dintru început, surpat în întuneric fiind să se întoarcă la lumină, prăbușit întru stricăciune să se întoarcă la viață, aruncat în robie să se întoarcă la libertatea cea dinainte a duhului. Toate acestea le face în noi Domnul Iisus Hristos prin puterea Duhului

Sfânt și de viață Făcător; toate acestea le-au înfăptuit în viața lor pământească Sfinții Apostoli și toți sfinții pe calea credinței, pocăinței, cuvântului lui Dumnezeu, a disprețuirii lumii preacurvară, deșarte, pe calea cugetării duhovnicești, a luptei neîncetate cu păcatul în toate felurile lui, prin rugăciune, milostenie, prin omorârea trupului cu patimile și poftele.

Te slăvesc pe Tine, Părinte, Doamne al cerului și al pământului... (Matei 11, 25). Când Mântuitorul lumii, Domnul nostru Iisus Hristos, a voit, după nesfârșita Sa bunătate, să împlinească la sfârșitul veacurilor sfatul cel mai înainte de veci cu privire la mântuirea neamului omenesc care pierdea din pricina păcatului și să afle drahma împărătească pierdută, să caute oia pierdută din turma Sa cuvântătoare, atunci, luând asupra Sa chipul omenesc și îmbrăcându-Se în întregul om de la Duhul Sfânt și din Maria Fecioara, El Și-a ales ca ajutoare Sieși, marii Sale lucrări, ucenici și apostoli simpli, pescari cu îndeletnicirea, și prin ei a arătat în fapt că lucrarea mântuirii noastre nu atârână de noblețea, de învățătura lumească sau de deșarta înțelepciune pământească, ci este numai lucrarea lui Dumnezeu, lucrarea bunătății Lui, înțelepciunii Lui, puterii și milostivirii Lui. *Cele neînțelepte ale lumii Dumnezeu a ales, ca pe cei înțelepți să-i rușineze și așa mai departe* (I Corinteni 1, 27-29).

Firea omenească este alcătuită în chip minunat, după chipul lui Dumnezeu, și pentru rezidirea ei era nevoie de un mijloc suprafiresc precum întruparea Fiului lui Dumnezeu: viața Lui pe pământ, minunile Lui fără număr, învățătura Lui dumnezeiască, pati-

mile, moartea și învierea Lui. – Chipul dumnezeiesc căzut, ce prețuiește mai mult decât întreaga lume, a fost pricina acestei purtări de grijă suprafirești a lui Dumnezeu. Oare pricep aceasta oamenii? Puțini înțeleg și prețuiesc, drept care mulți și trăiesc în chip nevrednic, cum nimeresc, parcă la întâmplare, necugetând la țelul cel înalt al chemării creștine, viețuind în deșertăciunea tuturor împătimirilor.

Neapărata nevoie de înomenirea și moartea după trup a Fiului lui Dumnezeu și arătarea dreptății lui Dumnezeu spre mântuirea neamului omenesc căzut în moarte sunt înfățișate cel mai limpede în cuvintele Apostolului Pavel către evrei: *De vreme ce s-au făcut părtași copiii (toți urmașii căzuți ai lui Adam) trupului și sângelui, și El asemenea S-a împărtășit aceluiași, ca prin moarte să surpe pe cel ce are stăpânirea morții, adică pe diavolul, și să izhăvească pe aceia care cu frica morții toată viața în robie erau supuși: căci, într-adevăr, nu firea îngerilor a luat, ci sămânța lui Avraam a luat* (Evrei 2, 14-17). Asta este o lecție pentru tolstoieni și pentru toți intelectualii lipsiți de minte, care dau prea multă însemnătate rațiunii omenești oarbe.

Mare e omul atunci când împlinește poruncile lui Dumnezeu și e prieten al lui Dumnezeu, precum a grăit Domnul ucenicilor Săi: *Voi prietenii Mei sunteți, de veți face câte vă poruncesc Eu vouă* (Ioan 15, 14), și *Avraam prieten al lui Dumnezeu s-a chemat* (Iacov 2, 23); el e dumnezeiesc și învrednicit de cele mai mari cinstiri din partea lui Dumnezeu și de Împărăția cea netrecătoare. Nimicnic și jalnic e însă, fără minte și prost, supus tuturor nenorocirilor, tuturor

patimilor urâte și prostești, atunci când nu vrea să se supună legii lui Dumnezeu și să plinească sfintele și fericitele, de viață dătătoarele porunci dumnezeiești. – Omul a fost cinstit de Dumnezeu, chiar la facerea sa, cu cinstire mare, fiind făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu și pus împărat peste toate făpturile pământești, primind făgăduința nemuririi pentru păzirea poruncilor dumnezeiești, și încă a unor porunci atât de ușoare! – Dar neluarea-aminte la sine, iubirea de plăcere, dorința de a-și însuși cinstirea cuvenită numai lui Dumnezeu și nesupunerea față de porunca Făcătorului au răsturnat viața omului cu susul în jos, în dreapta lui pedepsire. Dar minunat e planul cel dinaintea de veci al Făcătorului pentru mântuirea omului căzut: în sfatul Preabunei și Preaînțeleptei Treimi, Care a zidit toate, era rânduită răscumpărarea omului căzut în păcat, în blestem și în moarte prin întruparea și înomenirea Unuia din Treime – a Fiului lui Dumnezeu; prin viețuirea Lui pe pământ, și împlinirea de către El a tuturor poruncilor lui Dumnezeu până la moartea pe cruce, și învierea biruitoare dimpreună cu slăvita înălțare și pogorârea Duhului în chipul limbilor de foc. Slavă lui Dumnezeu pentru toate!

Neconținut mă umple de minunare preabuna, preaînțeleapta rânduială dumnezeiască a mântuirii sufletelor omenești, făcute după chipul și asemănarea lui Dumnezeu Celui Preabun, Preaînțelept, Veșnic, chiar de la începutul neamului omenesc până acum și până la sfârșitul veacului. Luați aminte și pătrundeți ce s-a făcut și ce se face de către Dumnezeu în vederea acestei taine mari, a iubirii de oameni, chiar de la în-

ceputul căderii primilor oameni în păcat, blestem și moarte, chiar de la prima depărtare a lor de Dânsul. Câtă grijă pentru mântuirea oamenilor, ce minunată făgăduință cu privire la Sămânța femeii, Ce avea să sfârâme capul șarpelui! Câtă purtare de grijă față de seminția cea aleasă – Avraam, Isaac, Iacov, Noe, pentru toți patriarhii poporului ales, ca și pentru popor! Ce minunată pronie, câte minuni în pustie (la scoaterea din Egipt), în vremea judecătorilor, în vremea împăraților poporului ales! Câte pedepse părintești din partea Domnului Dumnezeu pentru poporul tare de cerbice, călcător de lege, câte robii cumplite; câte piciri de nevinovați înaintea lui Dumnezeu! Iar feliuritele popoare închinătoare la idoli – cum au slujit ca bice ale lui Dumnezeu pentru pedepsirea evreilor, cum au fost ele însele zdrobite mai apoi de dreapta judecată a lui Dumnezeu! Iar în Noul Testament – arătarea arhanghelului către Zaharia, nașterea Înainte-Mergătorului, Buna-Vestire a Pururea-Fecioarei și nașterea Mântuitorului lumii!

Prin păcat noi am pierdut asemănarea cu Dumnezeu, după Care am fost zidiți, și ne-am făcut străini de El, lipsiți de împărtășirea Lui. El Însuși bine a voit a Se asemena nouă, a Se face om, fără a înceta să fie Dumnezeu, ca să ne facă asemenea cu El, S-a născut din Maică, Fecioara curată, fără de bărbat și de la Duhul Sfânt. O, minune a minunilor!

Ce a făcut pentru noi Domnul ca Mântuitor al nostru, cum S-a cheltuit pe Sine, ce caznă a primit pentru păcatele lumii – El Însuși pentru noi toți! Iar noi ce am făcut?

Nici să gândească, nici să-și închipuie n-a putut nimeni dintre cei neluminați cu lumina Evangheliei lui Hristos că Dumnezeu așa a iubit neamul omenesc cel căzut, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat nouă pentru a noastră mântuire – pentru învățătură, pentru facerea de minuni, pentru întemeierea Bisericii și tainelor, pentru patimile cele de voie, moartea și învierea și înălțarea la cer, ca să trimită Duhul Sfânt. Dă mulțumită, cutremură-te, omule!

Eu sunt ușa: cel care va intra prin Mine, acela se va mântui și celelalte (Ioan 10, 9). Hristos e ușa cea gândită. Unde dă ea? – În rai, în Împărăția cerurilor, prin credința în Hristos, Răscumpărătorul și Mântuitorul, în Biserica Lui, singura mântuitoare, căreia i s-a încredințat învățătura cea adevărată a lui Hristos, tainele cele de mântuire și călăuzirea păstorilor. Fără Hristos, fără Biserică nu este altă ușă către Împărăția cerurilor. Cei căzuți din credința în Hristos, căzuți de la Biserică, vor pieri de nu se vor întoarce și nu se vor pocăi.

Pentru moartea cea răscumpărătoare a Dumnezeu-Omului pentru lume, întreaga lume ființează și va ființa în toți vecii pentru această clipă de moarte fără vină, răscumpărătoare; îndelung rabdă Domnul tuturor nelegiuitorilor, hulitorilor de Dumnezeu, vânzătorilor credinței și Bisericii, pentru această clipă; iadul nu și-a deschis încă botul său cel înfricoșat ca să înghită pe cei nepocăiți, precum s-a zis: *Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic... și vor merge aceștia în muncă veșnică...* (Matei 41-46).

Iar întrupându-Se Cuvântul, a pierdut păcatul cel prearâu (Irmosul primei cântări din Canonul Învierii, glas 2, Octoih). Dar iată o spusă minunată din canonul Sfântului Înainte-Mergător: În râu ai cufundat oarecând, preaînțelepte Botezătorule, pe adâncul cel ce îneacă prin har potopul a toată călcarea de lege: ci rogu-mă, fericite, usucă râurile greșalelor mele cu dumnezeiască solirea ta. Adâncul dreptății, sfințeniei și milostivirii lui Dumnezeu! Hristos Dumnezeu, pătimind și murind pentru noi și înviind, a înecat cu harul Său toată călcarea de lege a neamului omenesc, cât a crezut în El. – Ce gând vesclitor pentru noi păcătoșii, ce nădejde în meritele lui Hristos! – El poate cu un singur cuvânt să înece toate păcatele noastre și să le arunce în adâncul mării. Satana a fost și e pricina adâncului tuturor păcatelor omenești, chiar dacă oamenii sunt și ei vinovați de ele prin nepocăirea lor (pocăiți-vă!). Domnul nimicește toată întinăciunea păcatelor. Slavă dreptății și milostivirii Lui!

Este o Ființă fără de început, Personală, al Cărei nume este *Ființarea (Eu sunt Cel ce este)* și Care nu poate să nu ființeze. Tocmai Ea a dat ființă și existență tuturor lucrurilor din lume, și însăși lumea a primit de la Ea ființa sa. Ea a adus la ființă toate ființele prin cuvânt, doar prin cuvânt: *să se facă lumină, și s-a făcut lumină; să se facă tărie prin mijlocul apei, și s-a făcut* (Facere 1, 3 și 6); și așa mai departe, până ce tot ce era dinainte rânduit în hotărârea Făcătorului a venit în starea sa și la ființarea sa statornică. Această Ființă personală, fără de început, pe Care noi o numim Dumnezeu, a putut da omului o a doua ființare

morală atunci când acesta a pierdut-o de bună voie, și a numit-o în Sfânta Evanghelie *a doua ființare* (Matei 19, 28). Dăruirea celei de-a doua ființări omului a fost însă foarte scump dobândită: ea a fost cumpărată cu prețul înfiorătoarelor pătimiri ale Dumnezeu-Omului, Făcătorului, și izvorâtă pe cruce prin Sângele și moartea Lui. *Nu cu argint sau cu aur care se strică v-ați izbăvit de petrecerea voastră cea deșartă, care era de la părinți dată, ci cu scumpul Sânge al lui Hristos, ca al unui miel nevinovat și nespurcat* (I Petru 1, 18-19). Oare prețuim noi această jertfă a lui Hristos?

Doamne, mă minunez în fața mărețici lucrurilor Tale din împărăția harului și din împărăția naturii zidite de Tine; mă minunez în fața nemăsuratei Tale dreptăți și înțelepciuni, de faptul că Tu, îngăduind iubitei Tale zidiri cuvântătoare (omului) să cadă adânc și să fie prădată și amăgită și batjocorită de șarpele cel ucigaș de oameni, bine ai voit a-l răscumpăra și a-l reacheza în chip mai presus de fire, Însuți întrupându-Te și înomenindu-Te și alegând ca unealtă a întrupării pe Buna, Preacurata Fecioară, pe care o ai arătat apărătoare și mijlocitoare a tuturor dreptcredincioșilor creștini. Îngerii se miră de pogorământul Tău, de purtarea Ta de grijă, de bunătatea și înțelepciunea Ta.

De m-ar fi părăsit bunătatea lui Dumnezeu, aș fi rămas om vechi, cu totul în păcatele începute din tinerețe și continuate în parte până acum, și aș fi fost cu totul beznă și întuneric, necurăție și putoare. Iar acum, bunătatea lui Dumnezeu neîncetat mă curăță, mă sfințește, mă înnoiește, mă bineînmiresmează și mă împodobește. Slavă Domnului pentru toate!

Doamne, cât de minunat rânduiești Tu mântuirea neamului omenesc, cu câtă bunătate, înțelepciune, pogorământ, blândețe, îndelungă răbdare, așteptare – fiindcă aștepti cu răbdare îndreptarea și întoarcerea noastră, luminându-ne cu lumina harului, silindu-ne, înduioșându-ne, cercând inimile și rărunchii noștri. Iar noi – ce leneși, ce zăbavnici, ce nesimțiți, ce nepăsători, ce iubitori de plăceri, ce lacomi, ce nerăbdători suntem! – Mișcă-ne, Doamne, spre mântuire, în orice chip! *Să se laude cuvioșii întru slavă și să se bucure întru așternuturile lor* (Psalmi 149, 5).

Cum ne atrage la Sine Domnul prin cântările, stihirile, canoanele slujbelor și prin întreaga alcătuire a slujbelor dumnezeiești – și până la sfârșitul veacului va atrage pe credincioșii aleși, care iubesc slujba lui Dumnezeu! Ce bogăție de pocăință arzătoare, de străpungere a inimii este ascunsă în slujbele noastre! – Zi și noapte au stat la rugăciune mulți nevoitori, atrași de dragostea către Hristos, au adus jertfă lui Hristos, Celui Care i-a îndrăgit și a fost îndrăgit de ei, nevoințele preamari ale înfrânării, rugăciunii și vederii duhovnicești.

Să știi, fratele meu, preote, oricine ai fi, că locul nostru în Sfânta Biserică este nespus de însemnat, înalt și plin de răspunderi: nouă ni s-a încredințat neîncetata propovăduire a credinței drepte, mântuitoare, săvârșirea dumnezeieștilor slujbe și a celor mai presus de fire, marilor, celor mai presus de ceruri și mântuitoarelor Taine, pașterea oilor cuvântătoare și călăuzirea lor la viața veșnică; suntem datori ca prin pilda bună, prin viețuire și cuvânt să călăuzim poporul la patria cereas-

că. Opresc luarea-aminte a mea și a ta mai ales asupra săvârșirii Dumnezeieștii Liturghii. Dumnezeuul meu! Ce adânc al sfințeniei, milostivirii și dreptății dumnezeiești, ce mărire de nepătruns cu mintea este ascunsă în ea, ce mântuire, curățire, sfințire, înnoire, nemurire, îndumnezeire este ascunsă în ea! Ce unire mai presus de fire a făpturii cu Făcătorul! Oare eu și cu tine ne ridicăm, așa cum se cuvine, inimile noastre sus în vremea săvârșirii ei? Oare ardem cu duhul? Oare înălțăm inimile credincioșilor la cer prin slujirea noastră plină de evlavie? Dumnezeu, prin Liturghie și împărtășirea cu Sfintele Taine, unește cu Sine firea omenească și o înalță mai presus de ceruri, o așază cu Sine pe tronul slavei, cu îngerii o împreunează. Oare pricepem noi această înălțime a slujirii noastre, această nemăsurată bunătate, dreptate și înțelepciune a lui Dumnezeu; oare o prețuim în chipul cuvenit; oare dăm noi mulțumită Domnului, oare-L iubim fierbinte; oare ne iubim unii pe alții?! *Să ne iubim unii pe alții, ca într-un gând să mărturisim: pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Treimea Cea de o ființă și nedespărțită.*

O, Dumnezeiască, preasfântă, mai presus de ceruri, atotcuprinzătoare, a cerului cu pământul împreunătoare Liturghie ortodoxă! Cât ești de minunată, de dragă, plină de nesfârșită bunătate, înțelepciune, dreptate, sfințenie dumnezeiască, mărire neurmată! Chiar partea ta pregătitoare, Proscomidia, închipuie pe scurt și în mare dumnezeiasca ta mărire, putere mântuitoare și frumusețe cerească. Aici, în părțile foarte neegale de pâine din grâu sunt închipuiți: 1) Însuși Mielul (Agnelul) lui Dumnezeu, Iisus Hristos, Cel ce ridică păcatele

lumii; 2) Maica Domnului, în cinstea căreia se scoate o părticică triunghiulară dintr-o prescură aparte și se pune de-a stânga Agnețului; 3) Cetele tuturor sfinților – Înainte-Mergătorul, prorocii, apostolii, ierarhii, mucenicii, precuvioșii, doctorii fără de arginți, sfinții și dreptii Dumnezeiești părinți Ioachim și Ana, sfinții zilei și sfântul al cărui nume îl poartă Liturghia. Aceasta e Biserica cerească, triumfătoare, ce are unire cu Biserica pământească; 4) este închipuită în părțile toată Biserica pământească, dimpreună cu tot episcopatul Bisericii de pe pământ, în Hristos, ca tagmă slujitoare în Taine, rugăciuni și învățătură, și 5) în cele din urmă, este închipuită cea de-a treia ramură a Bisericii – a celor mai dedesubt, adică a fiilor Bisericii morți în credință și pocăință. Vedeți ce minunată unire dumnezeiască atotcuprinzătoare a celor cerești, pământești și mai dedesubt! În chip vesclitor, măreț, dumnezeiesc stă în mijlocul discului Mielul (Agnețul) lui Dumnezeu, junghiat și împuns, adică o părticică mare, pătrată, de pâine, ce urmează să se preschimbe în Trupul lui Hristos; iar alături de disc stă sfântul potir, chip al aceluia minunat Potir cu vin despre care la cina cea de taină Domnul a glăsuț solemn: *Beți dintru acesta toți: acesta este Sângele Meu, al legii celei noi* (Matei 26, 27). Dar ascultați ce citește preotul, ce rugăciune, la terminarea Proscomidiei: *Dumnezeule, Dumnezeul nostru, Cea ce pâinea cea cerească, hrana a toată lumea, pe Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos L-ai trimis Mântuitor și Izbăvitor și Binefăcător, Care ne binecuvântează și ne sfințește pe noi, Înșuți binecuvântează această Punere înainte și primește Jertfa*

aceasta întru jertfelnicul Tău cel mai presus de ceruri. Pomenește, Doamne, pe cei ce au adus-o și pe cei pentru care s-a adus, iar pe noi ne păzește neosândiți întru sfințita lucrare a Dumnezeieștilor Tale Taine! Ce mișcătoare dragoste dumnezeiască e zugrăvită în această rugăciune către Părintele Ceresc! Ce negrătită – nu doar de către gurile omenești, ci de către cele duhovnicești ale îngerilor – dragoste a lui Dumnezeu față de lume! Nu o oarecare hrană pământească, nu o oarecare mană din cer, ci Trupul și Sângele Însuși Fiului Său le-a dat spre mâncare și băutură – preastrânsă împărtășire și unire a noastră cu Dumnezeirea și Omenitatea! O, dragoste nepovestită! O, cinstc preaînaltă! O, pogorământ care uimești toate mințile îngerești, heruvimice și serafimice! O, înțelepciune a lui Dumnezeu! O, dreptate a lui Dumnezeu, milă, frumusețe și măreție a nedescrisei taine! Și noi, nevrednicii preoți sau arhierii, săvârșim această Liturghie atât de des, ne împărtășim cu Sfintele Taine uneori și în fiecare zi! O, triumf al dragostei Dumnezeiești! O, fericire! O, întărire, îndumnezeire a noastră, pe care o primim atât de des! Dar noi cum cinstim Liturghia? Oare avem dragoste, recunoștință și frică neîncetată, oare ne schimbăm întotdeauna cu schimbarea cea bună? Oare ne facem cerești, dumnezeiești, sfinți? Purcezând la săvârșirea Proskomidiei, preotul, însemnând de trei ori cu copia cruciș prescura din care se scoate Agnețul, spune: *Întru pomenirea Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos*; și apoi, pregătind partea pătrată din prescură ce însemnează viitorul Agneț, altfel spus viitorul preacurat Trup al lui Hristos, el

grăiește cu cuvintele prorocului Isaia: *ca un miel nevinovat spre junghiere S-a adus și celelalte* (Isaia 53, 7) și: *că s-a luat de pe pământ viața Lui*, ia partea pătrată din mijlocul prescurii și o pune pe disc; și, junghiind-o cruciș, spune: *junghie-Se Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii, pentru viața și mântuirea lumii*; împungând-o într-o parte, spune: *și unul din ostași cu sulița coasta Lui a împuns, și îndată a ieșit sânge și apă* (Ioan 19, 34). O, nedescrisă dragoste a lui Dumnezeu! O, nepovestită minune a minunilor – Liturghia! Cazi înaintea ei, omenire, și varsă lacrimi de pocăință: căci pentru păcatele tale se săvârșește ea.

În Dumnezeiasca Liturghie și în celelalte Taine, Dumnezeu a dăruit Bisericii Ortodoxe atât de mult, că nici o minte omenească nu poate prețui mărimea acestor daruri: darul celci de-a doua nașteri, al înfierii, al înnoirii, dreptul la viața veșnică, intrarea în cer, împreună-viețuirea cu îngerii și cu toți sfinții și veșnica împăcare cu Tatăl Cel Ceresc și părtășia la sfințenia și bunătatea Lui. Oare prețuiți voi, creștini dreptslăvitori, acest dar dumnezeiesc, oare vă străduiți să trăiți în chip vrednic de chemarea creștină, în curăție și sfințenie și întru toată virtutea?

Înfricoșătorul Sânge al lui Dumnezeu, adus ca jertfă la Liturghie, mijlocește pentru noi în fiecare zi. Și ce minunată împărtășire este Liturghia – împărtășire cu Dumnezeu, cu Capul Bisericii, cu toți sfinții adormiți și vii! De câtă dragoste trebuie să fie înflăcărat săvârșitorul tainei – arhieru sau preot! Cât de dator este să fie desfăcut de toată împătimirea pământeas-

că! Doamne, fă-ne în stare, cu puterea Duhului Tău Celui Sfânt, a săvârși cu evlavie această Taină.

Împărtășirea cu Sfintele Taine la fiecare Liturghie ne face sănătoși, împăcați, înnoiți. Câte daruri din cele mai mari sunt ascunse în Liturghie! Să mulțumim Domnului, Care ne dă viață prin minunatele Sale taine! Creștinii dreptslăvitori, închinați-vă Liturghiei, care ne îndumnezeiește pe noi prin mila lui Dumnezeu! Preoți și mireni, înnoiți-vă prin ea în fiecare zi! Slavă îndurărilor lui Dumnezeu, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh. Amin.

Privește câte rude, câți apropiați, câți casnici ai în Hristos: Maica Domnului, sfinții îngeri, patriarhii, prorocii, apostolii, ierarhii, preacuvioșii, cetele mucenicilor, dreptilor și tuturor sfinților. Săvârșește cu luare-aminte, cu înțelegere, din inimă, cu evlavie, Proscomidia și Liturghia toată, pricepe-o în adâncime, străpunge-te și plângi înaintea lui Dumnezeu cu lacrimi de pocăință și de uimire. De câte bunătăți a învrednicit Dumnezeu neamul creștinilor dreptslăvitori în săvârșirea Liturghiei! – După moarte se va descoperi la arătare toată bogăția bunătăților pregătite de Dumnezeu celor ce Îl iubesc – *iar acum vedem ca prin oglindă, în ghicitoră* (I Corinteni 13, 12).

Biserica e trupul lui Hristos, de care țin toți sfinții, începând cu Maica lui Dumnezeu și terminând cu cel din urmă dintre sfinți, de care țin toți creștinii ortodocși care fără fățarnicie cred și se străduiesc să se poarte întotdeauna potrivit cu chemarea lor creștină, toți mireni duhovnicești – în fine, toți cei care au

adormit în credință și pocăință. Toți, ca mădulare ale unui singur Trup, ajută unul celuilalt – și mai ales sfinții nouă, celor care ne nevoim pe pământ și cu osârdie alergăm la ei; iar în primul rând ne mântuiește Preabunul și Atotputernicul, Preadreptul Cap al Bisericii – Hristos, Acest *Miel al lui Dumnezeu, Care ia asupra Sa păcatele noastre și ale întregii lumi* (Ioan 1, 29). Liturghia e slujba atotmijlocitoare, Dumnezeiască, pentru toți cei vii și adormiți; Sângele lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, curăță păcatele tuturor credincioșilor care se pocăiesc și cu osârdie se roagă și au râvnă pentru viața creștinească. Minunată, atotîmpăcătoare, atotsfințitoare, atotcurățitoare, atotînnoitoare și atotdumnezeitoare Liturghie! Trebuie să mergem în chip statornic la Liturghie, să luăm parte la rugăciunile ei, să proslăvim pe Domnul și să mulțumim Lui.

Luafi, mâncați... Beți dintru acesta toți... (Matei 26, 26-27). Oare toți mănâncă și beau Trupul și Sângele Domnului, după porunca Lui? La noi, în lumea ortodoxă, în unele locuri să cauți cu lumânarea și nu vezi pe cineva care să se împărtășească; în universități nu se împărtășește nimeni, ca să nu mai vorbim de celelalte confesiuni creștine... Să ne vedem de ale noastre. Ce se face la noi! O, dumnezeiasca noastră credință! Dumnezeiască Ortodoxie, Ortodoxie care luminezi mai strălucitor decât soarele, cucerită pentru noi prin sângele apostolilor, ierarhilor, mucenicilor, preacuvioșilor și tuturor dreptilor, vino la noi! – O, mărgăritar de mult preț! O, comoară ascunsă în țarină (în inimă și în Biserică)! O, înnoire! O, nesticăciune! O, lumină! O, sare Dumnezeiască! O, soare prea-

strălucitor! O, însăși viața veșnică! O, împăcare cu Dumnezeu Cel Drept a oamenilor păcătoși! O, lanț de aur ce ne leagă cu cerul! O, scară de aur către cer!

Dat fiind că păcatul, în toate chipurile sale, a pătruns toată ființa omului – sufletul și trupul – și s-a amestecat și împreunat cu ea, Domnul, Preaînțeleptul Făcător și Doctor, bine a voit să și vindece omenirea prin ceea ce este asemănător cu ea: Doctorul Însuși S-a împreunat cu cel doftoricit și i-a dat lui să guste preacuratul Său Trup și preacuratul Său Sânge și a împreunat cu el Dumnezeirea Sa și Omenitatea Sa.

Omenirea este spurcată și stricată cu toate păcatele; sângele este molipsit de toate patimile și omul este necurat în tot sângele, măduva și oasele sale; numai Preasfânta Fecioară de Dumnezeu Născătoare a fost și este cu sânge preacurat și feciorelnic, din care S-a întrupat Fiul lui Dumnezeu. Pentru izbăvirea de toată întinăciunea păcatului și pentru înnoirea firii omenesti a fost nevoie ca Doctorul Cel Preaînțelept, Drept și Atotputernic să rânduiască Taina Botezului și Taina Împărtășaniei cu Trupul și Sângele Său, și ele au fost rânduite [instituite] de Însuși Hristos Mântuitorul.

Pe Fiul Cel Unul-Născut, Părinte Bunule, curățire L-ai trimis în lume. Este în lume o cumplită necurăție, ce strică sufletul și trupul omului, le spurcă, le întuneacă, le desparte pe vecie de Dumnezeu, Izvorul vieții, și nu poate fi curățită prin nimic altceva decât prin Sângele Fiului lui Dumnezeu, cel vărsat pentru păcatele lumii. Acest Sânge a fost menit dinainte de toți vecii în Sfatul lui Dumnezeu pentru curățirea lumii,

adică a oamenilor credincioși, și a fost preînchipuit în Vechiul Testament prin jertfele sângeroase de țapi și de viței. Jertfele vechi-testamentare însă curăteau doar necurăția trupească, nu pe cea sufletească – în timp ce Sângele Fiului lui Dumnezeu curăță și sufletul și trupul, însă doar ale acelor oameni ce se apropie cu credință și pocăință de Taina Împărtășaniei. Așadar credeți, pocăiți-vă, curățiți-vă, îndreptați-vă.

O, fățarnicie a cărturarilor și fariseilor! O, ticăloasă năzuință a lor de a găsi cusur în Dumnezeu Cel fără de păcat, Care umbla pe pământ în trup dimpreună cu ucenicii Săi! Ucenicii lui Hristos cei simpli cu inima și smeriți, mergând în urma Mântuitorului pe țărina semănată, au smuls de foame spice, le-au frecat în mâini și au mâncat în ziua sâmbetei (Matei 12). Fi-rește, o astfel de călcare la vedere a poruncii cu privire la sâmbătă și-a aflat vrăjmași în persoana fariseilor plini de răutate, și aceștia au început să cărtească asupra călcării sâmbetei; însă Domnul, dând în vileag fățarnicia și pizma lor, a apărat dreptatea ucenicilor Săi. Dar iată, te întreb, omule: oare simți tu foamea și setea duhovnicească de a gusta spicul cel de viață făcător și mai presus de fire și grăuntele îndoit, de viață făcător prin firea sa – Trupul și Sângele lui Hristos, Dătătorul de viață, adevărata Pâine cerească, cea care dă viață lumii? Dacă nu simți această mântuitoare foame, înseamnă că ești mort duhovnicește. Omul care începe să se însănătoșească sau care este sănătos simte în chip firesc foame și sete. Dar câți astfel de morți nu sunt în Rusia, în Biserica Ortodoxă, care nu simt această sete mântuitoare? – Puhoaic! O mulțime

fără număr de intelectuali nu vin deloc la împărțășanie, o mulțime de oameni vin foarte rar, mulți se împărțășesc doar o dată în an. Iar Domnul cheamă în fiecare zi: *luați, mâncați... beți toți...*, și nu este cine să mănânce și să bea!

Mărire negrăită și dar nepovestit este împărțășirea cu Preacuratul Trup și Sânge al Fiului lui Dumnezeu! Cât de adâncă e căderea și stricăciunea pricinuită de păcat, cât de nemaipomenite sunt mijloacele reșezării celui căzut, ce minunată este înnoirea celui stricat, curățirea preamarii spurcăciuni a păcatului, ce prin nimic altceva se putea curăți decât prin neprețuitul și preacuratul și atotcurățitorul Sânge al Fiului lui Dumnezeu, Celui mai Sfânt decât toți sfinții! Suntem datori a cugeta la această taină a mântuirii ziua și noaptea, a da neîncetat mulțumită și slavă lui Dumnezeu pentru ea și a ne strădui să fim pe măsura ei cu toate puterile, dorințele noastre și prin împlinirea de către noi a tuturor mântuitoarelor porunci ale lui Dumnezeu. – *Spăimântatu-s-a cerul de aceasta și s-au minunat marginile pământului, că Dumnezeu S-a arătat oamenilor în trup. O, ce dragoste! Ce pogorământ! Ce dreptate, ce înțelepciune, ce sfințire, îndumnezeire, înălțare a firii noastre mai sus de toate cerurile!*

Slavă, Doamne, Dumnezeieștilor Tale Taine, cu care mă înveșmântezi ca și cu o dumnezeiască haină și stăpânire. Cu adevărat, preamare podoabă dumnezeiască sunt pentru cel ce întru adevăr se împărțășește, preot sau mirean, Dumnezeieștile Tale. De câtă cinste ai învrednicit, Doamne, neamul creștinesc de mărturisire dreptslăvitoare, încredințându-i și dându-i

moștenire Sângele Tău Cel Dumnezeiesc, întreaga Dumnezeire și Omenitate, îmbogățind și înnemurind tot omul. Cu câtă dragoste suntem îndatorați față de Tine, Doamne, cu câtă recunoștință, ce dragoste suntem datori să avem între noi, ce datori suntem să ne iubim și să ne *cinstim unii pe alții mai mult decât pe sine* (Filipeni 2, 3)! Mulțumesc Ție, Doamne, pentru toate milele Tale cele negrăite!

Preoții și diaconii, de la țară și de la oraș, oare cu vrednicie se împărtășesc la fiecare Liturghie? Nu – mulți o fac cu nevrednicie. Dumnezeu vede ce gândesc și fac ei. Doamne, Tu ești Dreptul Judecător al tuturor: nu ne osândi pe noi, cei nevrednici, care des ne împărtășim din potir cu Sfântul Tău Trup. – Iată, noi toți suntem nevrednici de înfricoșătoarele și cele mai presus de ceruri și de viață făcătoarele Tale Taine. Nemăsurata Ta milostivire să acopere păcatele noastre!

Oare prețuiești tu, preote care în fiecare zi slujești și săvârșești Liturghia, roadele împărtășaniei cu Sfintele, de viață făcătoarele, înfricoșătoarele și mai presus de ceruri Taine?! Oare simți curățirea de păcate, înnoirea, luminarea, renașterea, sfințirea, pacea lui Dumnezeu care întrece toată mintea, simți *că jugul este bun și sarcina este ușoară* (Matei 11, 30), simți libertatea duhului, bucuria în Duhul Sfânt? Fericit ești tu dacă simți toate acestea și mulțumești lui Dumnezeu. Aprinde în tine darul lui Dumnezeu, nu fi nepăsător, nesimțitor, nemulțumitor. Pentru simțământul recunoștinței te vei învrednici de mai mare har; îndreaptă-te pe tine însuși, în toate să tinzi către desăvârșirea vieții și a virtuții, ca să te învrednicești a auzi glasul

Domnului: *Slugă bună și credincioasă! În puține ai fost credincios, peste multe te voi pune; intră întru bucuria Domnului tău* (Matei 25, 21).

Tu, preot al lui Dumnezeu, slujitor al Făcătorului Preaînalt, slujește Liturgia cu frică și cu pregătirea cuvenită, mai ales dacă slujești în fiecare zi; ia seama ce faci din pântecelul tău, care în fiecare zi este biserică a lui Dumnezeu prin împărtășirea cu Sfintele și de viață făcătoarele lui Hristos Taine – oare nu-l faci unealtă desfătării pântecelui și lăcomiei, unealtă a diavolului, care prin pântecelul tău a tras în iad neamul omenesc și l-a supus blestemului? Ține cu tărie postul cel poruncit de Mântuitorul, ia aminte la tine însuși și la ceilalți și mântuiește-te pe tine însuși mântuind totodată poporul.

Să se cerce pe sine omul ce vrea a se împărtăși cu Sfintele Taine, și atunci să se împărtășească el cu Pâinea cea cerească, cu Trupul lui Hristos, și să bea din Paharul vieții: că cel ce mănâncă și bea cu nevrădire, osândă își mănâncă și își bea, nesocotind Trupul Domnului (I Corinteni 11, 28-29). Deci, cei ce doriți împărtășirea, cercetați-vă pe voi înșivă, conștiința voastră, amintiți-vă păcatele voastre – osândiți-vă pe voi înșivă mai înainte de Înfricoșata Judecată: fiindcă dacă am socoti, adică ne-am cerceta cu de-amănuntul viața și ne-am îndrepta, nu am fi osândiți.

**3. Calea pământească a creștinului
către Dumnezeu este lupta cu trupul,
pocăința, împlinirea virtuților creștinești:
dragostea de Dumnezeu și aproapele,
răbdarea și iertarea, smerenia, milostivirea și
celelalte. Privire asupra bogăției**

*Din zilele lui Ioan Botezătorul până acum, Împărăția cerurilor se ia cu sila, și silitorii o răpesc pe ea (Matei 11, 12). Asupra omului lucrează tot timpul două puteri nevăzute: cea bună și cea rea, puterea lui Dumnezeu, puterea harului și puterea diavolului, puterea vicleană și atotpierzătoare; omul este pus în această lume ca între două focuri, dintre care unul e făcător de viață și despre care Domnul spune: *Foc am venit să arunc pe pământ* (Luca 12, 49), iar celălalt este foc arzător și pârjolitor. Omul este dator să întrebuințeze toată silința de sine ca să aprindă în el însuși focul dumnezeiesc, focul credinței și dragostei de Dumnezeu și de aproapele. Omul și-a pierdut vrednicia dumnezeiască dintâi, dreptatea, sfințenia, bunătatea, blândețea dintâi și și-a umplut sufletul de toate păcatele. Iată, nu ai curăție a inimii – aceasta e o mare pierdere, trebuie să dobândești curăția inimii;*

nu ai întotdeauna împreună-pățimire față de aproapele în necazul, nevoia, sărăcia, boala lui – schimbă-te, fii împreună-pățimitor; nu ai râvnă în rugăciunea către Dumnezeu, nu ai gust duhovnicesc pentru rugăciune, nu ai auz duhovnicesc pentru auzirea Cuvântului lui Dumnezeu – preschimbă-te, dezvoltă-ți duhul, gustul și auzul duhovnicesc, ca să ascuți cu dragoste Cuvântul lui Dumnezeu, ca să simți dulceața rugăciunii și dulceața faptelor bune. Răul îl luptă cu putere pe om și-l silește la rău, iar binele îl atrage la sine prin frumusețea sa morală, prin pacea sufletească, prin libertatea duhovnicească; binele atrage la sine prin făgăduințele vieții veșnice ca încununare a biruinței împotriva patimilor. *Celui ce biruiește, voi da lui să șadă cu Mine pe Tromul Meu* (Apocalipsa 3, 21).

Minunat lucru! Același om ce se cucernicește înaintea Făcătorului și vede zidirea Lui în chip minunat, răpitor, și se umple de minunare a dragostei și evlaviei înaintea Lui – același om, zic, e în stare și de gânduri josnice, necurate, păcătoase, viclene, și de simțăminte trupești, și poate să-și închipuie în minte cele mai necurate pofte și desfătări dobitocești, și să se spurce adânc în gândurile și simțămintele sale. Ce contradicție în tine însuși! Ce năzuință a păcatului în tine! Cum năzuiește păcatul, în chipul a toată necurăția, a se înfăptui cu lucrul și a te spurca! Ce nevoieță sufletească stă neconținut înaintea ta – să te lupti cu necurăția dinlăuntrul tău și să îți recucerești noblețea duhului și curăția sufletului și trupului! Altminteri, vei strica și spurca firea ta – sufletul și trupul. Cu adevărat, *Împărăția cerurilor se ia cu sila, și silitorii o*

răpesc pe ea (Matei 11, 12). *Celui ce biruiește, voi da lui să șadă cu Mine pe Tronul Meu, precum și Eu am biruit și am șezut cu Tatăl Meu pe Tronul Lui* (Apocalipsa 3, 21). Războiul fără încetare cu păcatul este neapărat trebuincios atâta vreme cât suntem pe pământ; nu e îngăduit să stăm cu mâinile în sân, altfel păcatul va precumpăni și ne va birui și ne va supune veșnicei rușini, robii și chinuri.

Știți, oare, de ce suntem cu toții săraci și slujă și de ce avem nevoie cel mai mult? – Suntem cu toții zămislăți și născuți în fărădelegi și suntem săraci de curăție, dreptate și sfințenie – fiindcă nedreptatea și necurăția s-au zămislit în noi din pântecul maicii, în coapsele tatălui și, odată cu înaintarea noastră în vârstă, au crescut și s-au înrădăcinat și s-au făcut ca buruiana în câmp în mijlocul grâului sau ca niște smochini uscați, neroditori. Acest fapt este vrednic de plângere și de lacrimi. Ne-am născut în creștinism sau ne-am unit cu Biserica Ortodoxă – atunci suntem datori să și trăim în curăție și în toată virtutea, iar noi trăim în nepăsare, fără noimă, în van, cum se nimerește, și nu gândim a năzui către desăvârșirea lui Hristos, uitând ce ni s-a zis de către Domnul: *Fiiți desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel din ceruri desăvârșit este* (Matei 5, 48).

Împărăția cerurilor, adică sfințenia, curăția, dreptatea, înfrânarea, rugăciunea, întreaga înțelepciune, dragostea de Dumnezeu și de aproapele – *se ia cu silința*, adică prin puterea harică a ajutorului dumnezeiesc și prin strădania proprie, - *și silitorii o răpesc pe ea* (Matei 11, 12). Trupul stă împotriva duhului, adică împotriva a toată virtutea, ca să nu facem ceea ce vrem pen-

tru Dumnezeu, pentru mântuirea sufletului și pentru binele aproapelui. Omul trebuie să se împotrivească oricărui rău, oricărei patimi a trupului și duhului, oricărei poftes și nărviri, să-și însușească toată virtutea.

Făptura se luptă cu Făcătorul, Făptura Îl batjocorește pe Făcător sau crede că Îl batjocorește, în vreme ce de fapt se batjocorește pe sine spre propria pierzanie; dar ea va fi, iată, biruită solemn: *Fiindcă se cade Lui a împărăși, până ce va pune pe toți vrăjmașii sub picioarele Sale; iar vrăjmașul cel mai de pe urmă care va fi surpat este moartea* (I Corinteni 15, 25-26). În cădere s-a dat omului mai mult har decât înainte de cădere. Minunată este întâietatea bunătății Tale în fața răutății diavolului, Doamne! Să se arate întâietatea bunătății Tale, Doamne! Slavă Ție!

Dumnezeul meu! Cum a necinstit și necinstește vrăjmașul Țău zidirea cea zidită după chipul Țău, și până acum o necinstește în noi toți, ziua și noaptea, prin nenumărate păcate și patimi, gânduri urâte, necurate, hulitoare, vătămătoare, tulburătoare de suflete! Ce luare-aminte, ce rugăciune, ce înfrânare, ce luptă cu vrăjmașii gândiți trebuie să fie în noi! Dumnezeule, ajută-ne tuturor, mai ales celor ce au credință și iau aminte la ei înșiși!

Ai căzut în robia diavolului din neluare-aminte, din nerecunoștință, din trufie: sânguiește a te slobozi din această robie, cu ajutorul Atotputernicului Luptător, a Domnului Iisus Hristos, Care a biruit pe vrăjmașul și potrivnicul nostru cel de obște; pentru aceasta ți s-au dat toate puterile dumnezeiești. Privește pil-

da luptei apostolilor, ierarhilor, mucenicilor și tuturor sfinților și urmează-le acestora, iar ei ajută totdeauna celor care îi cheamă cu credință.

Ce mai viață ducem noi pe pământ? Noi nu trăim, ci aiurăm cu știință sau fără știință, cu voie și fără voie. Când, dar, vom via și sluji cu adevărat lui Dumnezeu, Ce în tot chipul ne slujește și ne îndulcește cu nenumăratele bunătăți ale vieții, cu tot felul de ajutor, cu toate felurile de tămăduiri, mângâieri, preîntâmpinări și cu tot felul de pază, miluire, iertare a păcatelor noastre? Când vom gândi, simți, vorbi, întreprinde și făptui în chip plăcut lui Dumnezeu, înțelegător [rațional], mântuitor? Toate patimile noastre păcătoase nu sunt, oare, aiurare, nu sunt, oare, deșertăciune?

Voi, intelectualii, ați lăsat înțelepciunea cerească și v-ați apucat de deșertăciunea, minciuna, nălucirea, bezna nepătrunsă pământescă: și veți fi pedepsiți prin propria voastră nebunie, prin propriile voastre patimi. Ați disprețuit apa vieții, lumina cea de viață făcătoare, sarea pământului, și veți fi strâmtorați întru stricăciunea voastră veșnică, nu veți vedea în veci lumina lui Dumnezeu, ci veți rămâne întru întuneric. I-ați dat întâietate față de Hristos lui Lev Tolstoi, „marilor” scriitori lumești, care și-au înmulțit scrisul meșteșugit la nesfârșit, încât n-are creștinul când să se mai apuce de citirea Cuvântului lui Dumnezeu, care este izvorul curăției, sfințeniei, dreptății, luminii, vieții și fericirii veșnice.

Prin frumusețea trupească și patima de o clipă vrăjmașul amăgește, iar de la Izvorul frumuseții duhovnicești și veșnice, de la Dumnezeu, vrăjmașul depărtea-

ză și întru nimic Îl socotește și aruncă în moarte. Iată ce nebunie! Iar tu să poștești frumusețea cea veșnică, duhovnicească, pe Dumnezeu, Care a zidit toată frumusețea; iar de la frumusețea cea stricăcioasă, care se strică și se împute, înalță-te la cea nestricăcioasă, care în veci bineînțămărează și minunat a bineînțămăresmat trupurile sfinților, în timpul vieții lor și după moarte. Dumnezeule, în ce robie se află omenirea! În robia tuturor păcatelor cu puțință, ce orbesc mintea și inima omului.

Doamne, Tu ai vânat pe cel ce ne-a vânat pe noi, pe ucigașul diavol, și ne-ai izbăvit de fălcile lui. Drept aceea, Biserica strigă către Stăpâna de Dumnezeu Născătoare într-o oarecare cântare: *arcu puternicului stăpânitor al acestei lumi prin purtarea Ta în pântece s-a sfârșit, Stăpână: că Tu trupul dumnezeieștii întrupări luminat l-ai dat undiței, Cuvântului Părintesc (lui Hristos), Care pe vrăjmașul nostru cel strămoșesc (pe diavol) l-a vânat; pentru aceasta să-I strigăm: slavă puterii Tale, Doamne!* (Cântarea a 4-a a canonului, slujba de 1 august). Ce nebunie este în păcat, altfel spus în omul nostru cel vechi! Prin ce ne-am spurcat, ne-am stricat, ne-am întunecat, am înnebunit, ne-am omorât, prin ce ne-am lipsit de binecuvântarea lui Dumnezeu și ne-am supus blestemului și chinurilor veșnice? Sau iar și iar năzuim, ne avântăm, vrem să repetăm mereu păcatul stricător, oricare ar fi el: pentru ce? Pentru o plăcere de o clipă, pentru o aprindere trupească, pentru o beție a desfătării trupești. O, blestemat păcat! O, blestemată patimă trupească oarbă, atotpierzătoare, de moarte

aducătoare! Până când vei trăi și vei împărăți în noi și ne vei da pierzării? Sfinți oameni ai lui Dumnezeu din toate tagmele, vă fericim pe voi, că v-ați luptat cu trezvie și statornicie împotriva trupului, l-ați disprețuit, l-ați călcat, l-ați omorât, și prin aceasta l-ați sălășluit pe Dumnezeu în inima voastră și v-ați făcut locaș cuprinzător al Duhului Sfânt. Ajutați-ne și pe noi să-l omorâm pe el, ce ne omoară în fiecare zi.

Prietenia cu trupul nostru și înșelarea desfătărilor trupești este pricina păcatelor noastre, pricina răcelii față de Dumnezeu, a împătimirii de lume și de păratele, trecătoarele și pieritoarele ei bunătați, pricina leneviei și nepăsării noastre sufletești. *Ațipit-au și au dormit!*

Ia seama la trupul tău multpătimaș, ce foarte mare vrăjmaș îți este: prin mii de poște el vrea să depărteze sufletul tău de Dumnezeu, să îl slăbănogască, să-l spurce, să îl omoare – el slăbănogeste prin lenevie și răceală față de rugăciune, față de metanii, față de cugetarea la Dumnezeu. O, vrăjmaș casnic, atotviclean, amăgitor! Până când voi fi cu tine? *Cine mă va izbăvi de trupul morții acesteia?* (Romani 7, 24)

Pentru cel care doarme îndelung, interesele duhovnicești devin străine, rugăciunea – ostenicioasă, exterioră și nu din inimă, iar interesele trupului trec pe primul plan – mâncarea și băutura, câștigul, jocurile, felurile distracții. Somnul prisositor aduce vătămare, slăbănogeste sufletul și trupul.

Cel ce pătimește cu trupul încetează a mai păcătui (I Petru 4, 1). Iată pentru ce pătimirile, crucea sunt de neapărată trebuință pentru creștin: fără pătimiri, fără

apăsare, trupul nostru își face de cap, înnebunește, păcătuiește, Îl mânie pe Dumnezeu, face necazuri sieși și sufletului. O, trup ticălos, multpătimaș, din care sunt toate necazurile în omenire! O, inimă multpătimașă, întinată! *Ceea ce iese din om, aceea spurcă pe om: că dinlăuntru, din inima omului, ies gândurile rele, preacurviile, curviile, uciderile, furtișagurile, asupri- rile, vicleșugurile, înșelăciunile, înverșunările, ochiul zavistnic, hula, trufia, nebunia. Toate relele acestea dinlăuntru ies și spurcă pe om* (Marcu 7, 20-23). Iată unde-i izvorul răului în om – în inimă! *Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule, și duh drept înnoiește întru cele dinlăuntru ale mele* (Psalmi 50, 11). *Stropi-mă-vei cu isop și mă voi curăți, spăla-mă-vei și mai vărtos decât zăpada mă voi albi* (Psalmi 50, 8). O, bunătaea, o, atotputernicia, o, dreptatea, o, înțelepciunea lui Dumnezeu! O, simplitatea ființei lui Dumnezeu!

Baia și somnul prelungit, luate toate împreună, nu sunt deloc binefăcătoare pentru viața duhovnicească și dezvoltă lenevia și iubirea de plăceri. Fugi în tot chipul de răsfățarea cărnii și poartă-te față de ea cu asprime, pentru Împărăția lui Dumnezeu.

De la Atotbunul Dumnezeu nu poate lua ființă decât binele, iar nu răul – și însăși boala ta este un bine, în timp ce tu cârtești, te împruținezi cu sufletul, te trândăvești: rabdă, mulțumește – pentru plăcerile dorite la tinerețe vin boli nedorite la bătrânețe.

În vremea postului, mai ales preotul trebuie să lase plăcerile care ațâță trupul și să nu-i facă cheful acestuia, ci să îl amărăscă: să nu doarmă mult, să învețe poporul cuvântul lui Dumnezeu, pocăința nefățarni-

că, roditoare, să stârmească în el ura față de tot păcatul, să arate cât este el de potrivnic firii noastre și lui Dumnezeu, cum a reușit el ca împotriva firii să intre în înrudire cu ea și să lucreze în ea cu stăpânire, fără de saț și în chip pierzător.

La lume și la tot ce este în lume să privești ca la o umbră trecătoare și de nimic să nu te legi, față de nimic să nu ai împătımire. Esențială este lumea duhovnicească, netrecătoare, și esențial este Domnul, Care a zidit-o: de El să te lipești cu tot sufletul.

Este de trebuință luptă neabătută, neîncetată cu toate patimile care trăiesc și s-au înrădăcinat în noi. Ce patimă ai biruit și ai omorât, spune-mi? Scoală-te și biruie toate patimile, pe acești amaleciți gândiți care viază în tine și trăiesc în bună înțelegere cu tine. *Ce împărtășire are dreptatea cu fărădelegea? Sau ce împreunare are lumina cu întunericul? Sau ce unire are Hristos cu Veliar?* (II Corinteni 6, 14-15).

Unii sunt așa de obișnuiți cu păcatul și au conștiința atât de pervertită, că nici păcatul nu-l socotesc păcat, ci ca pe un lucru normal și oarecum îngăduit, sau socotesc că e o treabă de pricepere, îndemânare și îndrăzneală să amăgești și să înșeli pe alții și să te folosești de greșeala și de neștiința lor spre folosul propriu. Trebuie să ne păzim conștiința sănătoasă, curată, nepătată, simțitoare, gingașă, care să alunge îndată de la sine oricare atingere a păcatului ca pe o otravă ucigătoare, *fiindcă plata păcatului este moartea* (Rom. 6, 23). Astfel, în vicleana vreme de acum, vreme a feluritelor „libertăți” nedrept date și nedrept înțelese,

unii nu socotesc nici uciderea drept păcat, nici curvia, nici jaful și celelalte.

Pe măsura stăruirii în păcate se formează deprinderea cu ele, pe măsura stăruirii în păcate voința de bine slăbește din ce în ce mai mult, iar voința de rău se întărește așa de mult, că devine greu pentru om să se împotrivescă păcatului. Trebuie să deprindem toată virtutea în așa chip, ca ea să fie în om ca o însușire firească.

Tot sufletul creștinesc trebuie să atingă o asemenea stare sufletească, încât să simtă totdeauna față de tot păcatul o desăvârșită silă, în orice chip s-ar înlățișea el, și totodată să atingă o desăvârșită aplecare a inimii față de toată virtutea.

Pentru a moșteni cerul și viața veșnică și a ne învrednici de veșnica împărtășire cu sfinții îngeri și sfinții oameni, trebuie ca aici, pe pământ, să ne curățim dinainte, să urâm păcatul și să iubim dreptatea, numai dreptatea, și într-acest chip să ne asemănăm lui Dumnezeu și sfinților Lui – *că ce împărtășire are dreptatea cu fărădelegea? Sau ce împreunare are lumina cu întunericul?* (II Corinteni 6, 14). Sfinții toată viața s-au pregătit și s-au curățit de toată întinăciunea trupului și a duhului: trebuie să deprindem mai ales smerenia, căci începutul păcatului este trufia. Luceafărul prin trufie a căzut.

Toți sfinții s-au recunoscut și s-au simțit păcătoși și toți s-au pocăit fără fățarnicie, au plâns, au arătat după puțină că-și recunosc păcatele de voie și fără voie, au urcat treptele pocăinței, îndreptării, s-au îndeletnicit

întru toată virtutea și au ajuns la sfințenie, la asemănarea cu Dumnezeu și la starea de a fi ai Lui. Noi în fiecare zi citim rugăciuni, ni se înmoaie inima de ele, plângem și primim milă de la Domnul. Slavă milostivirii Lui, îndelungii Lui răbdări, bunătății Lui care ne ascultă și ne răspunde! Cât de fericiți suntem având un asemenea Dumnezeu, *Puternic întru milă și Bun întru tărie, ca să ajute a mângâia pe toți cei ce nădăjduiesc întru milostivirea Lui!*

Citești în rugăciunile de seară: *și ne izbăvește pe noi de obiceiul cel rău* (rugăciunea către Sfântul Duh). Dacă te-ai obișnuit să te lăcomești, să mănânci și să bei mai mult decât este nevoie, să corcolești în tine gânduri și pofte de curvie, să fii iubitor de câștig, să te lenevești la rugăciune, să pizmuiești, să te superi din toate fleacurile, să cârtești asupra greutăților vieții, asupra bolilor, a nereușitelor, obișnuiește-te acum să omori toate acestea întru tine însuși prin postire, prin rugăciune și nevoițe după puterea ta, și să nu crezi că de postire, rugăciune și nevoițe are nevoie doar monahul – ele sunt neapărat trebuincioase oricărui creștin, din orice tagmă și rang. Dacă ai știut să păcătuiești, să știi și să te îndreptezi și să te curățești, ca să te faci fiu al luminii.

Să cugetăm cu toții la starea noastră de cădere, cădere groaznică, și la nevoia de ridicare, de îndreptare. Mulți nu își dau seama de această cădere și ca atare nu socotesc că ridicarea este pentru ei cuvenită și neapărat trebuincioasă, și se învechesc în nenumărate patimi și obiceiuri rele. Doamne, deschide ochii noștri cei gândiți!

Adevăratul creștin se îngreșează de tot păcatul nu doar în vorbe, ci și în faptă se îngreșează, și în gânduri, și în simțăminte, și în amintiri, și în închipuire și, îngreșându-se de el, iubește din toată inima pe Dumnezeu și virtutea. – Aceasta, robule al lui Dumnezeu, fie cu tine totdeauna.

În fiecare zi, ceas și minut să iei aminte la toate gândurile, poftele și toate mișcările inimii, cuvintele și faptele tale, și să le judeci cu asprime, neîngăduindu-ți a te spurca nici cu un singur gând, cu o singură închipuire și poftă păcătoasă, nici cu un singur cuvânt sau cu o singură faptă păcătoasă, știind că Domnul este Drept Judecător, Care în fiecare clipă te judecă și prețuiește tot omul tău cel lăuntric. Pentru Dumnezeu să te păzești curat fără încetare, fiindcă sfârșitul tău este aproape.

Să iei aminte la tine însuși și să te uiți încotro vede ochiul tău cel lăuntric – spre Dumnezeu, spre cer, spre patria nesticăcioasă, spre sfânta și cereasca slavă, pe care sfinții au primit-o pentru ostenele și luptele lor, pentru neclintita lor dăruire față de Dumnezeu și dragostea lor ce nu a cunoscut cădere, sau spre pământ, spre desfătările pământești, spre această robie, spre aceste vise care pier.

De vrei să te cunoști cu de-amănuntul cum ești, ce neajunsuri, ce năravuri, ce patimi, ce vicii sunt în tine, ia aminte la visele tale, atunci când dormi ziua și noaptea – ia aminte, pe cât poți, la toate: și vei căpăta tabloul sau ecoul așezării tale sufletești rele și bune; și după ce te-ai cunoscut pe tine însuși, străduiește-te ca

fără întârziere să-ți îndrepti neajunsurile și să tai ca și cu o seceră neghinele păcatelor.

Dacă ochiul tău cel drept te smintește... dacă mâna ta cea dreaptă te smintește... (Matei 5, 29-30). Omul este făcut *drept* și trebuie să fie astfel, părăsind viclenia păcatului; trebuie să taie patimile iar nu mâinile și picioarele, să scoată patimile, iar nu ochii. *Din inimă ies gândurile rele* – ochiul viclean (Matei 15, 19); toate acestea trebuie tăiate, smulse din rădăcina cu ajutorul harului lui Dumnezeu.

De nu-și va urî cineva sufletul său... nu poate să fie ucenicul Meu. Cu adevărat, trebuie să urăști sufletul tău, fiindcă el este plin de toate patimile, care te înstrăinează de Dumnezeu, Viața Veșnică, el e unealta diavolului, el e vrăjmașul tău neîmpăcat.

Domnul Cel Drept îngăduie să crească și să se părguiască în această lume binele și răul, și pe acesta din urmă îndelung îl rabdă, nevrând pierzarea păcătoșilor și înmulțind pedeapsa celor nepocăiți și care întrebunțează rău îndelungă-răbdarea Lui. Vrednică de laudă și uimitoare este această îndelungă-răbdare a lui Dumnezeu, rod al iubirii Lui către făpturi. Mulțumită acestei îndelungi-răbdări câți păcătoși și păcătoase nu s-au mântuit, care trebuiau să piară pe vecie dacă Dumnezeu nu ar fi avut îndelungă-răbdare față de noi, prevăzând întoarcerea și îndreptarea noastră. O, îndelungă-răbdare minunată! Proslăvesc aceste însușiri dumnezeiești – harul și îndelunga-răbdare! Câți păcătoși nu s-au mântuit prin ea! Manasi, regele Iudeii, acest rege preaticălos, a fost miluit doar mulțumind

îndelungii Tale răbdări. Citește rugăciunea de pocăință a lui Manasi, și deprinde adâncul pocăinței și osândirii de sine, și îndreptează-te.

Ca un Doctor Milostiv, Dumnezeu ne-a dat nouă, păcătoșilor, care bolim de patimi fără număr, pocăința ca doctorie duhovnicească și ca viață. Tot sufletul nefățarnic însetează de pocăință ca de o băutură de viață dătătoare, ca de o băutură ce întărește sufletul și trupul, cum însetează orbul de lumină. Darul pocăinței ni l-a mijlocit de la Părintele Ceresc, Cel Sfânt și Fericit, Iisus Hristos și numai El, fiindcă El singur a împlinit în locul nostru toată dreptatea, toată legea lui Dumnezeu, pe care nimeni dintre oameni n-o putea împlini cu puterile sale, fiindcă El singur a luat asupra Sa blestemul cu care pe dreptate a blestemat omenirea neascultătoare Părintele Ceresc, El singur a suferit pentru noi toate chinurile și a gustat pentru noi *moartea*, pe care noi înșine ne-am căutat-o ca *plată* de neocolit a *păcatului* (Romani 6, 23). Dacă Domnul Iisus Hristos nu S-ar fi adus pe Sine, de bună voie, jertfă pentru noi, nu ne-ar fi fost dată pocăința – iar pentru jertfa Lui ea a fost dată tuturor credincioșilor, și toți cei ce raționează cu adevărat se folosesc cu osârdie de ea, se schimbă cu schimbarea cea dumnezeiască, se fac oameni noi, cu noi gânduri, dorințe, hotărâri, fapte, și se mântuiesc, se luminează și se fac casnici ai lui Dumnezeu. Doar cei necredincioși, vicleni, încăpățânați și leneși pier.

Oare este răspunzătoare omenirea pentru acest îngrozitor ceas al nouălea, în care Răscumpărătorul nostru Și-a dat sufletul? Răspunzător, răspunzător e fieca-

re suflet – căci pentru fiecare suflet a pățimit și a murit Domnul, pentru fiecare a fost plătit acest preț nesfârșit de scump. Suntem datori să viețuim nu pentru noi înșine, ci pentru Cel ce a murit și a înviat pentru noi. Iată răspunderea noastră, iată îndatorirea noastră față de Dumnezeu-Omul, Care a murit pentru noi pe cruce: iar întrucât și pentru tine a murit Hristos, și tu ești dator să te pocăiești cu nevățărnicie întotdeauna, căci și pentru păcatele tale a pățimit Mielul lui Dumnezeu.

*Împărate Ceresc, Mângâietorule, Duhul adevăru-
lui, Care... toate le plinești...* (Rugăciunea către Sfântul Duh). *Toate*, adică cerul și pământul. Dar inima ta o plinește (adică umple) El, Duhul Sfânt? Întreabă-te sincer: și dacă nu, atunci de ce, pentru care împătimităre a ta, pentru care păcat? – Și străduiește-te prin pocăință nevățărnică să atragi în inima ta Duhul Sfânt.

Omule creștin! Adu-ți aminte ce multipurtătoare de grijă și minunată pronie a arătat față de mântuirea ta Domnul, Care a hotărât să te mântuiască mai înainte de a fi făcuți vecii, mai înainte însemnând venirea Sa pe pământ prin proroci și feluriți drepiți ai Vechiului Testament, cum a venit pe pământ și a împlinit toată iconomia Sa privitoare la tine, întemeind Biserica, cu păstoriarea și cu Tainele, dându-i cuvântul cel de mântuire al harului peste har, toate mijloacele mântuitoare de viață și cucernicie! Adu-ți aminte de pătimirile pe care le-a îndurat pentru tine Domnul Iisus Hristos, de răscumpărătoarea moarte pe cruce, învierea și înălțarea la cer și făgăduința de a veni a doua oară pe pământ cu slavă spre judecarea viilor și a morților.

Spune, ce faci tu însuși pentru mântuirea ta? Fiindcă *Împărăția cerurilor se ia cu sila, și silitorii o răpesc pe ea* (Matei 11, 12). Rușinează-te de tine însuși, pocăiește-te, plânge-ți necredința, nebunia și celelalte patimi și apucă-te mai degrabă de lucrarea mântuirii tale. Citește cuvântul lui Dumnezeu, citește cum s-au nevoit sfinții, oameni pătimitori la fel ca noi.

O, înnoitoare prin mila lui Dumnezeu putere a pocăinței! Cât de mare este milostivirea și îndelunga răbdare a lui Dumnezeu față de noi, păcătoșii! În fiecare zi (având râvnă pentru pocăință) ne înnoim prin harul pocăinței. Domnul dăruiește sufletului în pocăință renaștere. Mă străpung de nemăsurata milostivire a lui Dumnezeu față de neamul omenesc. Ce preț nemăsurat de mare a plătit El Părintelui Cereș pentru izbăvirea omului de iad și de chinul cel veșnic și pentru dăruirea sfințeniei, spre a ne răscumpăra lui Dumnezeu: S-a dat pe Sine Însuși, a pățimit și a murit pentru noi! O, drahmă pierdută, suflet zidit după chipul lui Dumnezeu! Mireasă a lui Dumnezeu! Copil al lui Dumnezeu! *El pentru păcatele noastre a fost rănit și a pățimit pentru fărădelegile noastre, certarea împăcării noastre a fost asupra Lui, și prin rănile Lui ne-am vindecat* (Isaia 53, 5). Și de aceea suntem datori să împreună-pățimim și să ne împreună-răstignim cu El, ca să viem cu El.

Cât de sfântă, bună, preaițeleaptă, veșnică, preafericită este voia lui Dumnezeu privitoare la noi, oamenii, și cum suntem datori să ne străduim neîncetat, din toate puterile, s-o împlinim pentru propria bunăstare vremelnică și veșnică! Iar voia noastră cât de păcătoasă, mioapă, oarbă, greșită, egoistă, pierzătoare este,

având în vedere doar propriul folos și câștig! – Nu uita că din tinerețe ești stricat cu sufletul și trupul: smereste-te și te pocăiește adânc înaintea lui Dumnezeu, și mulțumește-I că ți-a dat vreme spre pocăință și îndreptare. – O, câtă milostivire a revărsat asupra ta Domnul în toate zilele vieții tale pe pământ! Nu este număr! Plângi și dă mulțumită.

Câte patimi de tot felul, câtă răceală și nepăsare față de suflet și de soarta lui veșnică de dincolo de mormânt, câtă trândăvie, cârtire, neascultare, samavolnicie se cuibăresc în adâncul inimilor noastre – și cât de necurați suntem înaintea lui Dumnezeu, nevrednici de El aproape în orice clipă, iar vrednici de El suntem poate numai atunci când cu adevărat ne dăm seama de păcatele noastre și plângem pentru ele, cerând iertare și arătându-ne dorința neclintită de a nu le mai repeta, de a nu ne mai pângări cu ele, de a nu mai fi robi lor, ci de a păzi și împlini neabătut sfânta, dreapta și preaințeleapta voie a lui Dumnezeu.

Apropiați-vă de Dumnezeu, și El Se va apropia de voi (Iacov 4, 8). Prin păcat, oamenii s-au îndepărtat de Dumnezeu, de viața Lui, și s-au făcut casnici ai diavolului, pricinuitorul păcatului și al tuturor relelor și al morții. Dar prin puterea Celui Răstignit se săvârșesc până acum semne și minuni ale mântuirii omului, pentru adevărata lui pocăință, prin care el se face apropiat lui Dumnezeu sau Dumnezeu-Omului, Celui într-o singură Față [Persoană] Neamestecată și Neîmpărțită.

Pe cei flămânzi i-a umplut de bunătați (Luca 1, 53).
Cu cât sunt mai adânci pocăința, smerenia, conștiința

și simțământul propriilor păcate, cu atât mai din belșug este dăruit harul iertării, cu atât mai mult se revărsă bunătățile în sufletul omului de la Stăpânul Cel Atotîndurat. Manasi a fost cel mai nelegiuit dintre regi, însă a arătat apoi și pocăință mare și adâncă, și a fost învrednicit de către Domnul de mare iertare și milă. Pătrundeți în rugăciunea de pocăință a lui Manasi, regele Iudeii, cum întru aceasta s-a smerit, s-a pocăit; cum a mărit milostivirea și îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu! Rugăciunea lui este pildă de pocăință.

Pocăiți-vă, că s-a apropiat Împărăția cerurilor (Matei 3, 2). Păcatele îl depărtează pe om de Dumnezeu, Izvorul vieții, și îl aruncă în moarte. Pentru a ne apropia de Dumnezeu, avem nevoie de pocăință sinceră. Dumnezeu Însuși îl caută pe omul care s-a depărtat de El, Însuși părăsește cerul și vine pe pământ. Se face om, intră în cea mai apropiată împărtășire cu el, stă de vorbă cu el, sfințește apele prin Botzul Său, dăruiește baia celei de-a doua nașteri, așează [instituie] Taina cinei – împărtășirea Trupului și Sângelui, pogoară harul Duhului Sfânt asupra credincioșilor, dăruiește pocăința, dezlegarea păcatelor, sfințirea, înnoirea, întărirea, înfierea și îndumnezeirea. Ce nu a dat? Toate, toate le-a dat cu prisosință. Cum se folosesc oamenii de mijloacele mântuitoare? – Le calcă în picioare precum porcul mărgăritarele (Matei 7, 6). Dar cu asprime se va cere socoteală de la cei necredincioși, nemulțumitori, trufași și cu nărav rău.

A săpa nu pot, a cere îmi este rușine (Luca 16, 3). Aici e și necazul și marea pierdere: că nu poți să ceri,

în timp ce trebuie să ceri. *Cereți și vi se va da* (Matei 7, 7); *căci ești ticălos și vrednic de plâns și sărac și orb și gol* (Apocalipsa 3, 17); „nu pot să sap”, în timp ce trebuie să sapi; să fi săpat în adâncul sufletului tău, ai fi descoperit adevărata comoară – sufletul cel nemuritor, îngropat de patimi, acel suflet care a fost zidit după chipul și asemănarea lui Dumnezeu și care ți-a fost înăbușit cu totul de poftele și desfătărilor vieții.

Mari sunt păcatele cu care au fost ispitiți, în care au căzut și bărbați sfinți, fiindcă și dreptul de șapte ori în zi cade (Pilde 24, 16); însă noi le suntem datori cu mari pilde de pocăință, de milă a lui Dumnezeu, bunăoară lui David, lui Manasi și multor sfinți ai Noului Testament – Apostolilor Petru și Pavel, curvei, curvarului, tâlharului celui cu bună înțelegere, Mari-ei Egipteanca și multor altora; dacă ei nu ar fi păcătuțit greu înaintea lui Dumnezeu, nu ar fi dăruit Bisericii asemenea minunate, arzătoare, nefățarnice pilde de pocăință. Citiți întru luarea-aminte a inimii Psalmii împăratului David, mai ales Psalmul 50, și rugăciunea lui Manasi, regele Iudeii, cel mai necredincios dintre împărați, care a poruncit să fie tăiat în două cu fierăstrăul cel mai mare dintre proroci – Isaia – și a fost mi-luit: și veți vedea cât de mare a fost în ei puterea pocăinței, pe care Însuși Dumnezeu a primit-o întru miros de bună mireasmă spre pildă nouă, păcătoșilor.

Îl iubesc pe marele Înainte-Mergător și Botezător al Domnului, Ioan, pentru blânda, însă înfricoșătoarea și hotărâta lui propovăduire către farisei și saducheii: *Lopata Lui este în mâna Lui, și va curăți aria*

Sa, și va aduna grâul în jitnița Sa, iar plevele le va arde cu focul cel nestins (Matei 3, 12). Ascultați ori citiți mai des aceste cuvinte înfricoșătoare și pocăiți-vă, farisei și saducheii contemporani și toți intelectualii neștiutori ai Legii lui Dumnezeu! Așteptați groaznică împlinire a ultimelor cuvinte, iar toți nevoitorii să aștepte fericita făgăduință a Domnului. Amin.

Fariseul, stând, (astfel) se ruga întru sine (Luca 18, 11). Ce citește în sufletul fariseului atoatevăzătorul, preadreptul, înfricoșătorul, drept judecătorul Ochi – căci fariseul se ruga privitor la sine nu în auzul lumii, ci în taină? *Dumnezeule, Îți mulțumesc că nu sunt precum ceilalți oameni* (Luca 18, 11) și așa mai departe. Prin „fariseu” putem înțelege tot ce este semet, îngâmfat de tagma, rangul și mintea sa, de cărturăria deșartă, de bogăție, frumusețe, putere, reușite, și privește cu trufie și dispreț omenirea păcătoasă, dar care se smerește și se pocăiește în sufletul său, având ochiul lăuntric luminat de lumina harului, îndreptat spre lăuntru, spre adâncimile inimii, contemplând întregul adânc al păcatului, întreaga stricăciune pe care a adus-o în firea noastră păcatul, întreaga vinovăție înaintea judecății lui Dumnezeu, întreaga pedcapsă de care suntem vrednici în fața judecății lui Dumnezeu – și pricepând cu smerenie păcatele, strigă din adâncul inimii smerite ca să primească miluire: *Milostiv fi mie, păcătosului!* (Luca 18,13) Iată ce a văzut, ce a citit în inima vameșului Ochiul cel drept: El a văzut, El a citit într-unul neștiutoarea trufie și îngâmfare, iar în celălalt (în vameș) smerita pricepere a mulțimii păcatelor proprii și lipsa de răspuns a păcătosului înaintea Drep-

tății preainalte: *Dumnezeule, milostiv fii Mie. păcăto-sului!* Ce nenumărată mulțime de farisei vede Ochiul lui Dumnezeu, mai ales în vremea de acum – vreme a oamenilor lipsiți de Dumnezeu, a închinării la propria rațiune, a propriului talent scriitoricesc, vremea închinării la idolul de aur și argint, vremea când stăpânirea se roagă de supuși. Vrednici de plâns, nechibzuiți, slabi de vedere, orbi sunteți voi, oameni! Nu bănuțiți și nu gândiți că toate socotelile voastre sunt ușurate, răutăcioase, toate patimile voastre sunt însemnate cu trăsături de neșters acolo în cer, în cartea veșnicelor judecăți ale lui Dumnezeu, precum și în conștiințele voastre – și toate se vor vădi la judecata cea de obște, și vă vor aduce rușine de nesuferit și dreaptă osândire. Acum vă ascundeți de judecata omenească și de conștiința voastră, și faceți nepedepsiți fapte nelegiuite, petrecându-vă vremea în jocuri, plăceri trupești sau în nelucrare și răs. Dincolo nu va rămâne ascuns nici un gând. Răfuiți-vă aici cu păcatele voastre, cât este vreme de pocăință. Grabnic se vor zăvorî ușile, și în deșert veți bate și veți grăi: *Doamne, Doamne, deschide-ne nouă!* (Matei 25, 11). Vi se va răspunde: *Plecați de la Mine, cei ce lucrați fărădelege, nu vă cunosc pe voi!* (Matei 7, 23). Aici voi sunteți pretutindeni cei dintâi – dincolo veți fi cei din urmă, adică în iad; iar cei din urmă, adică vameșii care se pocăiesc, vor fi cei dintâi. În acea arie a toată lumea, lopata va vântura toată pleava și o va arde în foc nestins, iar grâul îl va aduna în jitnița cerească. Deci, nedreptul să mai nedreptățească; spurcatul să se mai spurce, iar dreptul să mai săvârșească dreptate și cel sfânt să se mai sfințească. *Iată, vin degrab, și plata Mea este cu Mine ca*

să dau fiecăruia după faptele lui (Apocalipsa 22, 12). Ce veți face voi, cei necredincioși, nepregătiți, slăbănogiți, stricați până în măduva oaselor, atunci când vă va ajunge înfricoșata judecată a lui Dumnezeu fără de veste, precum războiul cu japonezii, precum revoluția rusă? Atunci nu vă vor da vreme nici să intrați în casă ca să luați vreun lucru de trebuință: *unul va fi luat și unul va fi lăsat* (Matei 24, 40).

Oamenilor lumii dintâi, dinainte de potop, li s-a dat vreme de pocăință 120 de ani, și ei au fost pre-întâmpinați că pentru păcatele lor va veni pedepsă asupra tuturor de la Dumnezeu – potopul. Vremea trecea, iar oamenii erau din ce în ce mai stricați și nu eugetau la pocăință și nu credeau propovăduitorului pocăinței, dreptului Noe – și cuvântul lui Dumnezeu s-a împlinit întocmai. Evreii nu-i credeau pe proroci că vor fi robiți de împăratul Babilonului, și au continuat să se închine la idoli – și au mers în robie, și Ierusalimul a fost nimicit, și toată bogăția strămutată în Babilon. Iudeii din vremea lui Iisus Hristos n-au crezut în Hristos ca Mesia și l-au omorât cu moarte de cruce, și prorocia lui Hristos despre căderea Ierusalimului s-a împlinit degrab – pe iudei i-au nimicit romanii fără cruțare. Așa și în vremea de acum poporul a înnebunit, nu ia aminte la voia Sfintei Biserici, spun: „Sunt povești, ne înșală preoții pentru câștigul lor”. O, orbilor! O, tarilor de cerbice și netăiașilor împrejur cu inima, oare nu în ochii voștri s-au întâmplat toate cele ce au fost prezise de Evanghelie și se împlinesc acum? Iată: război nimicitor, foamete, moarte. Oare nici acum nu credeți în Dreapta Judecată

a lui Dumnezeu? Ci să știți că judecata la ușă este, și Domnul va veni degrab cu slavă să judece viii și morții (II Timotei 4, 1).

Cele ce trebuie să caracterizeze viața noastră de acum sunt credința, pocăința, războiul cu păcatul în toate formele lui, umblarea întru căile Domnului, aducerea roadelor pocăinței, înmulțirea talanților dați nouă spre lucrare, îmbrăcarea în omul cel nou. *Oricine este în Hristos, făptură nouă este* (II Corinteni 5, 17). *Iată, toate le fac noi* (Apocalipsa 21, 5), spunc Domnul. Temelia cucerniciei este cunoașterea adâncă de sine, cunoașterea adâncă a chipului și asemănării, cunoașterea întregului adânc al căderii omului, al neajutorării lui atunci când e lipsit de Dumnezeu, singurul Care poate să ne reșeze dintru cădere și să ne curețe de toată întinăciunea păcatului (II Corinteni 7, 1) – să ne curețe, să ne sfințească și să ne facă făptură nouă. – Doamne, ajută-ne! Doamne, mântuiește-ne!

Multă milostivire ni s-a dat de la Dumnezeu, dar se și cere de la noi multă schimbare în bine, multă pocăință, osârdie, dragoste și toată virtutea, ca să fie desăvârșit omul lui Dumnezeu, gata spre toată fapta bună.

Adevărata pocăință cere să nu se mai repete păcatele pentru care s-a pocăit omul, ci să fie urmată neabătut calea virtuții. Deseori însă se întâmplă ca omul să se pocăiască de întărâtare, răutate, ură, și degrabă să se lase târât de ele; să se pocăiască pentru neînfrânare, după care în scurt timp să săvârșească iarăși același păcat; să se pocăiască pentru părtinire, împătimitură față de om, iar peste un minut să facă același lucru.

Fii desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel Ceresc desăvârșit este! (Matei 5, 48) Pocăința osârdnică, de fiecare zi și de fiecare clipă trebuie să ne ducă la îndreptare, la virtute și la desăvârșire: zi de zi, ceas de ceas trebuie să fim mai buni. Pocăința trebuie să scoată din om suspine și lacrimi, ca la vameș și curvă.

Piciorul meu a stat întru dreptate (Psalmi 25, 12). Mi-a venit în minte acest stih din psalm, și l-am adâncit în inima mea cugetând la el, și m-am gândit: o, dacă piciorul meu (sufletul) ar sta neclintit întru desăvârșita dreptate a Legii lui Dumnezeu, întru dreptatea harului! Dăruiește, Doamne, această milă robului Tău!

Prietene, cum ai intrat aici neavând haină de nun-tă? Și a zis slugilor: legându-î mâinile și picioarele, luați-l și aruncați-l întru întunericul cel mai din afară: acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților; că mulți sunt chemați, dar puțini aleși (Matei 22, 12-14). Hristos, Dumnezeul nostru, S-a asemănat pe Sine cu un Mire Sfânt, Preafrumos, Purtător de lumină, Veșnic, Care bine a voit a se însoți cu sufletul credincios prin însoțire veșnică, nestricăcioasă, de viață dătătoare în viața viitoare și nesfârșită, după ce l-a logodit cu Sine în viața pământească. Pentru a se însoți cu sufletele credincioase, dar pângărite cu păcate fără număr, care au schimonosit chipul lui Dumnezeu și s-au făcut străine de Dânsul prin păcate, Domnul le-a dăruit haină preafrumoasă, nestricăcioasă, duhovnicească în Taina Botezului și a pecetluirii cu Duhul Sfânt prin ungerea cu Sfântul Mir. Dar omul și-a spurcat din nou haina botezului și iarăși s-a îndepărtat de Dumnezeu și s-a înveșmântat în zdrențele puturoase ale patimi-

lor, rupând și necinstind însoțirea sa cu Dumnezeu; atunci Domnul, după milostivirea Sa, bine a voit să îi dea iarăși haina cea de nuntă în pocăința nefățarnică și în împărțășirea cu Sfintele lui Hristos Taine, și omul primește din nou haina nestrucăcioasă și se însoțește în chipul cel mai strâns cu Mirele Ceresc, cu condiția de a se păzi în tot chipul ca să nu își păteze iarăși haina nunții și să trăiască în sfințenie. Dar cine sunt aceste suflete însoțite cu Hristos, Mirele Cel Ceresc, unde sunt ele? Aceste suflete sunteți voi, frați și surori. Vă întreb: oare este curată, oare este împodobită haina voastră de nuntă? Oare v-ați împodobit sufletele cu fapte bune? Cu ce vă veți arăta la cina nunții, în Împărăția cerurilor? Oare vă pregătiți neîncetat să ajungeți acolo unde ne așteaptă Mirele Preafrumos, Împăratul îngerilor și al tuturor sfinților? Pregătiți-vă fără întârziere: vremea trece și vă apropie de sfârșitul vieții, iar apoi va trebui să încheiați socotelile cu Stăpânul Cel Drept pentru toată viața. Da, zic, să ne pregătim toți pentru a dobândi sufletului haină curată, sfântă, bineplăcută Mirelui Ceresc. Amin.

De la toată făptura înțelegătoare [rațională] se cere credincioșie și dăruire față de Domnul; însă pentru a fi credincioși și a avea dăruire față de Domnul trebuie să lepădăm împătımirea de trupul nostru pătimăș și de lumea preacurvă și păcătoasă, ce ne înșală fără conținere cu plăceri de o clipă. Trebuie să încetăm a mai fi robi pântecelui, teatrului, cărților de joc, circului, robi ai feluritelor chefuri, ai tutunului, robi ai argintului, ai aurului și ai modelelor complicate. Iată: tu, închinător al teatrului, oare te vei putea dezvinovăți la judecata

lui Dumnezeu pentru împătımirea față de acesta? Nu, fiindcă din pricina lui ai uitat de Dumnezeu, de Biserica lui Dumnezeu, de cuvântul lui Dumnezeu, de rugăciune, de înalta menire pe care o ai fiind zidit după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, ai uitat de viața veșnică și de pregătirea pentru ea, de milostenie, de feciorie, de întreaga înțelepciune și înfrânare. Iar tu, lacomule și iubitorule de câștig, oare te vei arăta drept înaintea lui Dumnezeu atunci când El are să te judece după faptele tale? Nu, te va înăbuși aurul tău, lăcomia ta, zgârcenia ta; străin vei fi de milostivirea lui Dumnezeu, ca unul ce nu ai miluit pe aproapele. Vei fi aruncat în focul gheenei și nu ți se va îngădui să primești nici o picătură de apă, care să te răcorească și să potolească văpaia iadului. Iar tu, curvarule, oare vei afla milă la judecată dacă nu te vei pocăi și nu vei lepăda curvia ta, de nu vei plânge pentru ea, de n-o vei șterge prin milostenie și înfrânare? – Așadar, toți cei legați, împătimiți de această lume, care umbră este, de patimile lor cele amăgitoare, nu vor fi miluiți dacă nu se vor pocăi. O, cât de mulți care au păcătuit și s-au pocăit au fost miluiți! Cât de mulți care au fost curvari, ucigași, lacomi și s-au pocăit au intrat în rai și se desfată de fericire! Cât de mare este iubirea de oameni a lui Dumnezeu! Cât de mare, nemăsurat de mare, este puterea răscumpărătoare a crucii, Sângele Mielului lui Dumnezeu, Iisus Hristos, cel vărsat pentru lume! Prin ce se îndreptează necredincioșii, trufașii, împietriții, nesupușii, deznădăjduiții? – Pentru ei milostivirea lui Dumnezeu stă gata, de s-ar întoarce cu smerenie către Dumnezeu, Care nu dorește nimănui să piară, ci vrea ca toți să se mântuiască și întru

cunoștința adevărului să vină. Doamne, iartă-ne nouă, preoților, care din pricina timpului neîndestulător *degrab ne punem mâna* (I Timotei 5, 22) dezlegătoare (peste cci ce se pocăiesc). Nu ne osândi pentru aceasta și pentru multe altele.

Ce ne apropie de Dumnezeu sau ce ne face casnici, rudenii ale lui Dumnezeu, fii ai Lui? – Chipul viu al lui Dumnezeu, pus sau înăscut în sufletul nostru, unirea cu Dumnezeu prin credința în care am intrat în urma botezului, născându-ne din apă și din Duh și făcându-ne casnici ai lui Dumnezeu, îndatorirea de o parte și de cealaltă: din partea Domnului – să ne miluiască și să ne educe duhovnicește pentru Împărăția cerurilor, pentru viața veșnică în Dumnezeu; din partea noastră – dorința și străduința de a-L iubi pe Dumnezeu, Cea ce ne-a iubit pe noi cum nu se poate mai mult, să Îi bineplăcem prin împlinirea poruncilor Lui și să viețuim în chip sfânt, îndepărtându-ne de păcate și aducându-i prinosul pocăinței. Iată ce ne face casnici ai lui Dumnezeu, fii apropiați ai Lui. Iar păcatul mereu se străduie să ne înstrăineze de Dumnezeu, să ne îndepărteze, să ne răcească față de El, să ne facă sălbatici, asemenea dobitoacelor și fiarelor. *Cunoscut-a boul pe stăpânul său și asinul – ieslea domnului său*, iar omul deseori nu Îl cunoaște pe Domnul său (Isaia 1, 3).

Fiecare să se preschimbe, să se schimbe la față lăuntric; tu, cel trufaș, smerește-te și socotește-te cel de pe urmă dintre oameni, nu te semeți niciodată cu nimic și nu te lăuda: fiindcă ce lucru bun este la tine care să nu fie de la Dumnezeu? – Tot ce-i bun este de la El.

Preschimbă-ți zavistia în bunăvoință; dacă trăiești în curvie, neîncetat lasă necurăția ta și umple-te de râvnă pentru curăția gândurilor și dorințelor; dacă voia ta e stricată, îndreapt-o și fii neprihănit în cele dinlăuntru ale tale; dacă ești iubitor de bani, lasă împătımirea, împietrirea inimii tale față de sărmani și fii milostiv; dacă ești certăreț și ursuz, fii modest și să trăiești cu toți în pace; dacă ești leneș la rugăciune și virtute, să fii de aici înainte osârduitor; dacă ești bețiv, să trăiești de aici înainte cu trezvie; dacă ești furăcios, dă de la tine; dacă ești viclean, fii simplu și nefățarnic. Toți să vă ridicați la înălțimea virtuților ca pe un munte și să vă scuturați de păcatele voastre ca de o tină, ca de o necurăție, ca de o stricăciune și izvor al stricăciunii.

Să umbli totdeauna înaintea lui Dumnezeu ca înaintea Feței Tatălui celui Atotbun, Atotputernic, grabnic-Ascultător, întotdeauna gata să plinească dorințele și cererile drepte ale inimii tale.

Gândește-te și judecă în cugetul tău că în cer sunt știute toate gândurile, simțămintele și aplecările sufletului tău, fie că șezi, ești culcat, mergi, lucrezi, te rogi, citești, stai de vorbă – tot, dar tot este știut în cer: și, ca atare, să viețuiești cu luare-aminte, să gândești și să simți drept, să trăiești după dreptarul conștiinței și al poruncilor Mântuitorului și Dumnezeului nostru; cu oamenii să te porți sincer, simplu, fără viclenie, cu bunăvoință, în chip curat și sfânt, să te rogi lui Dumnezeu și sfinților cu osârdie și evlavie. Amin.

Ție, omul, în fiecare zi, ceas și minut Domnul, Făcătorul fapturii, îți face pe plac în tot chipul: și cu

soarele te luminează, te mângâie și cu lumina lină a lunii limpezi, și cu văzduhul de viață dătător și plăcut îmbospătător, și cu focul, și cu apa spre toată trebuința ta, și cu cerealele, și cu lemnoasele, și cu rădăci-noasele, și cu roadele pământului (și în ce nenumărată mulțime de felurite gusturi plăcute!) și prin carnea viețuitoarelor de tot felul și tuturor peștilor și păsărilor; iar țesăturile – o! câte țesături ți-a dăruit Domnul pentru acoperirea și îmbrăcarea trupului tău sau pentru împodobirea ta; câte metale, câte pietre de preț pentru împodobirea ta și a sfintelor biserici! Astfel îți face Dumnezeu pe plac în tot chipul, spre ființarea și bună-ființarea ta, spre desfătarea ta. Oare nu Îi ești tu dator să Îi faci pe plac tot pentru binele tău – să trăiești potrivit conștiinței și Legii lui Dumnezeu, potrivit poruncilor și sfaturilor Lui, potrivit Evangheliei Lui, potrivit celor arătate de maica ta duhovnicească, Biserica lui Dumnezeu? Oare tu Îi faci pe plac lui Dumnezeu? – Te bucură, îți place să respiri văzduhul și să fii luminat de soare, să mănânci pâinea cea dulce ca să te întărești și să prinzi putere, să bei băuturile de tot felul. – Dar ce lucru plăcut faci tu pentru Dumnezeu? Chiar dacă El n-are nevoie de nimic dintru ale tale, cere să-I faci pe plac tot pentru tine însuși, fiindcă în a bineplăcea lui Dumnezeu este viața ta, tihna ta, lumina ta, puterea ta, bucuria ta, fericirea ta. Lasă nesocotința și vei fi viu; îndreptează-ți înțelegera întru cunoștință și vei moșteni viața veșnică.

Domnul ne-a iubit pe noi cu dragoste nemărginită, S-a pogorât din ceruri și S-a făcut om pentru noi; iar în noi ce puțină – și în mulți deloc – credință și

dragoste către Dânsul, fiindcă suntem trași de toate patimile lumești și trupești. Iată, sfinții bineplăcuți și sfințele bineplăcute ale lui Dumnezeu L-au iubit cu lepădare de sine, cu ardoare, cu ce nevoie! De aceea și sunt fericiți, și Biserica îi fericește veșnic.

Dumnezeu, Care pe Fiul Său nu L-a cruțat, ci pentru noi toți L-a dat, cum nu ne va dărui toate împreună cu El? (Romani 8, 32). Iar noi cum de nu jertfim pentru El, pentru împărtășirea cu El, toate lanțurile pământești, toate împătimirile, dragoste de rude și de prieteni, de bogăție, de cinstiri, de hrană și îmbrăcăminte, de jocuri și distracții? Cui și ce vom pizmui, având în noi înșine pe Domnul, Izvorul vieții și al tuturor bunătăților?!

Cine trebuie să ne fie mai iubit decât orice? Oare nu Dumnezeu, Făcătorul și Purtătorul nostru de grijă Cel Preabun? Ce adânc de viață, sfințenie și lumină este în El! Dar cercetează cu luare-aminte, după puțință, toate lucrurile Lui – ce bunătate, înțelepciune și minunată purtare de grijă pentru toate a arătat în ele Domnul! Ce minunată carte este această natură văzută, care neîncetat vestește celui cu luare-aminte, cugetător și credincios desăvârșirea Făcătorului, înțelegerea [rațiunea] Lui cea nesfârșită! Dar – lucrul mai uimitor decât toate – Domnul, drept cea mai mare dovadă a bunătății Sale, l-a zidit pe om după chipul și asemănarea Sa, cu puțință liberă, înțelegătoare [rațională], de a iubi pe ceilalți oameni și de a-L iubi pe Făcătorul și Purtătorul său de grijă, de a pune preț pe lucrurile Lui, de a-I fi recunoscător și credincios pă-

nă la sfârșitul vieții, care a fost menită nemuririi. Iată, tocmai aici, în sufletul omenesc, să cauți mai cu seamă luminările bunătății dumnezeiești, înțelepciunii, măririi dumnezeiești: căci ce este mai scump și mai înalt în om decât a fi chip și asemănare a lui Dumnezeu și a arăta în sine desăvârșirea Lui? Iată de ce Domnul este singurul vrednic să Îl iubim cu precădere și în întregime și să ne lepădăm de noi înșine pentru El. *Cel ce voiește să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea sa și să-Mi urmeze Mie* (Marcu 8, 34). Dar ce aflăm în fapte, în patimile noastre și în poftele trupului și sângelui, în împătimirile de această lume? Aflăm neîncetată amăgire, înșelare, stricăciune, necaz, întunerice și strămtorare, dezamăgire și plictiseală, deșertăciune și, în cele din urmă, chinurile veșnice, de nu ne vom veni în fire, nu ne vom pocăi și nu ne vom întoarce la Dumnezeu, Izvorul vieții noastre și a tot binele. Acolo aflăm neîncetată amăgire și vătămare în îndestulările cele de prisos ale pântecelui, în mâncăruri, în băuturi, în jocuri, spectacole, chefuri, în citirea doar a cărților lumești cu conținut ușuratic. Cât de mulți oameni, după sfârșitul lor, se vor tângui nemângâiați, vor plânge pentru că și-au pierdut în zadar vremea dată pentru un scop atât de mare, adică pentru mântuirea sufletului, pentru a deveni casnici ai lui Dumnezeu, pentru pocăință, pentru înstrăinarea de tot păcatul, pentru toate faptele bune! – Cât avem timp, să ne trezim din somnul hipnotic păcătos și pierzător în care suntem cufundați, din visarea noastră păcătoasă. *Iată, Mirele vine în miezul nopții și fericită este sluga pe care o va afla priveghind...*

Porunca cea mai de seamă a Legii lui Dumnezeu este dragostea, pe ea suntem datori s-o împlinim neabătut; însă diavolul, știind aceasta, a pus și punc împotriva dragostea sa trupească necurată, la care dintru început i-a învățat și până acum îi învață pe oameni, dragostea lumii acesteia – dragostea curvească, dragostea cinstirilor acestei lumi: *Ție Îți voi da toată slava dacă vei cădea înaintea mea și Te vei închina mie* (Matei 4, 9).

Câte felurite păcate și patimi se văd cuibărite în adâncul sufletului tău, atunci când Domnul îți deschide ochii ca să le vezi! *Doamne, de cele ascunse ale mele curățește-mă, și de cele străine iartă pe robul tău* (Psalmi 18, 13). *Vulpile* (dracii) *au vizuini și păsările cerului* (dracii) *cuiburi, dar Fiul Omului nu are unde să-Și plece capul* (Matei 8, 20). Dar ce răsplată a fost gătită celor cu inima curată! Cum îi proslăvește Domnul încă din viața de acum! Și ce le-a pregătit în viața viitoare!

Inima ta trebuie să fie cu totul cuprinsă și înghițită de dragostea lui Dumnezeu și să nu aibă în ea loc pentru necurăția trupească, oarbă, fără socotință, pierzătoare pentru suflet și trup. Între timp, vrăjmașul bântuiește și trage la nelegiuiri trupești, aprinde, arde cu gândurile și închipuirea păcatului spurcat: tu însă stai împotriva din toate puterile și nu te lăsa tras de ele, ca să nu te spurci și să nu-L mânii pe Dumnezeu.

Oare nu dai tu întâietate făpturii față de Făcător și nu iubești mai mult făptura decât pe Făcător? Este neapărată nevoie ca fiecare om să ajungă la înțelegerea

cea adevărată și să se deprindă a cinsti și a iubi fără fățarnicie pe Făcătorul Cel Veșnic, Personal, Iubitor al fapturii și pentru dragostea Lui să disprețuiască dragostea pământească, pătimașă.

Nu iubi darurile mai mult ca pe Dăruitor, nu iubi hrana stricăcioasă mai mult decât hrana nestrucăcioasă – preacuratul Trup și Sânge ale lui Hristos, fiindcă sunt unii care iubesc delicatesele lor mai mult decât această hrană cerească, nestrucăcioasă, de viață făcătoare.

Datori suntem să ne îngrețoșăm de tot păcatul și să nu avem față de el tragere și aplecare a inimii (dragoste) – de pildă, față de mâncare, băutură și felurite lucruri necuviincioase. În loc de asta, datori suntem să avem neîncetat cugetări evlavioase și recunoscătoare la Dumnezeu, la necurmatele Lui binefaceri, la preadulcile Lui făgăduințe din veacul de acum și din cel viitor, la întâietatea cea neasemuită a viitoarelor bunătăți cerești față de cele de aici, trecătoare, stricăcioase și grosolane; datori suntem să ne pocăim întotdeauna pentru toate abaterile de la Legea lui Dumnezeu și lenevirea în împlinirea ei.

Tu, creștine, ești dator să fii stăpân și domn în inima ta, ești dator să domnești asupra tuturor patimilor și să le omori, și să dai domnia harului și tot binelui, mai ales dragostei de aproapele, ca să-L iubești pe Dumnezeu mai presus de toate, fiindcă dragostea de Dumnezeu se pune la încercare prin dragostea de aproapele: *cel ce nu iubește pe fratele său, pe care îl vede, cum poate să-L iubească pe Dumnezeu, pe Care nu Îl vede?* (I Ioan 4, 20); și această poruncă o avem de la El: că cel ce Îl iubește pe Dumnezeu dator este

să îl iubească și pe fratele său. *Cel ce urăște pe fratele său, ucigaș de oameni este* (I Ioan 3, 15).

Singurul Preadorit, Singurul Care este marginea tuturor doririlor este Domnul, bogăția nesticăcioasă, sfântă, mai presus de lume, veșnica dorire, pe care au dorit-o cu putere, fără să privească în urmă, în chip nebiruit toți sfinții; Care este dorirea ce nu cade a tuturor nenumăratelor soboare îngerești. Iar la noi câte doriri înșelătoare, amăgitoare, necurate, stricăcioase, din pricina cărora cădem neîncetat din dragostea către Dumnezeu și către aproapele! O, oameni deșerți, vrednici de plâns, netrebnici, care ați prefăcut în minciună toată viața voastră, toate gândurile și dorințele voastre, toate năzuințele voastre, părăsind singurul lucru de trebuință – harul lui Dumnezeu care ați părăsit fântâna apei vii și v-ați săpat vouă puțuri sfărâmate, în care nu este apă vie, ci numai apa tulbure, necurată, amară, moartă a patimilor! O, cum ne-a întunecat, lipsit de chip și omorât păcatul, dimpreună cu patimile noastre de tot felul! Avem neapărată nevoie de luminare, curățire, sfințire, pocăință neîncetată, cunoaștere de sine, mai ales de cunoașterea nenumăratelor noastre păcate. *Fărădelegea mea o voi vesti și mă voi îngriji pentru păcatul meu* (Psalmi 37, 18). Slavă Ție, Doamne, luminarea noastră, dragostea noastră, Comoara noastră de viață dătătoare!

Oare te-ai făcut tu, preote, casnic al lui Hristos cu tot cugetul tău, cu tot sufletul tău și cu toată inima ta, ca și El să te facă pe tine casnic al Lui, să Se sălășluiească întru tine și locaș în tine să Își facă?

Toute le socotesc a fi gunoaie, ca pe Hristos să-L dobândesc (Filipeni 3, 8). O, înalta filosofie creștinească a cetățeanului ceresc Pavel! Tot ce e pământesc – frumusețea omenească, bogăția stricătioasă, dulceața mâncării și băuturii, frumusețea hainelor, aurul și argintul –, toate înșelările pământești ce amăgesc văzul și simțirea, să le socotești drept gunoi, pentru a-L dobândi pe Hristos: fiindcă nu poți să-L ai în inimă pe Hristos de ai împătımire față de vreun lucru pământesc. Iată filosofia cerească! Urmează-i.

Nu te supăra pe lucrurile neînsufletește și nu le înjura atunci când nu-s așa cum trebuie și te împiedică la lucru. Dacă te vei obișnui să te înfurii pe lucruri, te vei înfuria și pe oameni chiar și fără pricină și vei cădea din dragoste – iar dragostea e miezul întregii Legi a lui Dumnezeu. *Iubește-l pe aproapele ca pe tine însuși* (Marcu 12, 33).

Domnul spune: *Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, bine faceți celor ce vă urăsc și vă rugați pentru cei ce vă supără și vă prigonesc* (Matei 5, 44). Așadar iubiți pe vrăjmașii voștri polonezi, finlandezi, gruzini, armeni, evrei, neamuri caucaziene; ei urăsc și bolesc de ură diavolească, ei sunt vrednici de plâns, nefericiți, supuși patimilor și de o sută de ori au nevoie de împreună-pățimirea noastră; ura a orbit ochii lor sufletești, ei nutresc vrajbă și împotriva lui Dumnezeu, Care a dat tuturor porunca dragostei. – Să iubești pe orice om care te urăște și roagă-te pentru el. *Biruieste răul cu binele*, cum spune apostolul (Romani 12, 21).

Cel care se obișnuiește să se întărate și să se mânie pentru felurite lucruri care nu-l mulțumesc (cad, se sparg), care nu se potrivesc și așa mai departe, acela se obișnuiește să se mânie și pe oamenii care din oarecare pricină nu îi fac pe plac, care i se împotrivesc cu voie sau fără voie. Trebuie să răbdăm toate cu seninătate, iar la cel mai mic început de mânia să ne pocăim înaintea lui Dumnezeu și să cerem ajutorul Lui pentru noi, cei neputincioși.

Dacă țarul sau, îndeobște, vreo autoritate duhovnicească sau lumească greșește în multe și se poartă nelegiuit din pricina conștiinței slăbănoage sau a lipsei de caracter, cu lipsuri vădite, nu îi disprețui, nu-i ocări, nu-i defăima prin cuvinte, ci roagă-te pentru ei Domnului, ca *cele neputincioase să le vindece și cele cu lipsă să le plinească*, fiindcă fără Dumnezeu nu putem face nici un lucru cu adevărat bun și folositor.

Fericiți veți fi când vă vor ocări pe voi (Matei 5, 11). Domnul fericește pe cei ocărâți pentru Numele Lui cel sfânt, fiindcă și El Însuși a fost ocărât și clevetit de cărturari și farisei. Și tu să te bucuri, nu să te întristezi, nici să te superi, atunci când te defaimă și scornesc împotriva ta tot felul de prostii – pentru aceasta, *plata ta multă este în ceruri. Bucură-te și te veselește* (Matei 5, 12). Tocmai asta îți trebuia! Oamenii nu te batjocoreau, ci doar te lăudau; de aceea, când ești lăudat ia aminte să nu fii osândit de Dumnezeu pentru faptul că toți te vorbesc numai de bine. Adu-ți aminte de Hristos Dumnezeu, *Care ocărât fiind, nu a răspuns cu ocări, pătimind nu amenința, ci lăsa în seama Celui ce judecă cu dreptate* (I Petru 2, 23).

De îți vei aduce darul tău la altar... mergi mai întâi de te împacă... (Matei 5, 23-24). Nu trebuie să avem față de nimeni neplăcere, ci datori suntem să avem pogorământ, răbdare, deplină iertare, dragoste, ca și pe noi să ne ierte Dumnezeu.

Nu judecați, ca să nu fiți judecați: căci cu ce judecată veți judeca, cu aceea veți fi judecați (Matei 7, 1). Doamne, dăruiește-ne a nu-i judeca pe cei vii, și cu atât mai puțin pe morți. Tu singur ești Drept Judecător, ca Făcător și Legiuitor al celor vii și celor adormiți. Iar nouă dă-ne a ne judeca aspru pe noi înșine și a cere pentru cei adormiți iertarea și lăsarea păcatelor celor de voie și fără voie.

Priviți cum laudă Stăpâna smerenia cea iubită de Dumnezeu: *a căutat, spune, Domnul spre smerenia roabei Sale, că iată, de acum mă vor ferici toate neamurile* (Luca 1, 48), și cum osândește trufia, din care s-a întâmplat căderea unei asemenea mulțimi de îngeri din tronuri, începătorii, puteri, stăpâniri. *A făcut, grăiește Născătoarea de Dumnezeu, putere cu brațul Său Domnul, risipit-a pe cei mândri cu cugetul inimii lor* (Luca 1, 51). Cine sunt acești trufași întru gândurile inimii lor? – Luceafărul căzut și îngerii lui, toată împărăția dracilor. O, cât de multe jertfe ale pătimirii și morții, jertfe omenești trebuie să mai fie pentru a înlocui îngerii căzuți, și cât de mult se tot adăușește la numărul lor! Câte jertfe ale morții, mai ales în acești ani de anarhie, fărădelege nepedepsită și teroare! Câți prunci nevinovați ce mor în fiecare zi! Câți oameni omorâți pentru credință, țară și patrie! Toți aceștia în-

locuiesc îngerii căzuți, până ce numărul celor din cer se va reîntregi. Doamne, cât de drepte, bune, preaînțelepte, minunate, nepătrunse sunt lucrurile Tale! Moartea seceră și cosește nenumărate jertfe. Doamne, păzește neclintită Biserica Ta!

Minunată, preaînțeleaptă este cântarea procească a Maicii lui Dumnezeu: *Mărește, suflete al meu, pe Domnul... că a căutat spre smerenia roabei Sale, că iată, de acum mă vor ferici toate neamurile* (Luca 1, 46-48). Mai întâi de toate, ea laudă pe Dumnezeu pentru că i-a dat smerenie și a căutat spre această smerenie. Preasfânta Fecioară, prin smerenia ei adâncă, a îndreptat alunecarea spre trufie și spre dorința de a fi asemenea lui Dumnezeu a Evei. Fiul Ei și Dumnezeu *S-a smerit, ascultător făcându-Se până la moarte, și încă moarte de cruce... S-a deșertat pe Sine, chip de rob luând, întru asemănarea oamenilor făcându-Se* (Filipeni 2, 7-8). Tot pentru smerenie a înălțat-o pe Fecioara Maria, făcând-o Maică a Sa – i-a făcut ei mărire neînchipuit de mare.

Să slujești oamenilor fără părtinire și cu drag, bogăților și săracilor, sănătoșilor și bolnavilor, celor plăcuți și neplăcuți la înfățișare, celor de vază și celor simpli, crezând și amintindu-ți că toți sunt mădulare ale lui Hristos și mădulare ale tale, și că pentru slujirea nefățarnică și osârdnică vei primi plată de la Cel ce încununază nevoițele, Hristos. *Cine va da de băut aproapelui fie și un pahar de apă, nu își va pierde plata sa* (Matei 10, 42), spune El. Când slujești aproapei apare uneori părtinire, sau lenevie, lipsa tragerii de

inimă, sau mânia și întărâtarea, sau dorința de a primi plată de la oameni. Să știi că plata ta este Hristos.

Când slujești în biserică, atunci slujești cu evlavie; iar când slujești în case simple și la oameni simpli slujești cu nepăsare, cu grabă și fără inimă, ca și cum în biserică și în orice loc n-ar fi același Dumnezeu, Cunoscătorul inimilor, Mare și Înfricoșător. Îndreap-tă-te și fii în tot locul nefățarnic și evlavios.

Ia de la mine, Doamne, tot gândul viclean al vieții acesteia văzute. Cum mă roade neîncetat acest cu totul viclean gând al vieții acesteia văzute (este și una nevăzută), care ne rupe de viața adevărată, nevăzută, veșnică. Băgăm mereu de seamă în lume foamea, năzuința pătimașă după cele văzute, pizma față de cei care au mult și își tot agonisesc până la nesfârșit, fără să dea din bogăția lor săracilor, ba încă mai și iau de la aceștia. Să te îmbogățești cu Dumnezeu și să nu-i pizmuiești pe cei ce se îmbogățesc până la pierderea minții și uitarea de Dumnezeu.

Nu privi, din pricina împătimirii tale de agonisită, ca la niște vrăjmași la gloata de săraci care te urmăresc cu cerșitul lor, ci cu adevărat ca la niște prieteni ai lui Dumnezeu și ai tăi, pentru care ți se gătește răsplată veșnică, nesticăcioasă, în cer; nu-i privi ca pe niște paraziți, ci, dimpotrivă, pe tine însuși privește-te ca pe un parazit, fiindcă de la mulți mănânci și bei pe degeaba, desfătându-te. Să nu îți pară rău de bani, ci de săraci, ca de unii cu adevărat nevoiași și vrednici de plâns, care nu au unde să-și plece capul, care um-

blă până la istovire după o mică milostenie. *În dar ați primit, în dar să dați* (Matei 10, 8).

Am fost în sate și am văzut cum trăiesc țăranii. Ce sărăcic pretutindeni, ce zdrențe cu nenumărate petice! Ce fețe trase din pricina mâncării neîndestulătoare! Ce fețe necăjite! Dar ce, sunt copiii vitregi, nu sunt fii ai lui Dumnezeu? Bogații nici nu vor să se uite la ei, nu vor să îi îmbrace, să îi hrănească, să îi mângâie! Ce suflet mai are și bogatul! Cât este de potrivnic lui Dumnezeu și oamenilor acest suflet! Nu-l ferici pe bogat, nu-l linguși, nu-l pizmui, ci plângi pentru el ca pentru cel mai jalnic om.

Compar în gând orașul, mai ales capitalele, cu satele – și mă minunez de contrastul dintre ele: în orașe, lux nebun, milioane aruncate pe o măreție, strălucire și eleganță lipsită de folos, iar la sate – sărăcia cea mai de pe urmă, colibe ori căsuțe, în cea mai mare parte acoperite cu paie, toate cât se poate de simple; de mâncat și de băut – pâine de secară, zeamă chioară, ce dă Dumnezeu. Slujirea lui Dumnezeu și mamonei în același timp, patima agonisirii îl face pe om închinător la idoli: *iubirea de argint este închinare la idoli*, spune apostolul (Coloseni 3, 5). Amintiți-vă până unde l-a dus pe Iuda iubirea de argint. Iată ce vrăjmaș lui Dumnezeu și omului este iubirea de agoniseală. Fugiți de iubirea de agoniseală – ea îl face pe om cu inimă de piatră, vrăjmaș al lui Dumnezeu și al oamenilor.

Asemenea omului bogat amintit în Evanghelie, ce a plecat cu întristare de la Domnul, vedem cum și acum numeroși bogați, care par că sunt credincioși și că-L iu-

besc pe Domnul, cad îndată în necredință și împietrire a inimii atunci când de la ei se cere milostenie pentru săraci și pleacă de la propovăduitor cu întristare, voind mai bine a trăi în bogăție decât cu Dumnezeu.

Strânge comori (pământești) și nu știe cui le va lăsa pe ele (Ps. 38, 10), spune prorocul David. Jalnică este starea sufletului bogatului. *Cele ce ai gătit, ale cui vor fi?* (Luca 12, 20), spune Mântuitorul bogatului în parabolă. Groaznică stare! A pregătit bogăție nemăsurată, iar pe Dumnezeu l-a pierdut, și sufletul și l-a pierdut, și l-a gătit pe el pentru chinurile veșnice. *Mergi, vinde-ți câte ai și le dă săracilor, și vei avea comoară în cer; și, luând crucea, vino, urmează Mie* (Marcu 10, 21), îi spune Domnul tânărului bogat.

Adu-ți aminte de cuvintele Mântuitorului despre bogați, *ce anevoie este pentru ei, cei ce nădăjduiesc în bogăție, să intre în Împărăția cerurilor* (Marcu 10, 23), și că soarta lor sunt chinurile veșnice pentru legarea cu sufletul de bogăție și pentru împietrirea față de săraci: fiindcă ei pleacă de la Hristos cu întristare atunci când sunt îmbiați să își vândă averea și s-o împartă la săraci, de care ei nu se îngrijesc. Jalnici sunt îndeobște bogătașii, ca unii ce și-au schimonosit firea, ca unii care s-au sălbăticit și au pus viața lor nu în Dumnezeu, ci în mulțimea agoniselii, care sunt gata să ia de pe sărac ultima cămașă. Bogăția noastră este Dumnezeu împreună cu dreptatea și milostivirea Lui.

Boala de căpetenie a sufletului acelui tânăr despre care se vorbește în Evanghelie era aceea că el era dat cu patimă lăcomiei, iubirii de argint, din cap până

în picioare, și inima lui nu era milostivă, ci împietrită, lipsită de împreună-pățimire față de aproapele, și el L-a mințit pe Domnul, Cunoscătorul inimilor, că a păzit din tinerețe toate poruncile; el nu-L iubea nici pe Dumnezeu, nici pe aproapele – se iubea doar pe sine, iubea agoniscula și adunatul, nu miluirea săracilor. Vedeă un flămând – nu-l hrănea, pe cel gol nu îl îmbrăca; îndeobște, nu ajuta celui nevoiaș. Începea să se roage – se gândea la bani, nu la Dumnezeu; îndeobște, doar la cele pământești se gândea, iar nu la felul în care ar putea iubi mai fierbinte pe Dumnezeu și pe aproapele, în care ar putea face binele mai cu căldură; iar poruncile le împlinea doar la arătare, ca să ia ochii celorlalți. O, suflete al meu ticăloase, fugi și tu de asemenea fățarnicie!

Doamne, ce bogăție ai dat omului! I Te-ai dat pe Tine Însuși, i-ai dat tot harul Duhului Sfânt, Împărăția care va să vină, dimpreună cu veșnicile ei bunătăți și bucurii – iar bogăția pământească, legarea de ea, îl lipsesc pe om de Dumnezeu și de viața veșnică, ea se arată vrăjmaș omului. Deci, cugetă la ea după dreptarul lui Hristos și al apostoleștii învățături și al pildei sfinților, a felului cum priveau ei bogăția pământească, cum au părăsit-o de bunăvoie, cum au disprețuit-o, socotind-o gunoi, piedică mare în calea iubirii de Dumnezeu, a mântuirii sufletului. Tot îți e prea puțină bogăția duhovnicească? Iată, Dumnezeu Însuși ți S-a dat tot, S-a dat pe Sine *celor ce se tem de Dânsul* (Psalmi 110, 4) – iar tu ascultă lingușirile vrăjmașului și pizmuiești pe cei bogați, ce se îmbogățesc de la o zi la alta și se lipsesc – de cine? De Însuși Domnul!

Două vieți sunt menite de Dumnezeu oamenilor aleși: cea vremelnică, pământească, și cea veșnică, cerească. Viața aceasta de aici ne-a fost dată neatârnat de voința noastră; viața viitoare nu poate fi dată nimănui fără să o vrem, fără credința și dorința noastră: trebuie să credem neclintit și statornic în viitoarea înviere a morților și în viitoarea viață nesfârșită, trebuie să ne educăm pe noi înșine pentru ea, să ne aprovizionăm cu untdelemnul faptelor bune sau cu milostenia, fiindcă *cei milostivi vor fi miluiți* (Matei 5, 7). De aceea Domnul în Evanghelie a arătat tânărului bogat, care voia să afle calea ce duce în Împărăția lui Dumnezeu, milostenia – și încă cea plină de dărnicie: și tânărului i s-a părut cu neputință de purtat cuvântul despre împărțirea avuțiilor la săraci și despre viața veșnică, și a plecat de la Învățătorul Cel Cerească cu întristarea în inimă. Domnul a spus cu acest prilej că *anevoie este bogatului să intre în Împărăția cerurilor*, fiindcă nu este îngăduit ca țelul tău să fie bogăția lipsită de suflet și fericirea pământească, iar nu patria cerească, nu sărăcia cu duhul. – „În locul tuturor bogățiilor, cinstirilor, frumuseților și desfătărilor pământești, eu Îl vreau pe Hristos Dumnezeu, bogăția cea adevărată, veșnică, ce nu poate fi luată”, spune creștinul adevărat. Într-adevăr! – Slavă Ție, Iubitorule de oameni, Care Te-ai dat pe Tine Însuți moștenire omului credincios, ce s-a dăruit Ție: *fiindcă pentru mine viața este Hristos, iar a muri – câștig* (Filipeni 1, 21).

Omul care pizmăiește bogăția străină sau viața lesnicioasă a altuia dă în vileag el singur împătımirea sa față de acestea și îndreptarea mincinoasă a minții

și inimii sale, și apostaziază de la Dumnezeu cu inima, și se face închinător la idoli. Ia aminte mai bine la țaran: băutura lui este apa, ceaiul doar câteodată și nu la toți, ci numai la cei mai cu dare de mână; avu-
tul – două-trei vite, un cal și câteva oi pentru mânca-
re și îmbrăcăminte. Iar dacă e să luăm în socoteală
neîncetatele incendii, care ard totul până la temelii în
sat, vei ajunge să te minunezi cum mai trăiesc bieții ță-
rani. Orașenii se îneacă în bogăție, satul se îneacă în
foc și sărăcie. Locuitorii de la țară sunt mucenici, oa-
meni pururea necăjiți. Mulți dintre ei voi fi cei dintâi
în veacul care va să vină.

Să nu îi pizmuiești pe bogații zgârciți și cu inima
împietrită, ce s-au îmbogățit în chip nedrept pe soco-
teala poporului sărman. Aceștia pier întru deșertăciu-
nea și îmbogățirea lor, și pe Dumnezeu nu îl au, și au
căzut cu totul de la El. Adu-ți aminte că *pământul și
toate cele ce sunt pe el vor arde* (II Petru 3, 10). Și nu
căuta să fii ca cei ce se îmbogățesc cu trupul, iar de
sufletul nemuritor nu le pasă; și roagă-te pentru ei, cei
care pier, întunecați fiind cu sufletele lor, și totdeauna
să-L ai în inimă pe Dumnezeu – adevărata bogăție a
omului credincios. Da, amin.

Cel care pizmuiește bogăția altora dă prin aceasta
în vileag dorința ascunsă de a pune stăpânire pe afa-
ccrea și pe bogăția lor, și totodată deșertăciunea minții
și inimii sale, precum și neîndestulătoarea sa credință
în Dumnezeu, prin Care viază tot omul, și neîndestu-
lătoarea sa dragoste către aproapele neputincios. Da-
că Dumnezeu ar fi fost bogăția inimii lui, niciodată

nu ar fi pizmuit bogăția pământească și stricăcioasă a aproapelui său, socotind-o deșartă și foarte împiedicătoare mântuirii sufletului său: fiindcă anevoie foarte este bogatului să intre în Împărăția lui Dumnezeu, iar să piară este pentru el lesne, precum bogatului care se veselea din Evanghelie¹ sau omului bogat *căruia îi rodise țarina și cugeta întru sine, zicând: ce voi face, că nu am unde aduna rodirile mele?* (Luca 12, 17). Citește Evanghelia și caută în ce stă înțelepciunea adevăratului creștin: oare nu în sărăcia cu duhul și în lepădarea de sine? *Noi nimic nu avem, și toate le stăpânim*, spune apostolul (II Corinteni 6, 10).

Fă să răsară în inimile noastre adevăratul soare al dreptății Tale. Biserica roagă pe Domnul din partea fiecărui ortodox ca El să ne învețe în chip desăvârșit dreptatea lui Dumnezeu, încât aceasta să lumineze precum soarele inima noastră și sufletul nostru și gândurile noastre, ca în noi să nu rămână nici o patimă întunecată a păcatului, nici un cuget viclean, nici un simțământ de dușmănie față de cineva, ca omul să aibă coapsele sale încinse cu adevărul, ca *să iubească doar dreptatea și să urască fărădelegea* (Evrei 1, 9). Iată ce înscamnă *fă să răsară în inimile noastre adevăratul soare al dreptății Tale, Doamne.*

Doamne! Oare pe Tine, Cea ce ești nemăsurat de Bun și fără încetare ne faci bine în toate felurile, Te mâniem prin toate păcatele și toate patimile? Cu judecățile pe care le știi, îndreptează-ne și ne arată vrednici de Tine, ca să trăim în chip vrednic de chemarea și alegerea noastră creștinească.

¹ Vezi pilda lui Lazăr și a bogatului nemilostiv (*n. tr.*).

La picioarele Tale, Doamne, zăcem în lacrimi de pocăință dimpreună cu toți ierarhii, prorocii, sfinții mucenici și cu toți dreptii care au plâns – și prin rugăciunile lor cerem milă de la Tine, și mântuirea sufletelor noastre, și Împărăția cerurilor, cu toate că suntem nevrednici de ea din pricina păcatelor noastre. Aduc Ție spre mijlocire pe Preacurată Maica Ta și soboarele îngerilor și toată făptura înțelegătoare [rațională] – miluiește-ne și ne mântuiește pe noi, păcătoșii, după harul și mila Ta. Amin.

Doamne, mântuiește poporul rus. Biserica Ortodoxă din Rusia piere: pretutindena desfrânare, pretutindena necredință, hulă împotriva lui Dumnezeu, anarhie. Doamne, mântuiește-l pe Autocrat¹ și înțelepțește-l! Doamne, toate în mâinile Tale sunt, Tu ești Atoateșitorul!

¹ Este vorba de țar (*n. tr.*).

**4. Răspunderea omului-creștin înaintea
lui Dumnezeu. Înfricoșata Judecată.
Neapărata trebuință de a săvârși
în chip lucrător mântuirea proprie,
după pilda sfinților. Rugăciunea și citirea
Cuvântului lui Dumnezeu**

Ce mare vrednicie au omul și sufletul omului atunci când Domnul îi învrednicește de împărtășirea preacuratului Său Trup și preacuratului Său Sânge și-l face biserică a Sa, biserică a Sfintei Treimi! Gândiți-vă la asta, oameni muritori, și cugetați la nemurirea dăruită vouă de Biruitorul morții. – *Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu are viață veșnică* (Ioan 6, 54).

Sufletul e principiu creator: și în trezie și în vis, mai ales în vis, el creează, nașcocește sau înfățișează felurite chipuri, lucruri, imagini din natură cât se poate de felurite, pricinuieste sau vede felurite întâmplări, așa încât te minunezi de unde vine, de unde se face asta ca dintr-un izvor cu neputință de secat. Minunată este această însușire creatoare a sufletului. De unde aceste arătări felurite, aceste lucruri, aceste imagini din natură? Cine le înfățișează privirilor sufletului? Ciudat este că omul care doarme, nelucrând cu nici unul din

simțuri, în vis și vede, și aude, și pipăie, și întrebuințează organul limbii, care în vremea somnului este cu desăvârșire legat și nelucrător. În vremea somnului, sufletul lucrează de sine stătător, neatârnat (independent) de trup, ca principiu viu dominant. *Minunate sunt lucrurile Tale, Doamne!* (Psalmi 138, 13).

Sufletul omenesc are, după adevărul și dreptatea lui Dumnezeu, un preț nemăsurat – iar oamenii îl prețuiesc cât se poate de puțin sau deloc, nu se îngrijesc pentru el, nu-l curăță de spiniile patimilor, nu se îngrijesc de pocăință (pocăiți-vă!), de curățirea, de îmbodobirea (haina de nuntă), de întărirea sufletului, de năzuirea cu toate puterile și mijloacele spre cer, spre viață cerească pe pământ, precum au făcut sfinții (*Petrecerea noastră în ceruri este* – Filipeni 3, 20), nu se îngrijesc de plinirea a toată virtutea. Cei mai mulți oameni parcă într-adins se dedau tuturor patimilor și urâciunilor, tuturor viciilor – și rămân nepocăiți. Vai oamenilor care îngroapă talanții lor în pământ și nu înmulțesc arvunile date de Dumnezeu pentru fericirea lor, pentru slava lui Dumnezeu, pentru nemăsurata Lui bunătate și pentru îndurările Lui! Citește, creștine, cu luare-aminte și mai des Evanghelia, pricepe și pune în inima ta Cuvântul lui Dumnezeu.

Doar Ziditorul știe întreaga vrednicie a sufletului omenesc, pe care El l-a zidit după chipul și asemănarea Sa, și numai El poate prețui după vrednicie nemărginita lui dragoste și dăruire față de El, Domnul Dumnezeu. Fericit omul creștin ce va pricepe asta și cu toată inima se va lipi de Dumnezeu, Ziditorul și

Răscumpărătorul său, și va răbda toate ispitele întru dragoste și dăruire față de El, precum Iov cel din Vechiul Testament, precum apostolii, ierarhii, mucenicii și toți cuvioșii, care bine au plăcut lui Dumnezeu și s-au învrednicit de cereasca cetățenie pentru credința și dăruirea lor.

Tot ce este organic și animal în lume trăiește viața sa aparte, întru slava lui Dumnezeu, spre vestirea înțelepciunii, bunătății, frumuseții Lui, a Vieții Celei dintâi și fără de început. A trăi cu viață deosebită, înțelegătoare [rațională], personală, veșnică, fericită s-a dat de către Viața dintâi și fără de început doar îngerilor și neamului omenesc credincios menirii sale, ales, supus poruncilor Făcătorului – adică sfinților bineplăcuți ai lui Dumnezeu. Și tocmai la această viață suntem noi datori să ajungem, urmând celor arătate și poruncite de către Făcător și fiind sprijiniți de ajutorul Lui cel atotputernic, în fiecare zi și clipă – și ni s-a poruncit să priveghem neîncetat, *fiindcă potrivnicul nostru, diavolul, ca un leu răcnind, umblă căutând pe cine să înghită* (I Petru 5, 8).

Domnul vrea ca tu să crești duhovnicește și să ajungi la vârsta pârguită, ca un spic de grâu să înflorești și să răspândești bună mireasmă înaintea lui Dumnezeu prin toată virtutea cea duhovnicească, precum o floare minunată a câmpurilor și văilor. Iată menirea ta, omule! Dar totodată Domnul vrea ca tu să fugi de toată putoarea păcatului prin pocăință și lacrimi, prin înfrânare și priveghere de totdeauna asupra-ți, prin lupta cu gândurile și aplecările păcătoase

și cu patimile, fiindcă *Împărăția cerurilor se ia cu sîla, și silitorii o răpesc pe ea* (Matei 11, 12).

Din împreună-pățimire și dragoste nemăsurată, Dumnezeu S-a împreunat cu firea omenească pentru a-l izbăvi pe om, care a fost zidit după chipul Lui, de înrudirea și împreunarea diavolească – iar el, omul, urmând sfatul diavolului, s-a împreunat pățimaș cu tot trupul necuvântătoarelor, fără a mai vorbi de împreunărilor nelegiuite și împotriva firii cu trupul omenesc; s-a împreunat chiar cu lemnul și cu piatra, făcându-și dumnezei din piatră și din lemn și zicând lemnului: *Tu ești tatăl meu, și pietrei: Tu m-ai născut* (Ieremia 2, 27). Ce lucru fără noimă e păcatul! Ce sărădelege, ce batjocorire a omului de către cel vrăjmaș! Izbăvește-ne, Doamne, de asemenea nebulie.

Veșnica iubire a lui Dumnezeu neîncetat ne înconjoară, ne zidește, ne apără, ne îndreaptă, ne ajută, ne întărește, ne face biruitori asupra vrăjmașilor văzuți și nevăzuți, ne vindecă bolile, ne curăță păcatele, ne împacă sufletele, ne luminează, ne mângâie. Slavă iubirii nesfârșite!

În mintea noastră, în inimă și în mișcările voii noastre căzute se mișcă și lucrează aproape neîncetat închipuiri păcătoase, închipuiri ale unor patimi sau ale altora, care din cea mai fragedă tinerețe se cuibăresc în noi și cresc, se înrădăcinează. De aceea, datorită creștinului și a creștinei este de a lua aminte la sine cu asprime, a goni fără încetare din sine aceste închipuiri păcătoase, această înșelare, această urâciu-ne diavolească, și să își umple vasul cel duhovnicesc

și trupesc întru sfințenie și cinste, pentru a fi biserici pururea Duhului Sfânt. — *Sunteți cumpărați cu preț: proslăviți, dar, pe Dumnezeu în trupurile voastre și în sufletele voastre, care sunt ale lui Dumnezeu* (I Corinteni 6, 20). *Să umblați în chip vrednic de chemarea cu care ați fost chemați* (Efeseni 4, 1).

Toate sunt deșertăciune, tot omul ce viază, spune David (Psalmi 38, 8). *Deșertăciunea deșertăciunilor, și toate sunt deșertăciune*, grăiește Solomon (Ecclesiastul 1, 2). Chiar cea mai mare parte a creștinilor, care au primit de la Hristos noua lege harică, slujește deșertăciunii.

Adu-ți aminte de cina cea mare, și de nesfârșitele bunătăți gătitе de Gospodar, și de cei chemați la cină de către mila Lui: nici unul n-a răspuns poftirii, din pricina împătimirii de cele ale acestei vieți, și drept aceea nici unul dintre cei chemați nu a gustat din cina Lui. Este cumplit! Ce necredință, ce lipsă de cinstire față de Stăpânul! Ce lenevie, ce împătими prostеști! Și totuși, așa a fost și așa va fi! Toți merg pe calea cea largă a păcatului, care e lesnicios, toți fug de calea cea strâmtă și necăjită, care curăță, pune la încercare, pregătește!

Și praful pământului va mărturisi despre noi la judecata lui Dumnezeu. *Și scuturați praful de pe picioarele voastre spre mărturie împotriva lor* (Marcu 6, 11). Dumnezeu meu, câți martori ai necredinței noastre! Unde vom fugi? Unde ne vom ascunde?

Toți sfinții vor mărturisi că mântuitoare este credința în Hristos, împotriva tuturor neștiutorilor noștri lumești, ce trec drept cărturari și se laudă cu educația

lor calpă, și împotriva tuturor creștinilor neortodocși, mai ales împotriva celor care se numesc doar creștini ortodocși, însă de fapt și-au vândut de mult credința ortodoxă. De aceea se cheamă mucenicii pe grecește *martyres* – martori. Adu-ți aminte, creștine, câți martori împotriva ta vor fi la judecata lui Hristos.

Oamenii sunt în tulburare, stihiiile sunt în tulburare, văzduhul, apa, pământul, focul sunt în tulburare – din pricina păcatelor omenești, stihiiile degrabă se vor destrăma pârjolite, pământul și toate cele ce sunt pe el vor arde. Păcatele s-au înmulțit peste măsură. Nu mai e cu puțință viața în tihnă. Biserica lui Dumnezeu, Mireasa lui Hristos, împodobește-te, ca să te înfățișezi Mirelui Tău frumoasă, nesticăcioasă, veșnică.

Cumplit de greu a fost întregii naturi în ceasul morții Dumnezeu-Omului: nu degeaba *pământul tot s-a cutremurat, pietrele s-au despiciat, mormintele s-au deschis și multe trupuri ale sfinților ce adormiseră au înviat și, ieșind din morminte după Învierea Lui, s-au arătat multora* (Matei 27, 51-53). Natura însă a fost ținută cu tărie de mâna Atotțitorului și este încă ținută până acum... așteaptă sfârșitul, când neamul omenesc se va preface într-un leș împuțit și ființarea lui nu va mai avea rost, când grâul în cele din urmă se va coace și va fi gata de secerișul ultim... Atunci se va spune: *Trimite secera ta și seceră, că ți-a venit fie ceasul a secera* (Apocalipsa 14, 15).

În cele din urmă și noi toți va trebui să părăsim acest veac scurt de aici, să trecem în veșnicie, să ne arătăm Sfântului și Dreptului Judecător și Făcător a

toate, lui Dumnezeu, și să dăm seama de viața noastră. Cum și cu ce ne vom arăta? Ce judecată și hotărâre a Lui pentru întreaga veșnicie vom auzi? Iată la ce suntem datori să cugetăm, iată pentru ce suntem datori să ne îngrijim! O, cugetați cu toții la această soartă ce va să vină și pregătiți faptele voastre bune, roadele voastre duhovnicești, ca să nu se arate nimeni pom sterp.

Hristos l-a înviat pe Lazăr din morți cu cuvântul: înseamnă că El este Făcătorul lui Lazăr, Făcătorul neamului omenesc; El l-a înviat pe fiul văduvei cu cuvântul: înseamnă că El cu același cuvânt a făcut lumea dintru neființă; El a certat vânturile și apele cu cuvântul: înseamnă că El le-a zidit cu cuvântul Său, căruia toate se supun; El a umblat pe apele mării ca pe uscat: înseamnă că El este Făcătorul mării, al lacurilor, al râurilor și al tuturor izvoarelor; El a prefăcut focul în rouă, apa în vin, râurile în sânge, praful pământului în muște, a scos din mare broaște spre pedepsirea egiptenilor: înseamnă că El este Făcătorul stihilor; de aceea, prin același cuvânt al Lui, în vremurile din urmă pământul se va preface într-un rug de foc învăpăiat, iar stihiiile se vor destrăma pârjolite. Înseamnă că prin același cuvânt al Domnului și morții toți vor învia. Oare pot pricepe atei această minunată facere [creație] și purtare de grijă a Domnului pentru lume?

S-a sfârșit Patruzecimea sau Postul Mare. A venit praznicul învierii din morți a dreptului Lazăr de către Hristos spre arătarea învierii lui Hristos din morți și a învierii de obște care va să vină. Așadar întru învierea care va să fie pentru toți va începe pentru drepti

și pentru cei care s-au pocăit o nouă viață veșnică, iar pentru păcătoșii necredincioși și nepocăiți – muncile cele veșnice, precum a arătat despre aceasta Însuși Hristos. Cuvântul Lui nu va trece. Dreptul Lazăr a mai trăit câțiva ani după înviere, a fost arhieru și s-a săvârșit la adânci bătrâneți. – Toți au nevoie să se pregătească pentru viața cea viitoare. Omul a fost făcut pentru viața cea nesfârșită, doar că păcatul a adus în lume moartea și viața scurtă, plină de dureri și necazuri; însă Mielul lui Dumnezeu a luat asupra Sa păcatul lumii – Hristos a biruit moartea.

Slavă preamarelui praznic al Învierii lui Hristos din morți și biruinței învierii! Slavă viitoareii învieri de obște a oamenilor! Nimeni să nu cuteze a întuneca slava acestei întâmplări de o însemnătate ce acoperă toată lumea – nici un fel de atei, nici un Tolstoi: o slavă de neînălțurat acoperă această întâmplare, și Biserica o prăznuiește după vrednicie; ea este neasemuită în toată lumea. Sărăcăcios, hoțește, teatral e prăznuită Învierea lui Hristos la catolici și la rascolnicii noștri, fiindcă este o prăznuire calpă, cu mijloace omenești, nu de la Duhul Sfânt.

Dat fiind că potrivnicul nostru diavolul s-a făcut în mulți totul și se străduie să fie totul în toți oamenii cu o putere întunecată, pângăritoare, satanificatoare, stricătoare, omorătoare, slușitoare, și se străduie să înrobească sieși cu desăvârșire neamul omenesc, Domnul Cel Atotbun, Atodrept, Preaînțelept și Atotputernic vrea să fie pentru om, care se luptă împotriva Lui, totul în toate: sfințenie, dreptate, putere împotrivitoare, biruitoare, luminătoare, curățitoare, înnoitoare

re, de bună mireasmă făcătoare, întăritoare, de nemurire dătătoare, îndumnezeitoare. Slavă Ție, Treime, Dumnezeu nostru! Păcatul a molipsit tot neamul omenesc, a molipsit sufletul și trupul omului: mintea, inima și voința, organele fizice, toate simțurile, vederea, auzul, gustul, mirosul și pipăitul, a molipsit toate stihiiile: văzduhul, apa, focul, pământul și lumina – totul este spurcat de păcatul omenesc, fiindcă *pământul și lucrurile de pe el vor arde* (II Petru 3, 10), și va fi un cer nou și un pământ nou, nestricăcioase, și *însăși zidirea va fi slobozită din robia stricăciunii întru slobozenia slavei fiilor lui Dumnezeu* (Romani 8, 21).

De acum nu voi mai bea dintr-această roadă a viței până în ziua aceea când voi bea cu voi vin nou întru Împărăția Tatălui Meu (Matei 26, 29). Asta o spune Domnul ca Om: El a prevăzut cerul nou și pământul nou, în care toți oamenii aleși se vor înnoi și vor avea totul nou – și o cetate nouă, Ierusalimul cel duhovnicesc, și o mâncare nouă, și o băutură nouă, care sunt Însuși Hristos și Duhul Sfânt, și un nou Soare sau Luminător, care este Hristos. Roada cea de acum a viței – Sângele lui Hristos – este băutura ce închipuie împărtășirea cea adevărată cu Hristos, ce va să vină, întru Împărăția Lui. *Dă-ne nouă mai adevărat să ne împărtășim cu Tine în ziua cea neînserată a Împărăției Tale* (Cântarea a 9-a a Canonului pascal).

Cât de greu este pentru trup și, totodată, cât de întunecat este pentru suflet când soarele lipsește! Cum a încremenit, a amorțit totul de gerul strașnic! Cât de întristător, de dureros, de plicticos este! Dar cum

este pentru sufletul omenesc să fie lipsit de harul lui Dumnezeu, de rugăciune, de Cuvântul lui Dumnezeu, de slujbele dumnezeiești, de împărtășirea cu Sfintele Taine! Multora numai moartea le va arăta cât sunt de orfane, de sărmăne, de sărace sufletele lor!

Doamne, cât de rău îi va părea cândva sufletului omenesc pentru faptul că atunci când a depins de voia lui să se îmbogățească cu cuvântarea de Dumnezeu, vederea lui Dumnezeu și dragostea de Dumnezeu, să se înalțe deasupra a tot ce este pământesc și stricăcios și să moștenească Împărăția cerurilor, el s-a supus de bună voie stricăciunii și patimilor trupești: în vreme ce putea să se înalțe, el s-a coborât jos, jos, până la cele mai dedesubt!

Îngrozitoare sunt cuvintele Domnului Iisus Hristos: *unde viermele lor (al păcătoșilor) nu moare și focul nu se stinge* (Marcu 9, 44). – Ele se vor împlini într-un tot adevărul și puterea asupra păcătoșilor nepocăiți – a preacurvarilor, ucigașilor, hoților și celorlalți. O! Plângi, păcătore, cu lacrimi de sânge pentru necazul cel cumplit ce va să vină asupra ta! Fie că o crezi, fie că nu o crezi, va veni la tine acest necaz și se va furișa nebăgat de seamă. *Veni-va în ziua întru care nu-l așteaptă și în ceasul în care nu crede, și-l va tăia pe el în două, și partea lui cu fățarnicii o va pune. Acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților* (Matei 24, 50-51).

Pe toți păcătoșii necredincioși și nepocăiți îi așteaptă pedeapsa veșnică, muncile cele veșnice, *cele gătite diavolului și îngerilor lui* (Matei 25, 41) – și pe bună dreptate, fiindcă ei au făcut răul și au împlinit

voia diavolului cea rea și pierzătoare. Fiecare din noi cunoaște în sine din cercare pedeapsa pentru păcat: tulburare, *necaz și strămtorare* (Romani 2, 8).

Viața de acum este școală duhovnicească, război, nevoință, înclăștare cu păcatul sau cu duhurile răutății cele de sub ceruri, care încearcă să ne silască la rău. Fiecare are nevoie să se deprindă a birui în sine păcatul cu ajutorul lui Dumnezeu, căci fără Dumnezeu nu ajungi nici la prag și de la Dumnezeu sunt date toate puterile dumnezeiești spre viață și cucernicie; trebuie doar să nu ne lenevim a le folosi. Vreți să vă deprindeți a răpi prin silire Împărăția cerurilor? – Învățați de la sfinți cum s-au nevoit ei, cum au întrebuițat asupra lor înșile toată silirea, ce lepădare de sine au avut, ce despătimire față de bogăție, față de cinstea și slava lumească, față de plăcerile trupești; ce înfrânare au avut, ce osârdie către Dumnezeu; ce rugăciune de totdeauna; ce osteneală, ce virtuți! Și cum au ajuns fără greș în Împărăția lui Dumnezeu! Nimeni din ei nu a fost rușinat, toți au primit viața cea nestricăcioasă și slava veșnică, veșnica fericire, și se află în afara oricărei frici de a pierde Împărăția cerurilor, pe care au dobândit-o. Fiți și voi următori ai lor, fiecare după puterea sa, citiți, ascultați Cuvântul lui Dumnezeu, luați aminte, înțelegeți, năzuiți neobosit către scopul vieții voastre – și veți primi fericirea veșnică. Doar v-ați ostenit într-un fel sau altul pentru bunăstarea cea pământească: osteniți-vă mai ales pentru primirea vieții veșnice; *căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui, și toate celelalte, toate bunătățile pământești, se vor adăuga vouă* (Matei 6, 33). Amin.

Ce suflet înalt, bogat, luminos, dumnezeiesc este în sfinții oameni ai lui Dumnezeu! De ce nevoiețe este el în stare în dânsii, adică în toți sfinții! De ce vederi dumnezeiești este în stare! De ce dar al cuvântului, de ce lucrări, de ce cântări a fost în stare în Ioan Gură de Aur, Teodor Studitul, Damaschin, Iosif scriitorul de cântări, Cosma de Maiuma și ceilalți nenumărați scriitori de cântări ai Bisericii! Iar oamenii de acum până unde au căzut! – până la dobitoacele necuvântătoare, ba încă și mai rău!

Minunată este ființa sufletului omenesc, chiar și căzut: căci luați seama cum este el în sfinți, care au slujit Domnului cu osârdie în viața aceasta vremelnică! Cât de dăruit este el lui Dumnezeu prin dragoste, cu lepădare de sine, rugăciune, înfrânare, privire necurmată către Dumnezeu! Cât de curat, de neclintit, de luminos, de bineînțeles! Dar până și trupurile sfinților răspândesc bună mireasmă. Dar sfârșitul lor – cum a fost! Cât de pașnic, slăvit, luminos, sfânt!

Dumnezeul meu! De ce privești, de ce mângâiere cerească au avut parte Preacuvioșii Serghie și Serafim! Însuși Domnul Se arată în chip vădit și sărbătorec privirii Preacuviosului Serafim, dimpreună cu puterile cerești, la Vohodul Mic al Liturghiei, iar Preasfânta Stăpână de Dumnezeu Născătoare – nu o dată! Iar Sfântului Serghie însăși Maica lui Dumnezeu dimpreună cu sfinți i-au călcat în chilie. – O, mângâiere! O, vrednicie a omului creștin și a nevoitorului! Slavă lui Dumnezeu, Care bine a voit așa!

Sfinții au urmărit cu agerime toate mișcările inimii lor și au luat seama ca nu cumva să se cuibărească

în ele vreo ură, nevoie de bine și răutate, sau zavistie față de cineva, părtinire, lăcomie, și au smuls fără întârziere aceste rădăcini diavolești, au aruncat afară această dospeală a iadului, precum și celelalte patimi. Au tăiat fără întârziere toate rădăcinile și rădăcinuțele, din râvnă pentru Dumnezeu, și nu le-au îngăduit să se întindă, ca să nu-i înăbușe și să nu-i despartă de Dumnezeu. Amin.

Adu-ți aminte de singura bogăție a lui Ilie Prorocul – jocul căzut asupra lui Elisei la înălțarea prorocului. O, cum L-a iubit el, Ilie, pe Dumnezeu, cât de străin a fost de orice împătimire a acestei vieți! A fost cu totul în Dumnezeu, și dinainte de luarea lui la cer trăia cu inima în cer, cu Dumnezeu. *Viu este Domnul Savaot, Căruia stau înaintea* (III Împărați 18, 15).

Precum este în firea noastră ca atunci când avem vedere bună să zărim lucrurile aflate aproape și departe de noi, așa și sfinților îngeri, sfinților bineplăcuți ai lui Dumnezeu le este lesne să vadă în Duhul Sfânt, în Care ei petrec, în Care ei odihnesc – să vadă, zic, inimile oamenilor, gândurile și dorințele lor, prin harul lui Dumnezeu. – Așa-numiții străvăzători vedeau cu ochii inimii lor și pe pământ inimile și faptele săvârșite în taină ale oamenilor. Sfântul Andrei, nebunul pentru Hristos, a dat în vileag greul păcat al sodomiei săvârșit în taină de un boier.

Dumnezeiasca iconomie a mântuirii oamenilor este fără greș în sine până la o iotă, pe întinderea tuturor vecilor, și făgăduințele făcute de către Domnul celor credincioși și nevoitori sunt adevărate până la o

iotă. – Nici un om care a umblat nerătăcit și neabătut pe calea Domnului nu a fost rușinat, nu a pierit, ci a primit pentru nevoințele sale plată nesticăcioasă: Împărăția cerurilor. Iar lumea cum privește nevoințele oamenilor credinței și evlaviei, și la nevoitorii înșiși? Ca la niște superstițioși și ieșiți din minți; nu crede în adevărul iconomiei dumnezeiești, și ca atare piere în necredința sa. O, minunat adevăr al dumnezeieștii iconomii a mântuirii omenești!

Pe ceea ce este slava a toată lumea, care din oameni a răsărit și pe Stăpânul a născut, ușa cea cerească, pe Maria Fecioara să o lăudăm, cântarea (slava) celor fără de trupuri (îngerilor) și podoaba (proslăvirea) credincioșilor, că aceasta s-a arătat Cer și Biserică Dumnezeiască. Astfel proslăvește în prima sa *Dogmatică* scriitorul de cântări al Bisericii, Sfântul Damaschin cel cu strune de aur, pe Preasfânta Fecioară de Dumnezeu Născătoare, a cărei adormire o pomenim și o proslăvim acum. – Să grăim cu bucurie și să proslăvim pe această Fecioară și Maică de toată lumea proslăvită, care din neamul omenesc se trage, pe care neîncetat o slavoslovesc cu bucurie îngerii cei fără de trup și oamenii credincioși de pe pământ: fiindcă ea s-a făcut cer și biserică a Dumnezeirii. A venit sfârșitul cel dinainte hotărât al multnecăjitei sale vieți pământești, și ea a adormit pentru trei zile cu somnul de viață purtător al morții. Despre ea se putea spune atunci: *Nu a murit Fecioara, ci doarme* (Matei 9, 24). Da, ea a adormit, a murit pentru trei zile, la fel ca Hristos Dumnezeu, Fiul ei, și a treia zi a înviat. Ea a înviat și a fost luată la cer. O, minune! O, fericită soartă! O,

bucurie fără de sfârșit! Cu vrednicie și cu dreptate este! Fiindcă ei, celei Preacurate, s-ar fi părut că i se cade să aibă parte pe pământ doar de bucurii, ca o atodreaptă – în vreme ce ea toată viața a suferit pentru Fiul ei Cel Unul-Născut, toată viața s-a temut pentru El din pricina mulțimii vrăjmașilor Lui – și a împăraților acestei lumi, și a învățaților, și a necredincioșilor, a fățarnicilor, a celor stăpâniți de credințe deșarte, a lacomilor, trufașilor, amăgitorilor, pizmașilor, iubitorilor de argint. Însă iată că s-a sfârșit viața pământească a Dumnezeu-Omului, plină de pătimiri, Cel Răstignit a înviat, a început veșnica Lui slavă, El a șezut și după omenitate de-a dreapta lui Dumnezeu pe tronul slavei. – Ea a fost lăsată să mai trăiască pe pământ, în casa apostolului Ioan, celui înfiat de ea. Când era de acum aproape de bătrânețe, ea a adormit și degrab a fost mutată la veșnicele și prealuminatele locașuri. Și cum a fost slăvită adormirea ei! Ce minunată, cu totul de nedescris bună mireasmă răspândea trupul ei cel pururea feciorelnic, după cum scrie Sfântul Dionisie Areopagitul, care a fost de față la îngroparea acesteia! Ce desfătăcă cântare îngerească! Cu ce cinstire, cu ce minunate cântări a fost ea îngropată în sunetul insuflatelor laude ale Sfințitului Mucenic Ierotei! Slăvit sfârșit al începutului slăvit, al vieții pământești!

Ce minunat este soborul îngerec, cel nesfârșit și cu totul minunat orânduit! Dacă lumea văzută – de pildă, cea a stelelor – este atât de minunată, și natura pământească dimpreună cu toate stihiiile, câmpurile, poienile, livezile, pădurile, râurile, mările, lacurile ei, cu toate plantele și cu regnul animal și cu celelalte

făpturi, este atât de mare și de minunată, cât de mare și minunată trebuie să fie lumea îngerească cea luminoasă, fără de păcat, înțelegătoare, minunată, plină de tărie, puternică! O, frumusețe! O, măreție! O, fericire! O, slavoslovie a Făcătorului!

Să se laude cuvioșii întru slavă și să se bucure întru așternuturile lor (Ps. 149, 5). Să ne amintim Viața Preacuvioasei Xenia, părăsirea de către ea a casei părințești, disprețuirea bogăției și rangului și logodnicului, dragostea ei arzătoare către Hristos, postirea, rugăciunea, istovirea trupului, grija de mântuirea sufletelor fecioarelor. – De unde asemenea năzuință către Dumnezeu în sufletele credincioase, cucernice? Din faptul că oricine năzuiește spre cel cu care se aseamănă: sufletul, care este zidit după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, năzuiește către Cel cu Care este asemenea, chipul năzuiește către Chipul dintâi [Arhetip], lumina către Lumină, viața către Viață, puterea bună către Buna Putere, înțelegerea către Izvorul înțelepciunii. Iar oamenii necredincioși și nehibzuiți, păcătoși și răi, năzuiesc spre cel cu care se aseamănă, adică spre răul și preavicleanul diavol, răul năzuiește spre rău, întunericul spre întuneric; necurăția spre necurăție, puterea rea spre puterea rea. Asemenea fecioarelor celor nebune, moșăie și dorm oamenii necredincioși și cei credincioși – însă cei credincioși fără fapte bune, fără milostivire către aproapele. Fecioarele nebune, având credință, nu au avut și fapte bune – drept care au fost osândite. O, cât de mulți dintre creștini vor fi osândiți!

Citind cu luare-aminte slujbele bisericești rânduite pentru sfinții din fiecare zi a anului și privind cu du-

hul nevoințele lor, nu pot să nu mă minunez de dragostea lor plină de lepădare de sine, de negrăitul pogorământ al lui Dumnezeu față de ei și de dragostea lui Dumnezeu față de ei. Câte daruri duhovnicești au primit ei de la Dumnezeu, ce minuni au făcut, ce dar al prorociei au avut! Și în timpul vieții, și după moarte Dumnezeu i-a proslăvit, și S-a sălășluit în ei, și i-a cinstit cu slavă și cu cinste negrăită. Unii sfinți au strălucit ca soarele la sfârșitul lor și îngeri le-au fost însoțitori la cer. Iată ce înseamnă sufletul omenesc curățit de păcate și care a îndrăgit cu toată inima pe Ziditorul său!

Cât de minunate și felurite ca formă, culoare și miros sunt nenumăratele flori și, îndeobște, plante din natură și din feluritele clime ale pământului! Nu te poți îndulci destul de înfățișarea și de mireasma lor. Dacă plantele sunt atât de minunate, să ne gândim ce bună mireasmă vor răspândi în rai sfinții, dreptii lui Dumnezeu din toate tagmele, rangurile și vredniciile! *Dacă pe iarba câmpului, care astăzi este și mâine se aruncă în cuptor, Dumnezeu așa o îmbracă, nu cu mult mai vărtos pe voi, puțin credincioșilor?* (Matei 6, 30). Străduiește-te, omule, să ajungi la frumusețea cea lăuntrică a credinței, a virtuții, și nu te lenevi. Ce bună mireasmă răspândesc, mai presus de cea a oricărei flori, moaștele sfinților! Minunat este Dumnezeu întru sfinții Lui, ba și în mine este minunat El – în mine, păcătosul care se pocăiește și primește de la Domnul neîncetat milă și judecată.

Schimbarea la față a lui Hristos pe Tabor arată că dacă lumina cea de aici, a soarelui, este așa frumoasă

să și de viață făcătoare, cu atât mai frumoasă și mai de viață făcătoare este lumina veșnică și neînserată ce va să vină.

Lumea de acum, a stihilor, este o umbră slabă a viitoarelor bunătați nesticăcioase, veșnice, preadesfătate. Judecă după lucrurile de acum asupra bunătaților nesticăcioase ce au să vină. *Ochiul nu a văzut, urechea nu a auzit și la inima omului nu s-a suit ce a gătit Dumnezeu celor ce Îl iubesc pe Dânsul* (I Corinteni 2, 9). *Minunate sunt lucrurile Tale, Doamne!* (Psalmi 138, 13).

Veniți, binecuvântații Părintelui Meu, de moșteniți Împărăția care v-a fost gătită vouă de la întemeierea lumii! (Matei 25, 34). Ce spui Tu, Doamne: *Veniți de moșteniți?*... Spusele Tale sunt neîndoielnice și adevărate. Nouă ne-a fost gătită de către bunătatea fără de măsură a lui Dumnezeu împărăție veșnică, nesticăcioasă, unde nu e nevoie, durere, întristare și suspin, stricăciune și moarte, ci veșnică desfătare, veșnică bucurie și dreptate. Și noi, puțin credincioșii și deșertii, nu râvnim, nu ne pasă de această împărăție, în care dreptii vor împărăți veșnic împreună cu Dumnezeu și în Dumnezeu. O, cât suntem de orbi, de împătimiți de cele văzute și vremelnice! Cât suntem de jalnici și de proști, de nechibzuiți! Ne lepădăm de fericirea veșnică, de împreună-viețuirea cu Dumnezeu și sfinții, și ne lipim de praf, de vise, de întuneric și putoare duhovnicească.

Care dintre oameni e vrednic de Împărăția cerurilor? Cel ce din toate puterile se străduie să se aseme-ne întru sfințenie, bunătate, milă către aproapele, lui

Dumnezeu – Tatălui și Fiului și Sfântului Duh; cel ce se străduie să se asemene sfinților întru pocăință, rugăciune, înfrânare, răbdare, blândețe, seninătate, ascultare, dragoste nefățarnică (iar noi toți suntem înclinați spre fățarnicie). În cer e loc numai pentru sfințenie, dragoste, unire de cuget, pentru o singură voie sfântă și fără de prihană. *Împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare și băutură, ci dreptate și pace și bucurie în Sfântul Duh* (Romani 14, 17).

Văzând în fiecare zi alergarea neclintită și neabătută a tuturor luminătorilor și planetelor cerești, precum și starea neclintită a globului pământesc dimpreună cu toate cele ce sunt pe el, mă minunez fără să mă pot minuna îndeajuns de bunătatea, puterea și înțelepciunea Făcătorului, Celui Unul întru Treime; și strămutându-mă cu gândul în lumea nevăzută, nestricăcioasă, veșnică, neasemuit mai presus ca lumea cea văzută, și mai mult sunt copleșit de minunare în fața Ziditorului tuturor lumilor văzute și nevăzute. Dacă lumea văzută este atât de frumoasă, de felurită, plină de viață și frumusețe, cum trebuie să fie lumea cea nevăzută? Nu în zadar s-a zis în Cuvântul lui Dumnezeu că *ochiul n-a văzut, urechea n-a auzit și la inima omului nu s-au suit cele ce a gătit Dumnezeu celor ce Îl iubesc pe Dânsul* (1 Corinteni 2, 9). Deci, îndrăgiți-L pe Dumnezeu fără întârziere, toți creștinii chibzuiți, și atingeți desăvârșirea întru dragostea și dreptatea veșnică.

Dacă întru ceea ce este străin nu ați fost credincioși, cine vă va da ceea ce este al vostru? (Luca 16, 12). Avutul străin e bogăția pământească, îndatoriri-

le pământești, trupul pământesc, sănătatea – de care n-am știut și nu am vrut să ne folosim așa cum ne-a arătat Dumnezeu, ca de unele ce sunt trecătoare și vremelnice. Adevărata noastră bogăție este sufletul nostru, bogată prin chipul și asemănarea lui Dumnezeu, prin voia slobodă înțelegătoare [rațională], prin nemurire, prin putința de a iubi pe Dumnezeu și pe aproapele, de a se pocăi, de a se ruga, de a da mulțumită lui Dumnezeu și de a-L proslăvi. Iată avutul nostru – sufletul, care este făcut după chipul lui Dumnezeu, pe care noi l-am făcut străin de Dumnezeu prin împătimirile noastre de lucrurile acestei vieți. Sfinții bineplăcuți ai lui Dumnezeu au fost credincioși Lui și în avutul străin, cheltuindu-l cu săracii, iar de avutul lor – de sufletul lor – s-au folosit în chipul cuvenit, l-au curățit prin rugăciuni și lacrimi de pocăință, prin ostenele privegherii și ale postului, prin mucenicia pentru Hristos. Așadar să fim credincioși lui Dumnezeu și în avutul din afară și în cel lăuntric, sau și în avutul străin și în avutul nostru. Avutul nostru este sufletul, care ne-a fost dat de Dumnezeu pentru a-l educa creștinește, pentru a reface în el chipul lui Dumnezeu, pentru a ne asemena lui Dumnezeu și pentru a dobândi fericirea cea nesfârșită.

Omul este cumplit de nestatornic și schimbător, ca urmare a vătămării celei dintru început din rai: de pe culmile înaltei vederi de Dumnezeu și a cugetărilor dumnezeiești, el într-o clipă poate cădea în urâciunea gândurilor și simțămintelor spurcate, viclene, curvești și hulitoare, rele și zavistnice, așa încât după o bucurie duhovnicească ajunge să plângă în taină pentru ti-

căloșia sa. Fericit cel ce prin harul lui Dumnezeu s-a întărit neclintit întru Dumnezeu și a scăpat de cursele lui Veliar cel hulitor de Dumnezeu.

Omul este atât de adânc vătămat, stricat și pângărit de păcatul cel până la nesfârșire felurit, că și nevoindu-se îndelung până la vederea de Dumnezeu și cugetarea de Dumnezeu, dacă pentru o clipă pierde frâiele duhovnicești ale minții și inimii, îndată poate să se coboare până la gânduri și simțăminte josnice, trupești, spurcate – fiindcă rădăcinile păcatelor pătrund inima omenească adânc și în toate părțile, și nu rareori se întâmplă ca până la moartea omului să rămână în el și să paralyzeze sufletul lui; doar prin răbdare, înfrânare, neîncetată rugăciune, dureri și pătimiri se dezrădăcinează. „Sunt măcinat de dinții fiarelor”, spune Sfântul Ignatie Teoforul, „ca să mă fac pâine curată a lui Dumnezeu.”

Din pricina celor trecătoare, materiale, să nu ajungi nepăsător față de cele veșnice, duhovnicești, și să nu îți pierzi dragostea și pacea cu aproapele pentru pierderi, pagube și lipsuri materiale. Păstrează pacea și dragostea. *Pacea să aveți cu toți și sfințenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul* (Evrei 12, 14), spune apostolul.

Nimeni nu este care și-a lăsat casă, sau frați, sau surori, sau tată, sau mamă, sau femeie, sau copii, sau holde pentru Mine și Evanghelie, și să nu primească însutit acum, iar în veacul cel viitor – viață veșnică (Marcu 10, 29-30). De ce? Fiindcă toți cei care s-au lipit de acest veac sunt fântâni sfărâmate, care nu pot avea în sine apa vieții, și deseori pier de moarte cruntă.

Trece chipul acestei lumi, stricacios fiind, cu toată frumusețea, bogăția, dulceața, slava și cinstea sa. Rămân doar veșnicele bunătăți, veșnicele comori, veșnica viață, dreptate, dragoste dimpreună cu sfințenia și cu pacea lui Dumnezeu. Într-acolo îndreaptă-ți ochii inimii, acolo să mergi *de unde vine ajutorul* (Psalmi 120, 1).

Ca și eu, dimpreună cu toți aleșii Tăi, părtaș să fiu nesticăcioaselor Tale bunătăți, pe care le-ai gătit celor ce Te iubesc pe Tine, Doamne! Nesticăcioasele bunătăți sunt pregătite, iar eu nu năzuiesc să le primesc prin credință și nădejde, prin osârdie către virtute. Vai mic, Doamne!

Ne rugăm în fiecare zi și slăvim pe mării bineplăcuți ai lui Dumnezeu ce au predanisit în scris Bisericii rugăciunile lor, gândim cu gândurile lor, simțim cu simțămintele lor, ne străpungem pentru păcatele noastre cu străpungerea lor, ne străduim să ne ridicăm la iubirea lor pentru Făcătorul și Dumnezeuul tuturor, alcătuim cu ei o singură Biserică, o singură turmă a lui Hristos, și să dea Dumnezeu să fim miluiți și mântuiți. Numai să nu slăbim, să nu ne lenevim în viață, ci să ne silim la pocăință și la toate faptele bune. Sfinții au trăit, s-au nevoit, s-au luptat, au răbdat ispite, au biruit întru numele Domnului pe vrăjmașii dinlăuntru și din afară, și s-au mântuit. Să ne mântuim și noi, după mila lui Dumnezeu.

Creștinul nu numai că este dator să se îngrețoseze de tot păcatul, ci n-are voie nici să îngăduie la sine gând păcătos. Sfințenia este stihia [elementul] creștinului, fără ea creștinul nu este creștin. *De n-are cine-*

va Duhul lui Hristos, acela nu este al Lui (Romani 8, 9). *Fiiți sfinți, că Sfânt sunt Eu, Domnul Dumnezeuul vostru!* (Levitic 11, 44) Este neapărat trebuincioasă pocăința de totdeauna, lupta de totdeauna cu păcatul, rugăciunea către Dumnezeu pentru ajutor – și ajutorul vine îndată. Mulțumită Domnului pentru el, căci s-a zis: *Fără Mine nu puteți face nimic* cu adevărat bun (Ioan 15, 5).

Sfinții bineplăcuți ai lui Dumnezeu priveau neclintii cu ochii inimii la viața veșnică ce va să vină și năzuiau spre ea neabătuți toată viața lor pământească. Și tu să faci la fel.

Pretutindeni în lume vedem prăznuire, putere, bucurie și zburdălnicie a vieții: târătoarele, găzele, păsările, peștii de soiuri fără număr, nenumăratele animale, fiarele și pe împăratul făpturilor pământești – omul; toate trăiesc, năzuiesc spre înestularea vieții și bucurie, spre ostencală. Priviți ce vesel zboară și se joacă găzele (de pildă fluturii, greierii, muștele), păsările, peștii, pisicuțele, căteii, oițele, vițeeii, mânjii – și ne vom minuna de bucuria și prăznuirea vieții care este în ei. Această viață însă e trecătoare, nu multă vreme se joacă și se bucură toate aceste vietăți: în scurtă vreme nu vor mai fi, ci în locul lor altele noi se vor naște – de parcă viața se învârte ca o roată. – Dar cine le-a dat și le dă tuturor viață? – Viața Cea fără de început, Veșnică, Ipostatică, Preaînțeleaptă, Bună – Dumnezeu. Dar viața cea îndrăgită de făpturile pământești, dimpreună cu bunătățile ei, degrabă trece și se sfârșește pentru necuvântătoare. De aceea, Preabuna Viață Ipostatică vrea și a hotărât să dea ființei înțelegătoare/raționale

a omului viață veșnică în ceruri împreună cu Dumnezeu, și pentru dobândirea acestei vieți i-a dat omului toate mijloacele. Iată țelul tău, omule: să năzuiești spre viața veșnică și spre veșnica bucurie!

Alintă-te pe lângă Mântuitorul și Maica Domnului, alintă-te ca un fiu sau fiică fără fățarnicie, alintă-te, zic, citind cu inima canoanele, acatistele Preadulcelui Iisus și Maicii Domnului, alintă-te și pe lângă sfinți cu rugăciuni fierbinți și cu canoanele și acatistele rânduite, și nu vei fi rușinat, ci grabnic vei simți tu însuși în inima ta alintare cercască de la Duhul Sfânt – însă nu te descuraja dacă inima ta e rece trecând prin suflarea întunecată a vrăjmașului netrupesc. Domnul vede tot, și nimeni nu pleacă deșert de la Dânsul, ci degrab dă fiecăruia după merite. Rabdă, fiindcă s-a zis: *Întru răbdarea voastră veți mântui sufletele voastre* (Luca 21, 19).

Când te rogi lui Dumnezeu și sfinților, trebuie să te silești a lepăda orice împătımire lumească față de oameni și lucruri, sau orice părtinire față de oameni și lucruri, și să te silești a-i iubi pe toți ca pe niște frați și surori cu toată voirea de bine, ca pe tine însuși.

Fără saț, cu bucurie și neîncetat proslăvesc pe Domnul Atoatefăcătorul îngerii din cer, a căror mulțime este fără număr, precum și sfinții oameni – iar noi, cei pământești și care ne-am făcut ca de pământ, ne-am îngroșat, cât suntem de leneși la rugăciune, slavoslovie și mulțumire! Asta fiindcă ne-am împătimit de pământ, de trupul iubitor de plăceri și leneș, de agonisita pământească, de feluritele desfătări ale simțurilor. Pentru a-L slăvi, a-L iubi după vrednicie pe

Făcător este nevoie să dezrădăcinăm iubirea păcătoasă de sine, egoismul. – *Cine voiește să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea sa și să-Mi urmeze Mie* (Matei 16, 24).

Somnul îndelungat răcește inima și o tocește față de rugăciune. O, cu câtă fereală trebuie să dormim! Desfătarea cu mâncarea și băutura de asemenea răcește inima noastră față de rugăciune.

Fii sincer, iubitor, întru simplitatea inimii, fără fățarnicie față de fiecare om, fără a căuta la chip, așa cum îți dorești să fie ceilalți față de tine. Să ai mare evlavie și dragoste, să te rogi către sfinții bineplăcuți ai lui Dumnezeu și mai ales către Maica Domnului și toți sfinții. Dacă va da Dumnezeu, o să îi vezi în veacul viitor față către față, vei vedea strălucirea și slava lor, de care i-a învrednicit Dumnezeu, și te vei încredința că nu degeaba i-ai cinstit și i-ai chemat aici pe pământ, fiind în trup și aflându-te în Biserica lui Dumnezeu, de care ei, ca și tine, țin ca mădulare ale singurului Trup al lui Hristos, căruia El e Cap.

Sfințească-se numele Tău, vie împărăția Ta, facă-se voia Ta precum în cer, așa și pe pământ (Matei 6, 9-10). Oare cu adevărat dorești tu, păcătosule, sfințenia? Oare cu adevărat râvnești tu, stăpânit fiind de vrăjmașul cel pierzător – diavolul – împărăția păcii lui Dumnezeu mai întâi în tine însuși, iar apoi în toți oamenii? Oare cu adevărat vrei să plinești voia lui Dumnezeu cea dreaptă, atotbună, și cu adevărat dorești și te rogi lui Dumnezeu ca toți oamenii să cunoască și să plinească voia Tatălui nostru Celui Ceresc? În fiecare

zi rostim aceste cuvinte ale *Rugăciunii Domnești* fără să pătrundem în adâncime înțelesul lor și le aruncăm parcă în vânt, drept care nici nu este în noi schimbarea cea bună, ci rămânem cu toții aceiași păcătoși, leneși și vicleni.

Cu ce luare-aminte, cu ce evlavie, cu ce iubire, pace și recunoștință suntem datori întotdeauna să rostim Numele lui Dumnezeu și Rugăciunea Domnească: *Tatăl nostru...*, precum și toate celelalte rugăciuni. Numele lui Dumnezeu este mare, sfânt, înfricoșător, și singură numirea Lui este fericire pentru cel credincios.

În cer este primită doar limba nefățarnică a inimii celui ce crede, se roagă, se pocăiește, se milostivește și împreună-pătimizește cu aproapele, are curăție și întreagă înțelepciune: de la inima vicleană Domnul întoarce Fața Sa.

Când te rogi înaintea icoanei Domnului, sau a Măicii Domnului, sau a vreunui sfânt, întreabă-te launtric: oare fără fățarnicie și cu dragoste privești sfintele icoane, oare cu credință, cu toată inima te rogi, cu tot cugetul și cu toată nădejdea? Oare nu doarme inima ta, oare nu doarme gândul tău?

În rugăciunile noastre pentru aproapele Domnul caută la inimile noastre să vadă dacă dorim cu adevărat mântuirea și tot binele aproapelui nostru, așa cum le dorim pentru noi înșine; în al doilea rând, ca să vadă dacă ne îngrețoșăm cu adevărat de păcat și iubim cu adevărat pocăința și virtutea; în al treilea rând, ca să vadă dacă Îl iubim cu adevărat pe Domnul și avem dă-

ruire din inimă către Dânsul; în al patrulea rând, ca să vadă de nu avem mânie sau vrăjmășie față de cineva.

Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine! (Luca 1, 28) Stăpâna a primit toată plinătatea harului de la Domnul, ca Maică (după omenitate) a Atotdesăvârșitului Făcător: plinătatea dreptății, sfințeniei, bunătății, milostivirii și împreună-pățimirii față de păcătosul și întru toate necăjitul neam omenesc, plinătatea puterii și a tăriei, a fericirii, a slavei veșnice și a întâietății asupra tuturor puterilor cerești. Ea a primit toate cele zece taine ale harului și, din pricina ne urmatei bogății de har, după asemănarea apelor fără număr ale mării, poate izvorî și izvorăște cu îmbelșugare tuturor celor ce cu credință vin la ea tot ajutorul haric în nevoi, necazuri, boli și în toată împrejurarea întristătoare. Deci, vino la ea cu credință și nădejde lipsită de orice îndoială.

Aleargă la sfinți și la atotputernicele rugăciuni ale Maicii lui Dumnezeu, nu te lipsi de acest har – îndejuns e rugăciunea ei spre milostivire pentru toți, și pentru tine. Amin.

Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine! (Luca 1, 28) Totul este haric în tine, Stăpână: și purtarea în pânțece, și nașterea, și creșterea, și bunavestire, și zămislirea de la Duhul Sfânt, și nașterea Pruncului Celui mai înainte de veci; și toată viața ta este plină de har.

Față către față, gură către gură stăm de vorbă noi, creștinii ortodocși, cu Domnul, cu Maica Domnului, cu sfinții îngeri și cu toți sfinții. Iată ce înseamnă, după datina creștin-ortodoxă, a te ruga cu evlavie, *în duh*

și adevăr, înaintea sfințelor icoane. Iată de ce le punem în biserici și în casele de rugăciune (paraclise), precum și la noi în locuințe. Noi credem în apropierea de noi a Domnului și a sfinților Lui, ca și în faptul că suntem un singur trup duhovnicesc cu ei, o singură Biserică, precum Unul e Capul lor și al nostru, Domnul Iisus Hristos. În fața unei astfel de credințe cum avem noi în sfintele icoane și în Biserică, oare voi, ereticilor luptători împotriva icoanelor, veți arunca în ele cu pietrele osândirii defăimătoare? – Noi avem dreptate, iar voi nu aveți dreptate și sunteți niște fățarnici.

În chipul de viață purtător al Mântuitorului, al Maicii Domnului, al Înainte-Mergătorului și al sfinților e zugrăvită însăși sfânta dreptate, bunătate, smerenie, milostivire. Cu ce dragoste se cade să privim sfintele icoane, chipul sfintei Cruci, Evanghelia și celelalte lucruri sfinte care ne amintesc de marile fapte și cuvinte ale lui Dumnezeu și ale sfinților bineplăcuți ai Lui! Așa să și privești: nu lăsa capul în pământ, nu te înstrăina cu inima și cu privirea precum fac luteranii, pașkovții¹ sau evreii. Fă-te casnic al Bisericii cerești. Îți plac monumentele oamenilor care s-au făcut vestiți prin ceva, îți place să privești portretele, fotografiile lor – de ce nu-ți place să privești chipurile sfinților? Ești inconsecvent și foarte, foarte prost, fățarnic și absurd.

Privind la iconostas în biserică, în paraclis sau acasă, adu-ți aminte de cuvintele Mântuitorului: *Voi nu sunteți străini și venetici, ci împreună-celățeni cu*

¹ Sectă de tip neoprotestant (n. tr.).

sfinții și casnici ai lui Dumnezeu (Efeseni 2, 19). Și să spui: Prin mila lui Dumnezeu, noi, creștinii ortodocși și credincioși, suntem împreună-viețuitori cu Maica Domnului și cu toți sfinții. Iată de ce întrebuițăm noi sfintele icoane și le cinstim, cinstind în ele chipul din-tâi [arhetipul], adică pe înșiși sfinții; alcătuim împreună cu ei un singur sobor, o singură Biserică, cerească și pământească. Cinstindu-i, pomenim și cinstim nevoițele lor făcute din dragoste de Dumnezeu, credințioșia și dăruirea lor până la moarte față de Dumnezeu și vrem să le urmăm și noi în credință și lepădare de sine pentru numele Lui.

Creștinul ortodox se întoarce cu fața spre sfintele icoane ale Mântuitorului, Maicii Domnului, îngerilor și feluritelor sfinți cu scopul de a arăta vădit credința sa că cei închipuiți în icoane sunt de față, sunt aproape de el; în sfintele icoane se realizează, se înfăptuiește credința noastră ortodoxă, iar fără sfintele icoane parcă atârnam în văzduh, neștiind cui să ne rugăm. Rugându-se Domnului, Prorocul David spune: *Căutați Fața Lui pururea. Fața Ta, Dumnezeule, voi căuta. Căutați Fața Domnului asupra celor ce fac rele, ca să piardă de pe pământ pomenirea lor* (Psalmi 104, 4; 26, 13; 33, 15).

Sfinții Apostoli și tot soborul cel nenumărat al dreptilor și cu toți sfinții sunt minți cerești și la cele cerești, nu la cele pământești, cugetau și de acelea s-au îngrijit; cu trupul trăiau pe pământ, iar cu inima și mintea în cer. Jalnice sunt obștile [comunitățile] creștine ce nu cinstesc pe sfinți – ele se lipsesc pe

sine de sfânta pildă a viețuirii lor și de mijlocirea lor. Domnul Însuși ne învață să chemăm ca mijlocitori pe sfinții bineplăcuți ai Lui: *Și s-a suit fumul tămâilor, cu rugăciunile sfinților, din mâna îngerului înaintea lui Dumnezeu* (Apocalipsa 8, 4). – Luteranilor, ce aveți de zis la asta?

Cu credință și cu dragoste chem pe sfinții apostoli și proroci și pe toți sfinții și mă închin lor, iar în persoana lor mă închin Singurului Dumnezeu, Care S-a sălășluit și petrece în ei – cinstesc în ei dragostea, ce nu cunoaște cădere, către Făcătorul, sfințenia lor, viața lor nesticăcioasă, călcarea în picioare de către ei a tuturor smintelilor acestei vieți, cugetarea lor cea cerească, dreptatea lor cea desăvârșită, dăruirea lor față de Dumnezeu, ascultarea față de poruncile Lui, răbdarea lor, răbdarea lor neînfrântă în nevoințe, în pătimirile pentru Hristos, neclintirea în adevăr, în dogme, în porunci, în toată deprinderea virtuții.

Mă apucă întristarea pentru oamenii ce nu citesc deloc Cuvântul lui Dumnezeu, ci doar gazetele și literatura lumească fără alegere. Vai lor din pricina necunoașterii Cuvântului lui Dumnezeu și a vocii Lui cu privire la ei! Ce răspuns vor da lui Dumnezeu la judecată?

Vrăjmașii netrupești întrebuițează toate sforțările ca să facă lipsite de preț pentru noi, în gândurile și inimile noastre, spusele Cuvântului lui Dumnezeu și cuvintele rugăciunilor bisericești, și să dea preț cărților lumești, deșarte, și volantelor pline de toate păcatele și smintelile lumești (cântece, producții dramatice, romane și celelalte). Sunt unii care au băgat de sea-

mă la ei înșiși cum îi împiedică vrăjmașii a rosti cuvintele Sfintei Scripturi și cuvintele rugăciunilor cunoscute, și câte necazuri și deznădejde le-au pricinuit, întunecându-le, tulburându-le și omorându-le (paralizându-le) inima, câtă luptă din cea mai încordată le-a trebuit pentru a-i zdrobi pe vrăjmași și a citi în tihnă și cu nefățarnicie Cuvântul lui Dumnezeu și rugăciunea.

În omul nostru cel vechi este apucătura de a se împotrivi în taină, atunci când se citește Cuvântul lui Dumnezeu sau vreuna din cărțile de slujbă sau dintre scrierile Părinților și îndeobște o carte sfântă, de a se împotrivi – repet – celor spuse, adică celor grăite și scrise. Acesta este glasul tainic al vrăjmașului – satana –, care cel dintâi s-a învățat și învață duhurile căzute și oamenii să se împotrivească lui Dumnezeu, sfântului Său adevăr și sfintei Sale dreptăți. Astfel, am băgat și bag de seamă că și mie, inimii și minții mele, diavolul se împotrivește în taină la citirea rugăciunilor, canoanelor, stihirilor, Simbolului credinței, și sunt dator să mă lupt cu el și să-l arunc din gând. O, ticăloase, departe de mine, vrăjmaș al adevărului și dreptății lui Dumnezeu! Tu călăuzești la minciună, blestem și moarte pe cei ce te slujesc, așa cum i-ai călăuzit pe Adam și Eva.

5. Extrase biografice din jurnal

Proslăvesc nemăsurata milostivire și îndelungă-răbdare a lui Dumnezeu față de mine și de toți oamenii. De-a lungul a șaptezeci de ani am păcătuit în fiecare zi și m-am pocăit, și Domnul m-a miluit, nu m-a pedepsit după toată dreptatea Sa, așteptând îndreptarea mea în fiecare zi. Zilele tinereții mele au trecut – și în cea mai înaltă instituție de învățământ, în Academie, am început să iau mai mult aminte la lumea mea lăuntrică. După ce am ajuns preot, am trăit nu fără de păcat, dar adânceam din ce în ce mai mult rostul chemării mele, și Domnul m-a miluit în fiecare zi, dându-mi lacrimi de pocăință, învrednicindu-mă de deasa împărtășire cu Sfintele Taine; slujirea adusă de mine Sfintei Biserici, săvârșirea rugăciunilor și Tainelor nu a fost fără poticniri, vrăjmașii nevăzuți mă luptau și mă robeau, mă tulburau cu putere, mai ales în timpul săvârșirii Tainelor; lupta era pe viață și pe moarte – moarte duhovnicească. Mă pocăiam, plângeam fiind biruit, și primeam iertare. În primii ani de preoție nu săvârșeam Liturghia des, nu în fiecare zi, și ca atare deseori slăbeam duhovnicește; după aceea, văzând folosul săvârșirii Liturghiei în fiecare zi și împărtășirii zilnice cu

Sfintele Taine, am început să slujesc și să mă împărtășesc în fiecare zi. Și în toți anii mei de preoție și slujire lui Dumnezeu, câtă milă am primit de la Dânsul! Fără număr. Dau mulțumită Domnului pentru minunatele rugăciuni de seară și de dimineață, ca și pentru pravila Sfintei Împărtășiri. Câte lacrimi de străpungere curățitoare nu mi-a dat Domnul, ce râuri de milă n-a revărsat asupra mea – și asta în fiecare zi, chiar și acum! Ce voi răsplăti Domnului pentru toate aceste mile? Fărădelegile mele s-au înmulțit mai mult decât nisipul mării, și până acum sunt încă viu, și încă mă pocăiesc, neînțetând a păcătui cu fapta, cu cuvântul, cu gândul, cu lenevia, cu nepăsarea, cu neînfrânarea și cu tot păcatul propriu omului. O, Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului, încă și încă! Mai rabdă-mă pe mine, cel îmbătrânit în nelegiuiri, și mă curățește de toată întinăciunea trupului și a duhului. Amin.

Doamne, în fiecare zi încearcă să mă rupă de Tine duhul înșelăciunii pământești, ce mă omoară, mă întunecă, mă chinuie cu deșertăciunea. Mereu trebuie să port război cu mine însumi, cu poftele mele și cu înșelăciunea celui vrăjmaș, și să omor toate patimile, socotindu-le prostești, fără noimă și pierzătoare, punându-Te mai presus de toate și iubindu-Te doar pe Tine. O, cât este de viclean vrăjmașul, cât de neadormit, de lucrător spre pieirea noastră! Și nu dintr-o dată îi pricepem vicleșugurile, ci pe urmă, când ne săturăm și ne îngreșăm de el cu totul. Adesea ne aflăm în înșelarea lui. Doamne, izbăvește-ne de cel viclean! *Viața pustnicilor fericită este, a celor ce se întraripează cu dumnezeiescul dor* (Antifon 1, glas 5).

Doamne, umple toată ființa mea, și să fugă departe de mine toată nevoirea de bine, nici pentru o clipă să nu se atingă de mine urâciunea aceasta. Cu totul să fiu în Tine și cu Tine, Bine Atotîndestulător. Tu ești viața mea, Tu ești pacea mea, Tu ești fericirea mea, Tu ești lumina, și tăria, și slava mea. Amin.

Doamne, nu-mi da mie să îmi închipui despre mine însumi că aș fi mai bun decât vreunul dintre oameni, ci să mă cred mai rău decât toți și să nu osândesc pe nimeni, ci să mă judec cu asprime pe mine însumi.

Sfântul înger păzitor mă povățuiește în fiecare zi și în fiecare ceas pe calea mântuirii. Văd acest lucru cu ochii inimii, îl simt și mulțumesc lui Dumnezeu și îngrijitorului meu trimis de Domnul.

În fiecare zi Domnul mă rezidește și mă face din nou prin slujirea Liturghiei și împărtășirea cu Sfințele și de viață Făcătoarele Taine; văd, simt cu sufletul, simt și cu trupul această minune dumnezeiască și mulțumesc Făcătorului și Refăcătorului meu, *Care mă zidește din nou pe mine făptură nouă*, mă vindecă, mă împacă. Ce-Ți voi aduce sau ce-Ți voi răsplăti, Doamne? N-am nici un lucru bun în mine care să fie al meu, totul este al Tău. Învață-mă să Te iubesc fierbinte, Doamne Dumnezeul meu!

Treimea este viața mea, lumina, pacea, izbăvirea mea, mântuirea mea, frumusețea mea, sănătatea mea, mulțumirea mea, purtarea de grijă pentru mine și pentru toată făptura, puterea și slava mea, înnoirea mea cea cuprinzătoare. Ea este totul pentru mine; nu pizmuiesc pe nimeni, tuturor le vreau binele și rog pe

Dumnezeu să dăruiască tuturor tot ce este de trebuință, iar bogaților rărunchi îndurători și inimă împreună-pătimitoare.

Aș vrea să văd Bunătatea începătoare [primordială], Lumina, Frumusețea, Înțelepciunea nesfârșită, Puterea Ce a zidit toate și le poartă și le cârmuiește – dar nu sunt pregătit, sunt necurat cu inima. *Aceste făgăduințe având, să ne curățim de toată spurcăciunea trupului și a duhului, făcând sfințenie întru frica lui Dumnezeu* (II Corinteni 7, 1).

La bătrânețele mele (79 de ani), fiecă zi este o deosebită milă a lui Dumnezeu, fiecă ceas și fiecă minut: puterea mea fizică s-a istovit, dar duhul meu este priveghetor și arde către preaiubitul meu Mire, Domnul Iisus Hristos. Câte chezășii ale milei am primit și primesc de la Dumnezeu în această viață – nădăjduiesc că și în viața viitoare, de după moarte; iar moartea este naștere în viața veșnică, prin mila și iubirea de oameni a lui Dumnezeu.

Slavă lui Dumnezeu! Preoția mea a împlinit cu harul și cu mila lui Dumnezeu cincizeci și doi de ani, încă trăiesc, cu toate că-s bolnav. Pentru atâția ani de preoție harică nu sunt în stare să mulțumesc Domnului, Celui Unul întru Treime. Cum am putut, cum am știut, cum m-am silit am slujit, însă în multe am greșit, nu m-au ținut puterile, vrăjmașul m-a luptat cu putere. Acoperă, Doamne, toate păcatele mele cu milostivirea Ta.

Ce-Ți vor răsplăti Ție, Doamne, că mi-ai dăruit mila de a mă naște și de a fi crescut în credința și Bi-

serica Ortodoxă și în draga, neprețuita patrie care este Rusia, în care din vechime a fost sădită Biserica Ortodoxă. – Îți mulțumesc și Te slăvesc, pe cât pot, după harul Tău!

Doamne, nu sunt în vreo limbă a oamenilor cuvinte care să-Ți mulțumească după vrednicie pentru toate nenumăratele binefaceri arătate de bunătatea Tămie, păcătosului, de-a lungul întregii mele vieți, care s-a scurs înaintea Feței Tale, Părinte Îndurate! Chiar și până acum, iată că e de-acum al șaptezeci și nouălea an de când mă păzești și mă mântuiești în fiecare zi, și acum mai cu seamă, din pricina vrăjmașilor mei, care caută să mă înghită fiindcă sunt robul Tău, măcar că sunt nevrednic. Ci dăruiește-mi, Doamne, harul de a-Ți mulțumi desăvârșit și a dobândi viață curată, zidită de mine prin pocăință, dăruiește-mi să scap de înșelăciunea păcatului celui de multe feluri, care mă luptă și vrea să mă fure de la Tine. Dăruiește-mi să Te proslăvesc răsunător, răsunător, în lumea aceasta fără Dumnezeu.

Cuvânt

(rostit pe 28 iulie 1907)

Într-una dintre rugăciunile de dimineață către Dumnezeu Atoatefăcătorul citim: *și mă mântuiește, și mă du întru Împărăția cea veșnică: că Tu ești Făcătorul meu și Purtătorul de grijă și Dătătorul a tot binele*. Astăzi, la rugăciunea de dimineață, mi-au atras în chip deosebit luarea-aminte cuvintele acestea. În ele sunt cuprinse gânduri însemnate, pline de multă învățătură și mângâiere.

Cu toții suntem păcătoși, nu avem libertate din pricina păcatelor; noi toți, la fel ca toate lucrurile și ființele din lume, suntem cu trupurile noastre stricăcioși și degrab trecători, pieritori – în vreme ce sufletul nostru este veșnic și vrea ființare veșnică și se străduiește a se înveșnici cumva; oamenii credincioși și evlavioși au năzuință către viața veșnică și socotesc viața de aici drept un vis și o închipuire degrab trecătoare. Noi, creștinii, am învățat din cartea Evangheliei, care este Cuvântul adevărului veșnic și netrecător, să credem în viața veșnică, și în fiecare zi spunem în sinea noastră: *aștept învierea morților și viața veacului ce va să fie*. Hristos, Dumnezeul nostru, este învierea

și viața. El ne-a dăruit viața veșnică. *Hristos a înviat din morți, cu moartea pe moarte călcând și celor din mormânturi viață dăruindu-le.* — Așadar, iubiți frați și surori, este o împărăție a luminii veșnice, a vieții veșnice, a iubirii veșnice, a dreptății veșnice, a păcii veșnice, a frumuseții veșnice, a fericirii nesfârșite și neînchipuite pentru cei ce s-au pregătit în vederea acestui veac care va să vină. Acesta e un adevăr nestrămutat. Dar tot un adevăr nestrămutat este și acela că pentru această împărăție a păcii, dreptății și dragostei trebuie să ne pregătim aici. Cum să ne ducem la bun sfârșit această pregătire ne învață Evanghelia, ne învață Biserica. Suntem datori să deprindem aici credința dreaptă și toate virtuțile creștinești: dragostea, simplitatea inimii, blândețea, smerenia, bunătatea și milostivirea, nepomenirea răului, înfrânarea, dimpreună cu începutul și sfârșitul a toată virtutea: rugăciunea neîncetată. Fără rugăciune creștinul, la fel ca peștele fără apă, nu poate să trăiască.

Deci, să ne pregătim, iubiți frați și surori, pentru împărăția veșnică prin credință, rugăciune și virtute. Amin!

Slavă lui Dumnezeu!

Cuprins

1. Despre Credința și Biserica Ortodoxă.
Vrăjmașii Credinței și ai Bisericii 5
2. Căderea în păcat și urmările ei. Diavolul –
pricinuitorul păcatului. Însemnătatea Jertfei
de pe Golgota și a Tainei Împărtășaniei în
lucrarea proniatoare a mântuirii oamenilor . . . 47
3. Calea pământească a creștinului către
Dumnezeu este lupta cu trupul, pocăința,
împlinirea virtuților creștinești: dragostea
de Dumnezeu și aproapele, răbdarea și
iertarea, smerenia, milostivirea și celelalte.
Privire asupra bogăției 81
4. Răspunderea omului-creștin înaintea lui
Dumnezeu. Înfricoșata Judecată. Neapărata
trebuință de a săvârși în chip lucrător
mântuirea proprie, după pilda sfinților.
Rugăciunea și citirea Cuvântului lui
Dumnezeu. 127
5. Extrase biografice din jurnal 159
Cuvânt (rostit pe 28 iulie 1907) 165

Pretutindeni în lume vedem prăznuire, putere, bucurie și zburdălnicie a vieții: târâtoarele, găzele, păsările, peștii de soiuri fără număr, nenumăratele animale, fiarele și pe împăratul făpturilor pământești – omul; toate trăiesc, năzuiesc spre îndestularea vieții și bucurie, spre osteneală. Priviți ce vesel zboară și se joacă găzele (de pildă fluturii, greierii, muștele), păsările, peștii, animalele – și ne vom minuna de bucuria și prăznuirea vieții care este în ei. Această viață însă e trecătoare, nu multă vreme se joacă și se bucură toate aceste vietăți: în scurtă vreme nu vor mai fi, ci în locul lor altele noi se vor naște – de parcă viața se învâрте ca o roată. Dar cine le-a dat și le dă tuturor viață? Viața Cea fără de început, Veșnică, Ipostatică, Preaînțeleaptă, Bună – Dumnezeu. Dar viața cea îndrăgită de făpturile pământești, dimpreună cu bunătățile ei, degrabă trece și se sfârșește pentru necuvântătoare. De aceea, Preabuna Viață Ipostatică vrea și a hotărât să dea ființei înțelegătoare/raționale viață veșnică în ceruri împreună cu Dumnezeu, și pentru dobândirea acestei vieți i-a dat omului toate mijloacele. Iată țelul tău, omule: să năzuiești spre viața veșnică și spre veșnica bucurie!

Sfântul Ioan de Kronstadt

editura
Σοφία

www.sophia.ro

ISBN 978-973-136-109-3

9 789731 361093